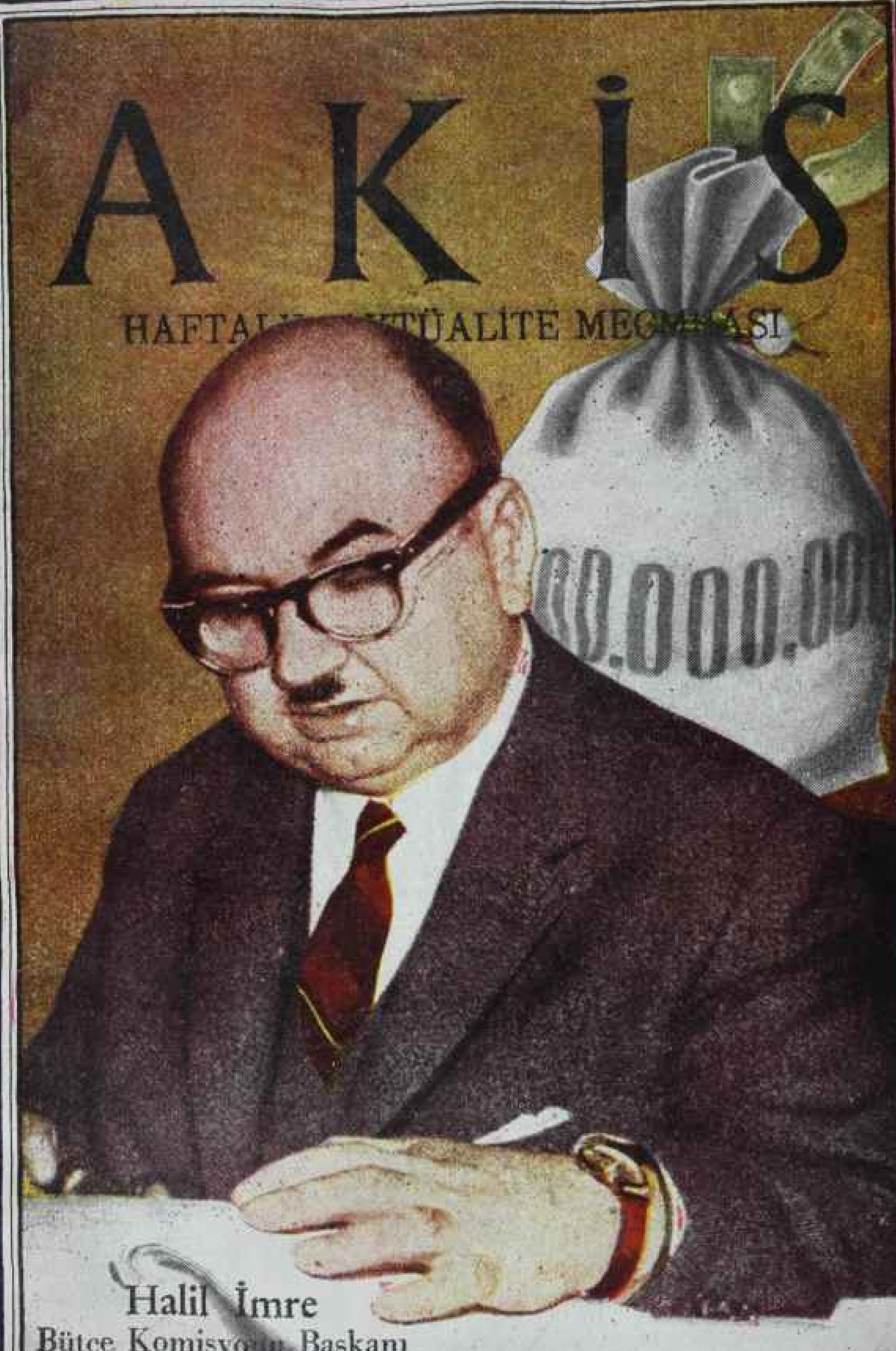
30 ARALIK 1959

SAYI : 283

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Halil İmre
Bütçe Komisyonu Başkanı

FİYATI 125 KURUŞ

TAMEK
Tatlı, tuzlu ve ekşisiyle birbirinden nefis 50 çeşit TAMEK mamûlünü herkes kullanıyor ve takdir ediyor. Çünkü, hepsi en üstün malzeme ve en mütekâmil teknik imkânlardan faydalanılarak imâl edilmektedir.
Siz de bunları tercih edin.
Yegâne Kalite Konserve
TAMEK

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 6, Cilt: XVII, Sayı: 283

Yazı İşleri:

Rüzgarlı Sokak Ovehan Kat. 3 Daire. 7
Tel : 18992 P K. 582 - Ankara

İdare:

Denizciler Caddesi 23/B
Rüzgarlı Matbaa Tel : 15221

Fiyatı 125 Kuruş

Başyazar

Metin Toker

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul müdür

Kurtul ALTUĞ

*

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Hüseyin EZER

Ege AJANSI

Associated Press

Türk Haberler Ajansı

Klişe:

Doğan Klişe

*

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

*

Abone şartları :

1 senelik (52 nüsha) : 52.00 lira
6 aylık (25 nüsha) :25.00 lira
3 aylık (12 nüsha) : 12.50 lira

*

İlan şartları :

Santimi : 8 lira

3 renkli arka kapak : 750 lira

(İlan münderecatından mes'uliyet kabul edilmez)

*

İlan işleri :

Tel : 15221

Dizildiği ve Basıldığı yer :
Rüzgarlı Matbaa — ANKARA
Tel : 15221
Basıldığı Tarih: 29.12.1959

Kapak resmimiz

Halil İmre

Ortalama bir adam

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları,

Bu hafta, elinizde tuttuğunuz mecmuayı karıştırdığınızda her zamankinden de dolgun ve itinalı bir muhteva ile karşılaşacaksınız. Bundan böyle AKİS'in her sayısı aynı gayretli çalışmaları ihtiva edecek, AKİS'in her sayısı böyle çıkacaktır. Okuyucularımızdan bir kaç haftadan beri aldığımız -ve bir kısmını, tekrar açtığımız "Okuyucu Mektupları" sütunumuzda bulacağınız- teşvikkar mektuplar bizim için en büyük kuvveti, en sağlam desteği teşkil etmiştir. AKİS, palavra edebiyatından uzak, en alâka uyandırıcı haberleri hiç kimsenin bilmediği taraftarıyla inceden inceye işlenmiş şekilde, bir aktualite mecmuasının havası içinde vermekte devam edecek, ayrıca "Bir Mülakat", "Röportaj", "Bir Görüş" gibi başlıklar altında haftanın meselelerini ele alacaktır.

Bu hafta, Kurtul Altuğ C. H. P. nin en yüksek kademesinin, Merkez İdare Kurulunun üyesi Turan Güneşi konuşturdu. Mevzu, üzerinde herkesin durduğu mevzuydu: Şikayetsiz bir seçim yapılabilecek midir ? Siyasi hayata akademik hayattan gelen genç politikacı YURTTA OLUP BİTENLER sayfamızda bulacağınız bu mülakatta B. M. M. ne verilmiş olan muhtelif tasarıları inceliyerek fikrini söyledi. C.H.P. nin de görüşünü teşkil eden bu fikirler, seçime gidileceği yolundaki haberlerin pek arttığı bugünlerde seçim günü ne olacağı hususunda bir işaret manası da taşımaktadır.

Gene YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda Kıbrıstan henüz dönmüş bir AKİS muhabiri, Adadaki son durumu tatlı bir röportaj havası içinde aksettirmektedir. Yerinde yapılan tetkiklerden sonra hazırlanan bu yazı Adanın meselelerini gözler önüne sermektedir. Bu bakımdan "Kıbrısta Esen Hava" başlıklı röportaj bilhassa alâkalılar tarafından dikkatle okunması gereken bir vesika mahiyeti taşımaktadır. Bundan böyle AKİS muhabirleri yurt dışındaki hadiseleri de bizzat takip etmek fırsatını bulacaklar ve okuyucularımızı o hadiselerle de doğrudan doğruya temas haline sokacaklardır.

"Bir Görüş" başlıklı yazımızda, bir politikacının, C. H.P. milletvekili Hıfzı Oğuz Bekatanın bugünkü durumu vukufla tahlilini bulacaksınız. Bekata yazısında mantıki bir sistem içinde hadiselerin alacağı muhtemel seyri incelemekte ve kendisine göre neticeye varmaktadır. Politikacının vardığı netice, yüreğe su serpecek mahiyettedir.

*

Bu hafta cereyan eden hadiselerin en alâka uyandırıcısı, şüphe yok, müstakar parti C.H. P. nin ilk defa olarak Haysiyet Divanını harekete geçirmek lüzumunu hissetmesi ve milletvekilliği ödeneklerinin arttırılması hareketinin alemdarlarından bir milletvekilini parti kapısının dışına bırakıvermesidir Hareket akisleri olacak ve gerektiği takdirde devamı bulunacak bir hareket mânası taşımakta, C. H. P. nin iktidarın arefesinde kendi bünyesi içinde mutlaka bazı ameliyeler yapmak lüzumunu nihayet anladığını göstermektedir.

AKİS muhabirleri hâdiseyi Ankaradaki ve İstanbuldaki cepheleriyle en yakından takip etmek fırsatını bulmuşlar, meselenin bütün mahiyetini öğrenmişlerdir. Ayrıca ihraç edilen milletvekili Topaloğlunun seçim bölgesi Orduyla da temas edilmiş ve uzun zamandan beri yapılması gereken ameliyenin bünyede uyandırdığı ferahlık tesbit olunmuştur. Bunlardan başka AKİS muhabirleri Radyoların gösterdikleri hususi alâkanın esrarını da çözmüşler ve hâdisenin iktidarla alâkalı kısımlarını incelemişlerdir. Bütün bu tafsilât, AKİS'in bilinen üslubuyla "C. H. P." başlıklı yazıda anlatılmaktadır.

*

Bütçe komisyonunda müzakerelerin hararetlendiği bu hafta, kapağımızı komisyon başkanı Halil İmrenin resmi süslemektedir. Okuyucularımız, mevzuu itibariyle en az hafif kısmımız olan İKTİSADİ VE MALİ SAHADA sayfalarımızda yer alan bu kapak yazımızı okurken kendilerini iç politika sayfalarımızdan birini okuyor sanacaklardır. Zaten bundan böyle mecmuanın her kısmının YURTTA OLUP BİTENLER kısmı kadar canlı, hareketli ve akıcı hale gelmesi çalışmalarımızın 1 numaralı hedefini teşkil etmektedir.

Saygılarımızla

AKİS

Cilt XVII, Sayı 283

A K İ S

HAFTALIK AKTUALİTE MECMUASI

30 Aralık 1959

YURTTA OLUP BİTENLER

C.H.P.

Faziletli giyotin

Bu haftanın hemen başlarında bir gün, Ankarada, B.M.M. binasındaki C. H. P. Grubunun telefonu çaldığında vakit akşama yaklaşıyordu. Telefona bakan zat, salona doğru dönerek "Ferda bey!" diye seslendi. Sonra, ahizeyi masanın üzerine bırakarak ilave etti:

"—Sizi istiyorlar".

Ordu milletvekili Ferda Güley sakin adımlarla telefonun bulunduğu köşeye yaklaştı, ahizeyi eline alarak:

"—Buyrun, ben Ordu milletvekili Ferda Güley" dedi.

Ahizeden çıkan ilk ses, ağır bir küfür oldu. Meçhul muhatap, aynı eda içinde meramını anlattı. Ferda Güleyin Gaziantep milletvekili Bahadır Dülgere mesajı bu yaman Demokrat yazara iletilmişti, Bahadır Dülger diyordu ki "Ben onun...." ve sonra, kendisine "Zafer gazetesinde göstereceği"ni bildiriyordu. Ordu milletvekili, Bahadır Dülgerin temsilcisinin kim olduğunu öğrenmek istedi, fakat "Meçhul Kahraman" telefonu kapatmayı tercih etti. Ferda Güley omuzlarını silkerek arkadaşlarının yanına döndü. Ordu milletvekili, politikaya askerlikten gelmişti ve askerlik hayatında pek çok çakaralmaz tüfek görmüştü.

Hâdise, bir saat kadar evvel başlamış bir hikâyenin devamı mahiyetindeydi. Zafer gazetesinde Bahadır Dülger imzasıyla bir yazı çıkmıştı. Yazıda, tabii isim zikredilmeksizin bir takım C. H. P. milletvekillerine son derece ağır -ve üstelik inanılmaz derecede çirkin şekilde- hücum ediliyordu. Bahadır Dülger teşrii masu--iyetin zırhı arkasına sığınarak parlamento arkadaşlarını çamurlara buladıktan sonra, memleket çapında meşhur olmuş "Gaziantep konjonktürü"nün tekerrür edip etmiyeceğini hiç, hatırına getirmeksizin "1957 konjonktürü"nün tekrarlanmayacağı yolunda kehanette bulunuyor ve kara lekeler sürdüğü C.H.P. milletvekillerinin artık Meclisi sadece hayallerinde göreceklerini -her halde okuyanların tatlı tebessümleri arasında- bildiriyordu. Bunun üzerine Ordunun C. H. P. li milletvekili Ferda Güley "iki çift lâf etmek için" Bahadır Dülgerin evini aramış, fakat bir hanım sesi kendisine Gaziantep milletvekilinin İstanbulda bulunduğunu söylemişti. O zaman Ferda Güley, adını vererek, Zafer gazetesinin ateşli yazarına iletilmesi için şu mesajı bırakmıştı: "Bahadır Dülger, yağdırdığı hakaretlerin hesabını bin misliyle verecektir". Nitekim Ferda Güley o sabah, Zaferin dâva edilmesi için imza toplamaya başlamıştı.

Mesajın cevabı, küfürlü tehdit oldu. Bahadır Dülger hâdiseye sebep olan yazısında geçen haftanın sonunda bir gün, hiç beklemediği sırada C.H.P. nin kapısının dışına bırakılıveren Ordu milletvekili -ve Nihad Erimin ideal arkadaşlarından- Atıf Topaloğlunun ne asil, ne vatansever, ne yaman, ne idealist bir insan olduğunu anlatıyor, C. H. P. saflarındayken çekdiklerinden dolayı kendisine acınıyor, acınıyordu. Şükürler olsun Allaha ki, Topaloğluyu hidayete erdirmişti!

Atıf Topaloğlunun basın toplantısı
Meslek tesanüdü: Polisler ve Gazeteciler

Muamma...

Bütçe Komisyonunun şöhretli raportörü Behzat Bilgin, Başbakana atfen bir hadiseyi açıkladı. Adnan Menderes Behzat Bilgine, söz olmasın diye Temyiz Başkanıyla şimdiye kadar görüşmediğini, bu mevzuda böylesine hassas , davrandığını söylemiş.

Allah, Allah! Büyük Meclisin Başkanlık Divanı sumeninde bir yıldır yatan bir sözlü soru bir an evvel gündeme alınsa da bir muammayı çözsek. Geçen yıl Başbakan 16 Ekim günü, Temyizin Üçüncü Ceza Dairesinin Metin Tokerle alâkalı bir kararını bir propaganda gezisinde açıklamıştı.

Hani, açıklanan karar Metin Tokere tebliğ edildiğinde üzerinde... 25 Ekim tarihini taşıyordu da!

Haftanın içinden

«Yoğurt, Vallahi Soğuktur!»

İnsanlar gibi siyasi teşekküllerin de talihlileri ve talihsizleri oluyor. Nasıl bazı kimseler, daima en iyi şartlardan faydalanırlar ve ellerinin altında, kaderin cilvesi, hep müsait imkanlar bulurlarsa, bazı siyasi teşekküller de memleketlerinin en rahat devrelerinde doğup gelişiyorlar. Buna mukabil, bütün hayatları çetin mücadelelerle geçmiş, müşküllerle boğuşmak zorunda kalmış cefakârları hatırlatır şekilde bir takım siyasi teşekküller milletlerinin başı derde girdiğinde ortaya çıkıyor, en zor -fakat en şerefli- vazifeleri omuzluyorlar. Böyle bir insan İsmet İnönüdür. Gariptir, böyle bir siyasi teşekkül de C. H. P.!

İsmet İnönünün hayatına olduğu gibi C. H. P. nin tarihine bakmak bu insanın ve bu siyasî teşekkülün bugüne kadar hemen sadece kendi sarsılmaz enerjileriyle başarıya ulaştıklarını görmeye yeter. Talih, ikisine de pek az yardımcı olmuş, yüklerini pek ehemmiyetsiz nisbette hafifletmiştir. C. H. P. nüfusu on milyonun ancak üstünde, uzun harplerden yeni çıkmış, harap bir vatanı gırtlağına kadar borca gömülmüş halde devralmış, onu belki müreffeh değil, ama itibarlı ve borçsuz Türkiye haline bir defa getirmiştir. Cumhuriyet tarihinde bol dış yardım, dünyadaki siyasi konjonktürün icabı olarak ancak 1950 den itibaren akmaya başlamış, bu sefayı sürmek D. P. ye nasip olmuştur. Milyarlarla dolar! Bu hazine, 1923 Türkiyesinden, hem de kendi yağıyla 1950 Türkiyesini yaratanların eline geçmiş bulunsaydı artık kimsenin şüphesi yoktur ki memleketimiz bir Almanya değil ama bugün bir İtalya, bir Hollanda olabilirdi. Buna mukabil talihsiz C. H. P., millетce gene C. H. P. iktidarı devrinde girdiğimiz demokratik rejimde geri istikamette adımlar atılmasını önlemek için gayret sarf ederken bu milyarların millet hayatında ister istemez sağladığı müsbet değişikliklerin rakiplerine verdiği haksız prestijle de başa çıkmak zorunda kalmıştır.

Yarın, C. H. P. iktidarı yeniden aldığında gene son derece çetin şartlar bulacak, düzeltilmesi pek büyük fedakârlıklar isteyen işleri tekrar düzene sokmak için uğraşacak, uğraşacaktır.. Hem de dış yardım, kreması alınmış basit bir süt haline geldiği sırada.. Zira her şey göstermektedir ki, siyasi konjonktürün yeni icabı, artık hiçbir memlekete Amerikan dolarları oluk gibi, hesapsız kitapsız akmıyacaktır. Buna rağmen, ilk seçimde milletçe memleket mukadderatının eline teslim edileceğinde pek az kimsenin şüphesi bulunan C.H.P. bu ağır vazifenin de altından kalkabilecek, bir defa daha yeni bir Türkiye yaratacaktır. Ama, talihsizliğin muhalefet yıllarında dahi C. H. P. nin yakasından sıyrılmamasına ne demeli?

Bugün, gönül C.H.P. den çok daha mükemmel bir muhalefet bekliyor. Hatta 1946 ile 1950 arasında D. P. nin yaptığı muhalefet hatırlanıyor ve o zaman alınan neticelerin bugün alınamaması o zamanki gayretlerin bugün sarfedilmemesine veriliyor. Ama bir "D. P. tecrübesi"nin mevcudiyeti bile C. H. P. nin işini inanılmaz derecede güçleştiren bir talihsizlik değil midir? "D. P. tecrübesi"nin mevcudiyeti C.H.P. yi D. P. muhalefetinin akıl ve hayaline gelmeyen müşküllerle karşı karşıya getirmektedir.

1946 ile 1950 arasında sayın Doğan Nadinin pek meşhur ettiği bir Bektaşi hikâyesi vardı. Bektaşiye iki testi şarap uzatmışlar ve bunlardan hangisinin iyi olduğunu sormuşlar. Bektaşi testilerden birini dikmiş, derhal ötekini göstererek "Bu!" demiş. İtiraz etmişler: "Yahu, onu tadmadın.." Bektaşi gülmüş: "Bundan kötüsü olmaz da.." Şimdi, olduğu pek acı şekilde ortaya çıktığına göre deneme daha fazla gayret, daha fazla dikkat gerektirmekte, üstelik Bektaşinin şüpheciliği artmış bulunmaktadır.

Sütten ağzı yananlara yoğurdun soğuk olduğunu anlatmak kolay değildir. D. P.nin böyle bir handikapı yoktu. Kendini beğendirmekten çok, rakibini kötülemek 1946-50 Muhalefetine yetiyordu. Yoksa şimdi, aradan geçen zamanın sağladığı sükûnetle hâdiseler tekrar gözden geçirilirse D. P. muhalefetinin de pek çok kusuru bulunduğunu görmemek kabil sayılamaz. Üstelik, o devrin iktidarının muhalefete tanıdığı çalışma kolaylıkları artık ancak hasretle anılacak tatlı bir hatıradır. Millet öylesine bir inanmak ihtiyacı içindeydi ki, Demokrat liderler aka kara dediklerinde herkes kendi gözüne değil, onların sözüne itimat ediyordu. Bugün durum bambaşkadır ve bu başkalığın en büyük sebebi o tecrübenin mevcudiyetidir. Gözün ak gördüğüne ak dediğinde, Muhalefet, bunun delillerini de göstermeye mecbur tutulmaktadır.

Milletteki bu şüpheciliği anlamamak zordur. On yıldır çektiklerimiz ve gördüklerimiz hepimizi ihtiyatlı hale getirmiştir. O bakımdan, ümitlerimizi bugün bağladığımız partiye karşı bu ümitleri dün sinesinde toplamış olan partiye gösterdiğimiz müsamahayı gösteremiyor, ondan her şeyin en mükemmelini bekliyoruz. En ufak aksaklık bizi kızdırıyor, en basit hata bizi üzüyor. Kaldı ki C. H. P. nin sadece aksaklıkların en ufağını, hataların en basitini yaptığını söylemek biraz mübalağa etmek olur.

Bu hakikatler göz önünde tutulursa hem bugünkü ıstırapların dinmesinin tek çaresi olarak C. H. P. nin iktidara göçmesini görenler, hem de bizzat C.H.P. faydalı dersler çıkarabilirler. C. H. P. nin alacağı ders, D. P. muhalefetiyle kıyas edilmeyecek derecede güç şartlarla karşı karşıya bulunduğunu bilmek ve ona göre davranıp mükemmelliğe daha fazla yaklaşmaya gayret etmektir. Bu, Genel Başkanından en küçük neferine, bütün C. H. P. lilerin bir vazife duygusu seferberliğine girişmeleri, menfaat hesapçılarını bünyelerinden derhal tasfiye ederek yarın hakkında teminat, emniyet vermelerini gerektirmektedir. C. H. P. nin iktidara böyle hazırlıklarla geldiğinin bütün umumi efkârca bilinmesi zaferin gerçekleşmesini çok kolaylaştıracaktır.

Buna mukabil, Muhalefet partisi olarak dahi murakabesini C. H. P. nin üzerinden bir an eksik etmemek mecburiyetinde bulunan -İnönünün tabiriyle- "sade vatandaş" ölçülerinde daha insaflı davranır, hiç olmazsa kendisinin C. H. P. den çok şey istediği hakikatini kabul eder de memleketteki umumi havaya doğru teşhis koyarsa ümitsizlik yılanı barınacak yer bulamaz.

Bir İhracın hikâyesi

Aslında her şey, geçen haftanın sonunda cuma günü başladı. Perşembe akşamı, İsmet İnönünün inanılmaz derecede derin bardağı bile Ordu milletvekili Atıf Topaloğlu mevzuunda dolup taşmıştı. Topaloğlu, "Ödenek Meselesi"nin başlıca şampiyonlarından biriydi. Bir ev geçindiren kimselerin sıkıntıya düştükleri bu devirde Atıf Topaloğlu, iki misli sıkıntı çekiyordu. Bu bakımdan, seçim sırasında seçmene yapılan vaadler ne olursa olsun milletvekillerinin daha fazla para almaları gerektiği tezini en hararetle savunanların başında Ordu milletvekili geliyordu. Nitekim o tarihte Grupta çıkmış, İsmail Rüştü Aksalların, Turhan Feyzioğluların, Suphi Baykamların cansiperane çırpınışlarını tesirsiz kılmak için "Şimdi, samimi bir insan dinleyeceksiniz" diyerek milletvekillerinin paraya olan ihtiyaçlarını terennüm etmişti. Topaloğlunun faaliyeti Grup kürsüsüne inhisar etmemiş, Ordu milletvekili kuliste ve koridorlarda da arkadaşlarını bu mevzuda direnmeye sevketmişti. Yani ne olacaktı, milletvekilleri -o tarihte maaşları 2800 liraydı- aç mı kalacaklardı?

Topaloğlu Meclis çalışmaları sırasında da, 1957 seçimlerinin üzerinden çok geçmeden C. H. P. Grubuna bir yük gibi görünmeye başladı. Bu yükün ağırlığını, ilk, gene Ordu milletvekili Eşref Ayhan hissetti. Eşref Ayhan kamyon tevziindeki bazı aksaklıklarla ilgili olarak Ticaret Bakanına bir sözlü soru tevcih etmişti. Eşref Aynanın kürsüye getirdiği mesele şuydu: Ordunun talihsiz D. P. adaylarından birine, kendisinden evvel sıra bekleyenler varken kamyon tahsis edilmişti. Ticaret Bakanı

Baha Arıkan
Şeriatın makası

Bakanlar Dikkatli Olmalıdırlar

Adalet Bakanı Esad Budakoğlu memleketin en büyük meselelerinden biri olan Adalet mevzuunda Muhalefetin Bütçe Komisyonunda yaptığı tenkitleri gene Bütçe Komisyonunda cevaplandırdı. Tabii, tenkitler radyoda yayınlanmadığı halde Bakanın beyanatı aynen yayınlandı. Rejimin cilvesi! Ama hiç olmazsa böyle hallerde Bakanların dikkatli davranmaları, yanlış malûmat vermemeleri gerekmez mi?

Küçük bir misal: Budakoğlu, meşhur 6334 sayılı kanun gereğince mahkum olan gazetelerle bunların mahkûmiyet sebebini söyledi. Bu arada AKİS'ten de bahsetti ve "mükerreren Başvekile, Mükerrem Sarola ve Nihad Erime hakaret"ten mahkûm edildiğimizi bildirdi.

Yanlış!

Bir defa, Nihad Erimle alâkalı mahkûmiyet 6334 değil, 6732 sayılı kanun gereğincedir. İkincisi, bunların dışında Agâh Erozana da hakaret iddiasıyla mahkûm edildik. Üçüncüsü, bir mahkûmiyet sebebimiz Başvekile hakaret değil, Başvekili küçük düşürmektir. Dördüncüsü, 6732 sayılı kanunun tatbikata da bahis mevzuu edildiğine göre AKİS bir defa da "Adalet mevzuunda şüphe uyandıracak neşriyat" ithamıyla mahkûm edilmiştir. Beşincisi, iki yazı işleri müdürümüz tekzibi koymamak veya hatalı şekilde koymak suçundan mahkûm olmuşlardır.

Bir Bakan bir tek noktada bu kadar bol hataya düşerse, insaf edilsin beyanatın tamamı okunurken insan tebessüm eder mi, etmez mi?

Hayreddin Erkmen tahsisin mahiyetini anlatmış, yeniden söz alan Ayhan D. P. yi sadece faal milletvekillerine değil, sabık milletvekillerine de "kolaylıklar" sağlamakla

Atıf Topaloğlu
D. P. ye Noel hediyesi

suçlandırmıştı. Bunun üzerine Erkmen, dudaklarında müstehzi bir tebessüm, tekrar kürsüye gelmiş ve yalnız "Ordunun sabık Demokrat milletvekilleri"nin değil, "Ordunun sabık Halkçı milletvekilleri"nin de kamyon tevziatından faydalandıklarını söylemiş ve 1950-54 devresinde Orduyu temsil ettikten sonra 1954-57 devresinde "Ordunun sabık Halkçı milletvekili" sıfatını taşımış, sonra 1957 seçimlerinde yeniden C. H. P. listesinin kazanmasıyla Meclise gelmiş Atıf Topaloğlunun bu sözler karşısında kül gibi olduğu görülmüştü. Hakikaten Topaloğlu 1957 seçimleri arefesinde D. P. iktidarının bir çok yardımına mazhar olmuş, kendisine Aksaray yolunun müteahhitliği verilmiş, ahbabı Mithat Dülgenin Umum Müdür olduğu Ziraat Bankasının Çarşambadaki şube inşaatını almış, böylece sağladığı kamyonlar bir ara Şahap Gürlerin garajında bile yatmıştı.

D.P. lilerin Topaloğluna imâları, Ticaret Bakanının B. M. M. zabıtlarına geçen bu sözlerinden ibaret kalmadı. Ordu milletvekili, Fisko Birlikle alakalı bir suiistimali Meclis kürsüsüne getirdiğinde ön sırada oturan "Demokrat Silahşörler" kendisine "Ya, demirden ne haber? Çimentolar bitti mi?" diye laf attılar. Demokrat iktidar Topaloğluna bol bol demir ve çimento tahsisi de yapmıştı. Bu dostluk, ki üstadın ideal arkadaşı Nihad Erimin meşhur manevrasından sonra ve gene Nihad Erimin tavassutuyla gelişmişti, 1957 seçimlerinden sonra da devam etmişti. Topaloğlu

şimdiki Başbakan Yardımcısı Medeni Berkin yardımına daima mazhar olmuştu. Nitekim geçen haftanın sonunda AKİS'in İstanbul muhabiri tarafından Leventte hayranlıkla seyredilen bir evin satın alınması işi bazı ipotek muameleleri sayesinde pek rahat cereyan etmişti.

Müsamahanın hududu

Atıf Topaloğlu hakkındaki şikâyetler pek süratle arttı. Ordu milletvekili C.H.P. de adam ihracı gibi bir muamelenin bulunmadığına inanıyor, hele İnönünün bir milletvekilinin partiden uzaklaştırılmasına müsaade edeceğini hiç sanmıyordu. Bu yüzden Topaloğlunun, parti disiplini bakımından pervasızlığı az zamanda ihtiyatsızlık haline geldi. Parti merkezini tanımıyor, kendisine verilen vazifeleri yerine getirmiyordu. Her şey, Ordu milletvekilinin, gerekirse C. H. P. den istifaya kararlı olduğunu gösteriyor, hatta Topaloğlu bu yolu başkalarına da tavsiye ediyordu. Ordu milletvekilini bir gece, Ankaranın meşhur eğlence yerlerinin birinde Medeni Berk ve Mithat Dülge ile beraber görenler Topaloğlunun hangi teşrii vazifenin ifasıyla meşgul bulunduğunu anlamakta güçlük çektiler. Bu sırada, Ordu milletvekili cebinde Almanya için tanzim edilmiş bir pasaport taşıyor ve bazı tanıdıkları kendisinin Bedelsiz İthalat kanalıyla otomobil getirmeye hazırlandığını söylüyorlardı.

Atıf Topaloğlu, bilhassa İnönünün nazarında disiplin tanımayan, arkadaşları için kötü emsal olan, fütursuzluğu son haddine götüren, zihniyeti bilinen İktidarla daimi süratte ve hususi işlerle alakalı şekilde temasta milletvekillerinin sembolü haline gelince kendi idam fermanını bizzat imzalamış oldu. C.H.P. Genel Merkezi ise Partinin şahısların üstünde tutulması lüzumunu daima savunduğundan ve Partiyi müşkül mevkide bırakanların tasfiyesine hararetle taraftar bulunduğundan harekete geçilmesini dünden istiyordu.

Giyotin çalışıyor

Cuma sabahı, C. H. P. Merkez İdare Kurulu bizzat Genel Başkanın başkanlığında bir toplantı yaptı. Toplantı, Karanfil sokaktaki Genel Merkez binasının basit döşenmiş bir odasında cereyan etti. Müzakere öğleye kadar sürdü. Toplantının nihayetinde, Genel Merkezin önünden evine gitmek üzere Suphi Baykamın otomobiline binen İsmet İnönünün son derece mesut bir hali vardı. O gün genç Adana milletvekilini öğle yemeğine alıkoyan İnönü, yemeğe otururken gülümsüyor ve "İyi bir iş gördük" diyordu. Toplantıda, Atıf Topaloğlunun ihraç talebiyle Müşterek Haysiyet Divanına verilmesi ittifakla kararlaştırılmıştı.

C. H. P. Genel Merkezi haberi, saat 19 sıralarında gazetelere ulaştırdı. Müşterek Haysiyet Divanı, Baha Arıkanın başkanlığında toplanmıştı. Ordu milletvekili hakkında bir karar almak üzereydi. Haberin yayılmasından iki saat yirmi dakika sonra, tam 21.20 de Ankara Radyosunun musiki yayını kesildi -Bu sırada meşhur Niko yanık bir şarkı söylüyorduve C. H. P. nin Ordu milletvekili Atıf Topaloğlunun "partisinden istifa ettiği" bildirildi. Halbuki aynı saatte, Topaloğlunun C. H. P. ile ilişiği Müşterek Haysiyet Divanının kararıyla çoktan kesilmişti. Fakat devletin radyosu, ihracı istifa gibi göstermekte fayda mülahaza etti.

Hazin itiraf

Ancak bu taktik, akılları sadece ondört saat karıştırdı. Hakikaten, hâdiseden bir gün sonra İstanbulda Yenişehir otelinde oturma salonunun bir köşesindeki masada yapılan bir mülakat hakikati olduğu gibi ortaya çıkardı. Atıf Topaloğlu hâdise günü, yanında kardeşi Ata Topaloğlu ve Lûtfi Sarıhan olduğu halde -rivayete göre resmi- bir otomobille İstanbula hareket etmişti. Ordu milletvekili kardeşine ve Sarıhana kendisini takip tavsiyesinde bulunmuş, fakat henüz bir netice alamamıştı. O sabah Yenişehir otelinin salonunda bir gazeteciyle yaptığı konuşmada, sırtında açık kahverengi, tek düğmeli elbisesi bulunan ve kırmızı üzerine sarı noktalı bir kravat takmış, traşı bir günlük Atıf Topaloğlu istifasının mahiyetini olduğu gibi anlattı.

Ordudan bir görünüş
Yorgan gitti, kavga bitti..

Bir Mülakat

Şikayetsiz Bir

Seçim yılı olacağından artık pek az kimsenin şüphe ettiği 1960 a girerken zihinlerdeki büyük mesele bu seçimlerin cereyan tarzıdır. Havanın son derece gergin olacağı hususunda herkes müttefiktir. Bunu haklı görmemeğe de imkân yoktur, zira hayal etmemek lâzımdır: Önümüzdeki seçimler memleketin, yakın istikbâl için mukadderatını tâyin edecektir. Bu bakımdan, millet iradesinin hakiki manâsıyla tecellisi yolunda hiç bir güçlükten yılınmayacak, her türlü tehlike göze alınacak, kaybeden gidecek, kazanan kalacaktır.

Seçim havasının zehirini almak için bir tek çâre vardır: Seçimlere mükemmel bir kanunla gitmek. Daha seçim öncesinden seçmen vatandaşın yüreğindeki şüpheler ve endişeler iki büyük Partinin üzerinde ittifak ederek çıkaracakları bir kanunla dağıtılırsa korkutabilecek hâdiseler "sebeb-i hikmet" ini tamamiyle kaybeder. Şikayetsiz bir seçim! İşte, ideal budur.

Bu mevzuda, son Kurultayda C. H. P. nin "lider takımı" na seçilmiş bulunan Turan Güneş AKİS'e fikirlerini söyledi. Turan Güneşle ilk konuşmamız telefonda oldu. Az zamanda çok tecrübe geçiren genç politikacının, kendisiyle görüşmek isteğimi bildirdiğimde ilk suali "Hangi mevzuda ?" oldu.. Sonra, mevzu kendisini alâkadar etti. Eminim ki o sırada Mecliste Muhalefet sıralarını işgal ederken bir ihtiyat tedbiri olarak Paristen satın aldığı kırılmaz gözlük camlarının arkasından gözleri ışıl ışıl parlıyordu. Bir politikacıyı, hele Meclisten uzak düşmüş bir politikacıyı; bir particiyi, hele partisinin iktidarı alacağı hemen hemen muhakkak bir particiyi hiç bir şey seçim lâfı etmekten fazla cezbedemez.

Sonra Turan Güneşle karşı karşıya konuştuk ve C. H. P. nin Merkez İdare Kurulu üyesi olan Kocaelinin genç politikacısı son derece açık, son derece berrak fikirlerini en samimi bir üslûb içinde anlattı. Konuşurken elleriyle hareketler yapıyor, hattâ bazen yerinden fırlayarak sözlerine ayakta, elleri yeleğinin ceplerinde devam ediyordu. Turan Güneşin benim üzerimde bıraktığı intiba "inanan bir insan" intibaı oldu.

İhtimal, fikirlerinin kuvvetinin kaynağı da budur.

KURTUL ALTUĞ

1957 Seçim Kampanyasını yaşamış olanların hafızalarında kütük marifetleri ve kütük faciaları bütün canlılığını muhafaza etmektedir. Memleketim olan Kocaelide seçimler esnasında binlerce vatandaşın İzmitin bir ucundan bir ucuna oy atacakları sandığı bulmak için koşuştukları, şikâyet ettikleri, hatta ağladıkları görülüyordu. Buna mukabil bir D. P. li vatandaşın kendisine verilen üç seçmen kartının ikisi ile ayrı ayrı sandıklarda oyunu kullandıktan sonra müthiş bir vicdan azabına kapılıp üçüncü sandığın yolundan dönerek C. H. P. il başkanına dertli dertli itiraflarda bulunduğunu da biliyorum.

"Bütün bu facialar C. H. P. Meclis grubunun seçimlerden sonra Meclise verdiği tahkikat önergesinin ne derece haklı olduğunu ortaya koymaktadır. Kaldı ki geçen sene mahalli seçimlerin geri bırakılması, İktidar milletvekilleri tarafından, kütüklerin perişan olması sebebiyle istenmişti. Buna rağmen tahkikat önergesinin gündeme alınmaması içtüzüğün ve Anayasanın âmir hükümleri muvacehesinde D.P. nin Meclis murakabesini ve milli iradeyi ne derece hafife aldığının en büyük delilidir.

"Şimdi, kütüklerin ıslâhı için bir adım atılmış olması, şüphesiz seçimlerde huzurun namütenahi bozulmasını önlemek bakımından, yerinde bir teşebbüstür. Hakikaten 1957 seçimlerindeki durumun tekerrürü halinde, oyunu kullanamıyan vatandaşın sabrının tükenmesinden ve çok vahim hâdiselerin vukua gelmesinden korkmak lâzımdır.

"Kütüklerin ıslahı için Hükümetin hazırladığı tasarının bu konudaki şikâyetleri tamamen önleyip önliyemiyeceğini incelemek istemiyorum. Partimiz milletvekilleri tasarı üzerinde dikkatle eğilmişler ve uzmanların da fikrini alarak bugünkü sistem içinde kütükleri ıslah edici bütün tedbirleri ihtiva eden bir teklif hazırlamışlardır, Asıl mesele şudur: D. P. milletvekilleri gerek encümende, gerek umumi heyette kütük dertlerine çare bulmak için iyi niyetle gayret gösterecekler midir?

"Daha sarih olarak şunu söyliyelim: D. P. milletvekilleri kütükler hususunda bardağın taşmak üzere olduğunu görerek, dürüst hal suretlerini kabul edecek kadar menfaatlerini müdrik ve realist olacaklar mıdır? Bunu yalnız seçmenin değil, D. P. nin de huzuru bakımından bütün samimiyetimle temenni ederim. Böyle bir konuda karşılıklı polemik hiç bir şahsın veya teşekkülün işine yaramıyacaktır.

"CHP milletvekillerinin teklifi böyle bir anlayışın en güzel örneğidir. Şüphesiz seçmen kütüklerinin tanzimi bakımından hükümet tasarısının kabul ettiği sistem sistemlerin en mükemmeli telâkki edilemez. Memleketimizde seçim ve kütük işlerinin tanzim ve teşkilâtlandırılması için daha esaslı bir sistem düşünülebilir. Fakat, C. H. P. iyi niyet mahsulü olarak teklif edilmişse, bir çok dertleri ortadan kaldıracak olan hükümet tasarısı sisteminin ıslah ve tavzihi ile yetinmeyi şimdilik kâfi görmüştür.

"Burada hemen söyliyeyim ki, Türkiyede milli iradenin gereği gibi tecellisine mani olan sadece seçmen kütükleri değildir. Bunu partimizin milletvekilleri encümende ehemmiyetle belirtmişlerdir. Millî iradenin tezahüründe iki unsuru birbirinden ayırmak lâzımdır. Seçmenin her türlü gayrimeşru tesirden âzâde olarak muayyen bir parti lehine oyunu kullanmaya karar vermesi milli iradenin tekevvününde ilk merhalesi, sandık başında bunu -reyini kullanarak- hukuken izhar etmesi ikinci merhaleyi teşkil eder. Hususi hukuktan bir misal vereyim: Bir şahıs işlerinin görülmesi için vekalet

Seçim Yapılabilecek mi?

verecektir; tabiatıyla vekalet vereceği şahsı kendi arzusuna göre, her hangi bir hileye, tehdide maruz kalmadan seçmesi, ondan sonra da noterde vekaletname çıkartırken noterin bu vekaletnamenin çıkmasına engel olmaması veya bir el çabukluğu ile Ahmete verilen vekaletnameyi Mehmete gibi göstermemesi lâzımdır.

"Milli iradenin tecellisinde kütük ve sandık işleri, tabir caizse, işin noterdeki kısmıdır. Burada da noterin dürüst oluşu kafi değildir. O da muayyen bir şahsın veya şahısların tehdidi altında ise kendisinden beklenen dürüstlük içinde vazifesini başarmakta güçlük çekecektir. Bunu şu sebeple söylüyorum: Yeni tasarı kütük muamelelerini hakimlere bırakmaktadır. Bu kazai organ teminatı şüphesiz sevinilecek bir şeydir. Ama bugün kazai organın kendisi gerekli teminattan mahrum bulunmaktadır. Bu sebeple kütük işlerinin hakimlere bırakılmasından beklenen faydalar bir hayli azalmaktadır. Ne var ki, hakim, yetişmesi ve mesleği itibariyle iki taraf arasında tarafsız kalmaya, daima emir almaya alışmış idareciden daha kolay muvaffak olabilir.

"Şimdi kütük işleri ne kadar ıslah edilirse edilsin, deminki teşbihi devam ettirerek söylüyorum, vatandaşın vekilini her türlü gayrimeşru tesirden ve baskıdan uzak olarak seçebilmesi temin edilmedikçe, sadece seçim günü vahim hadiselerin önüne geçilmiş olur, zahiri bir meşruiyet sağlanır; fakat ne seçimleri böyle şartlar altında kazanan Parti tam bir meşruiyetin, ne vatandaş dilediği şahıslar tarafından idare edilmenin huzuruna kavuşabilir.

"Bu bakımdan, son tasarıyı çok nisbi bir huzurun muhtemel müjdecisi olarak kabul ediyorum. Asıl mesele vatandaşın vicdanını ve iradesini haksız ve kanunsuz müdahalelerden kurtarmaktır. Halbuki, radyo, sabahtan akşama kadar efkârı umumiye istikametlerini bozmak ve değiştirmek için faaliyettedir. Bir takım D. P. liler vatandaşı korkutmak gayretiyle D. P. nin iktidarı vermiyeceği, Muhalefete oy verenlerin cezalandırılacağı -misalleri zaten malûm- sözlerini yaymaktadırlar. Vatandaşa siyasi tercihlerinde en mühim ışık tutucu olan basın türlü cefalarla karşı karşıya bulunmaktadır. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ortada! Bugünlerde Adanaya gidecek olan Menderesi karşılamak üzere civar vilâyetlerden bile muazzam vatandaş kitlelerinin merasime geleceğini Zafer yazıyor. Vatandaşlar, devlet zoruyla ve devlet vasıtalarıyla değil, kendi arzularıyla Muhalefet liderini karşılamaya gelseler Namık Gedike göre bu memleketin asayişini, milletin huzurunu bozmaktır. Doğrusunu isterseniz bu anlayış, memlekette siyasi huzuru bozmak bir yana, Aristodan beri yerleşmiş mantık kaidelerinin temellerini bile çökertmektedir.

"D. P. sanki devletin kendisi imiş gibi gösterilip vatandaş zorlanırsa, bu şartlar altında yapılacak seçime serbest seçim, huzuru sağlayan seçim demek mümkün olur mu?

"İşin garip tarafı, bir türlü bu kabil hareketlerden vaz geçemeyen D. P. liderlerinin her gün artan kendi huzursuzluklarının sebebine de bir türlü teşhis koyamamalarıdır. Senelerden beri çeşitli tazyiklere alışmış

TURAN GÜNEŞ

olan vatandaş şüphesiz ıstırap çekmekte, fakat yakında bu ıstırapların biteceğinden ümitli ve bunları bitirmeye de kararlı görünmektedir. Binaenaleyh iktidarı teminat altına almak için kendilerine göre alınması zaruri her tedbir D. P. liderlerini vatandaştan daha fazla huzursuz etmektedir. Bir insanın başkasını ezeceğim, korkutacağım diye kendisini bu derece tedirgin etmesi, şayanı hayret doğrusu!

"Kanaatımca bu huzursuzluk içinde aklıevvel bazı büyük D. P. liler şöyle bir hesap yapmaktadırlar: Seçimlerde radyo ile devletin her türlü vasıtalarıyla particilik usulleriyle, vatandaşın kimini korkutup, kimini ürkütüp, kimini kandırıp, kimini aldatıp seçmenleri bizzarur kendi istikametlerine getirecekler, düzgün kütüklerle yapılacak seçim ameliyesine de kimse bir şey diyemiyecek!

"Seçim meşruiyetinin psikolojik temellerini bir yana itiveren bu pek basit, ama pek basit hesabın her bakımdan hüsranlı neticelerini D. P. önümüzdeki seçimlerde acı acı hissedecektir.

Ordu milletvekilinin bildirdiğine göre kendisinin İstanbula hareket ettiği gün, Ankaradaki evlerinden bi rine ismini vermeyen bir zat telefon etmiş ve C.H.P. de Müşterek Haysiyet Divanının Topaloğlunu ihraç etmek üzere toplantı halinde bulunduğunu söylemişti. Vaziyeti, Ankaradaki evinden Topaloğluna, İstanbula bildirmişlerdi. Bunun üzerine Topaloğlu haberi iki, üç yerden soruşturmuş, haberin doğruluğunu anlamıştı. Ordu milletvekili şöyle diyordu:

"— Ben de, onlara takaddüm etmek için derhal bir istifa telgrafı hazırladım!"

Topaloğlu telgrafı - hazırladıktan sonra "eski futbolcu" Feruzan Tekili bulmuş ve kendisinden istifasının radyoyla ilan edilip edilemeyeceğini sormuştu ve radyolar, -aslında büyük bir beceriksizlikle- musiki yayınını keserek, yangından mal kaçırıyormuş gibi Topaloğlunun "istifası"nı vermişlerdi. Böylece, İktidarın alakası kendisini belli etmiş ve Ordu milletvekili derhal "İktidarın adamı" damgasını yiyivermişti.

Topaloğlu bunları anlatırken pek rahatsız görünüyor, oturduğu koltukta mütemadiyen kıpırdanıp duruyordu.

Basın toplantısı..

Ordu milletvekili aynı gün akşam üzeri, gene Yenişehir otelinde, fakat bu sefer bar kısmında tertiplediği basın toplantısında bu sözlerin bir kısmını tekrarladı. Topaloğlu, hazırlanmış bir Noel ağacının önünde yer almıştı. Limonlu, portakallı ve domatesli votka ile çeşitli kanapelerin dağıtıldığı toplantıya "resmi makam"larımızın da gerekli ilgiyi gösterdikleri hissediliyordu. Bir defa, koyu lâcivert elbisesi içinde meşhur Bumin Yamanoğlu vardı. Yamanoğlu 1. Şubeden arkadaşlarıyla gelmişti. İstanbul radyosu da üç teknisyen ile spiker Altan Soykökü vazifelendirmişti. Nitekim Topaloğlu konuşurken, ağzının önüne İstanbul radyosunun mikrofonu tutuldu, demeci banda alındı. A. A. da ekip halindeydi. Miting havası içinde konuşan Ordu milletvekilinin sözleri bitince gazeteciler suallere başladılar. Fakat polisler derhal itiraz ettiler: Sual yoktu! Herkes birbirine baktı; bunlara da ne oluyordu? Nitekim Milliyetten Nedret Selçuker "Siz ne karışıyorsunuz? Bu bir basın toplantısı, sual de sorarız, cevap da alırız" diye çıkıştı. Topaloğlu da sual sorulmasını isteyince polisler susmak zorunda kaldılar. Fakat gene de gazeteci Orhan Birgit ile Bumin Yamanoğlu arasında münakaşa çıktı ve Yamanoğlu Birgiti, dışarıya, hesap görmeye davet etti.

Hayal kırıklığı

Hadisenin iki üç gün içinde aldığı şekil, İktidarın canını sıktı. Ordulular, Topaloğlunun C.H.P. den ihracı karşısında memnunluk beyan ediyorlardı. Nitekim bu haftanın başında postacının İstanbulda Yenişehir oteline bıraktığı ve üzerinde Topaloğlunun ismini taşıyan sayısız telgrafların birinde Ordunun Aybastı bölgesi C. H. P. lileri milletvekilinin "intiharını tebrik" ediyorlar, kendisinden, zaten C. H. P. den ayrılmasını istemeyi düşündüklerini, fakat nezaketleri dolayısıyla bunu söyleyemediklerini bildiriyorlar, duydukları sevinci belirterek teşekkür ediyorlardı. Topaloğlunun memleketi -ve kendisini kuvvetli sandığı- Fatsada ise halk ilmiyle, irfanıyla, karakter kuvvetiyle herkesin hürmetini kazanmış bulunan Zeki Kumrulunun peşindeydi.

Yenişehir Palas oteli
"Polisli kokteyl!"

İhraç kararı bir anda, bütün C. H. P. teşkilâtında inanılmaz sevinçle karşılandı. Teşkilât, hayatiyetini ispat yolundaydı. Nitekim bu haftanın başında yapılan bütün kongrelerde delegeler, sanki sözleşmişler gibi Otomobil Meselesini ortaya attılar ve hesap sordular. Bundan başka, lider ve Genel Merkez harekete geçmek lüzumunu nihayet hissetmişlerdi. Parti aleyhinde çalışanlar, Grup toplantılarını kasıtlı olarak ve tahrif edilmiş şekilde gazetelere aktaranlar, İktidarla bir takım menfaat hesaplarına girişenler ve Beşinci Kol rolü oynamaya heveslenenler başlarını en beklemedikleri anda "Faziletli Giyotin"in altında buluvereceklerdi.

C.H.P. keşmekeşe paydos diyordu.

Okuyucu mektupları

Otomobil meselesi hakkında

Pek çok kimseyle birlikte ben de AKİS'in C. H. P. milletvekilleri tarafından Bedelsiz İthalat kanalıyla getirilen otomobiller mevzuunda nasıl bir tavır takınacağını merak ediyordum. Son iki sayınızda bu mesele hakkında yazdığınız nefis yazılardan dolayı sizi tebrik ederim. Şahsen D. P. iktidarının son bulması için elinden gelen her şeyi yapmaya hazır bir insan olmakla beraber Otomobili mevzuunda görüşüm tamamiyle sizin görüşünüzün eşidir. Hakikaten şimdi iş, C.H.P.-nin hiç bir menfaat beklemeden savaşan milyonlarca erine düşüyor. Dediğiniz gibi C. H. P. teşkilâtı hayatiyetini ispat ederse yalnız Otomobil davası değil, memleketin yarınki bin davası hal yoluna girer.

Kâzım Akyar -İstanbul

●

Mecmuanızın son nüshasında Bedelsiz ithalat kararnamesine- müsteniden C.H.P. milletvekillerinden bazılarının getirttikleri otomobillerle ilgili olarak verilen tafsilat sırasında çok sayın İsmet İnönünün bu mevzuda alâkalı milletvekilleri müvacehesinde takındığı tavra temas ederken mümaileyhin iki defa gaf yaptığına işaret edil mektedir.

Ukalâlık ve şımarıklığı aşırı derecelere götürdüğünüzü ve bu yüzden okuyucularınız üzerinde fena tesir ve intibalar yaratmağa çoktandır başladığınızı ifade ederken haddinizi bilerek kendinize gelmenizi tavsiye ederim.

Mecmuanızı bir daha eline almamağa karar veren eski bir okuyucunuz - Ankara

●

Derginizi ilk sayısından beri ta kip etmekteyim. Münderecatı ve gösterdiğiniz medeni cesaret asarı, aydın sınıfın takdirini cezbettiği için AKİS aranılan dergilerden olmuştur. Fakat C. H. P. milletvekillerinin getirdikleri otomobillerle alâkalı, yazınız neviden yazılarla, C. H. P. en az 100 bin rey kaybedebilir. Sizin gazetecilik zihniyetinize ve telâkkinize esas itibariyle bir şey diyemem. Fakat bu hareket tarzı ancak İngiltere ve Fransa gibi yerlerde bir mâna, bir dürüstlük ifade eder.

Asım Karan - Kadıköy

AKİS — Yazılması C. H. P. ye 100 bin rey kaybettiren hareketlerin yapılması C. H. P. ye 1 milyon rey kaybettirmektedir.

D.P.

Parmak parmak bal

Geçen haftanın başlarında bir gün Ankarada, B. M. M. nin Bütçe Komisyonunda hararetli müzakereler cereyan ediyordu. Mevzu, Başbakan Adnan Menderesin İstanbulun Park Otelindeki "resmi - hususi" dairesiydi. C. H. P. milletvekillerinden Ferit Melen ve Rıza Tekeli Başbakanın Ankarada çok az kaldığından, halbuki vazifesi icabı günlerini Başkentte geçirmesi gerektiğinden bahisle, sert tenkidlerde bulundular. Ayrıca Başbakanlık için Park Otelde ayrılan dairenin lüzumsuz olduğundan ve pek fazla fuzûli masraf yapıldığından bahsettiler. Buna karşılık D. P. milletvekillerinden bazılarıyla Başbakan yardımcısı Medeni Berk Devlet Bakanı İzzet Akçal iddiaları reddettiler. Bunların birer kahve dedikodusu olduğunu, Türkiye Başbakanının "sıhhatini yıpratmak bahasına" otel köşelerinde çalıştığını ileri sürdüler. Münakaşa büyüdü, iki taraf karşılıklı en sert tarizlerde bulundular.

B. M. M. nin Bütçe Komisyonunda bu münakaşalar cereyan eder, milletvekilleri birbirlerine girerlerken Çarşamba günü saat 16 sıralarında Yeşilköy hava alanına inen uçaktan Başbakan Menderes beraberinde İçişleri Bakanı Dr. Namık Gedik olduğu halde çıktı ve bütün söylenenleri hiçe saydığını bir kere daha ispat etti. Zaten bu, klasik manada bir kuvvet gösterisiydi. Böylece D. P. Genel Başkanı Muhalefetten gelen hiç bir tenkidi umursamadığını, canının istediği tarzda davrandığını ortaya koyuyordu.

Başbakan, mutad veçhile imar sahalarında bir tur yaptıktan sonra Park Oteldeki meşhur dairesine geldi. Menderesin Bütçe Komisyonundaki müdafileri daireyi pek küçümsemişler, bunu adeta basit bir oda haline sokmuşlardı. Geçen hafta Başbakanı Park Otelde takip edenler hakikatin Medeni Berkin veya İzzet Akçalın sözlerine pek uymadığını gördüler.

Başbakanlık II

Beyfendinin İstanbulda ikameti müddetince kaldığı daire, Akçalın müdafaa sadedinde ifade ettiği gibi basit bir odadan ibaret değildir. Menderes Park Otelde, giriş kapısının hemen karşısında, asansörün yanından yedi basamak merdivenle çıkılan ve büyük bir camlı kapıdan girilen hususi dairede kalmaktadır. Kapılarının üzerinde 173,174 ve 175 numaralar yazılı olan ve Park Otel müstahdeminin "Apartman dairesi" adını verdiği bu kısım tamamen Başbakanın şahsına aittir.

Bir yatak odası, bir banyo ve geniş bir oturma odasını ihtiva eden Başbakan dairesi son derece lüks bir şekilde tefriş edilmiştir. Ara sıra Menderesin eşi veya küçük oğlu Aydın Menderes İstanbula gelirlerse, onlar için civarda ayrılan odalarla bu daire takviye edilmektedir.

Başbakan Menderesin ikamet ettiği 173, 174 ve 175 numaralı odaların yanındaki 168 ve 170 numaralı odalarda Beyfendinin hususi kalem müdürleri kalmaktadırlar. Bu odaların ayrıca birer çalışma salonları mevcuttur. Aynı kattaki koridorun sağında bulunan geniş bir salon da, lüzum hasıl oldukça Beyfendi tarafından kullanılmaktadır. Çalışma salonunun ortasında büyük bir toplantı masası, solda son derece lüks koltuklar vardır. Menderes bu salonda kalabalık heyetleri kabul etmektedir. Kabine toplantıları da nadiren burada yapılmaktadır.

Mithat Uluerin hususi kalem müdürlüğü zamanında iki hatlı bir santral Beyfendinin kaldığı daireye tahsis edilmişti. Uluer ayrıca iki doğru telefonu da kendi odası ile hususi kalem müdür muavinlerinin odasına bağlatmıştı. 493920 - 21 numaralı telefonların bağlı bulunduğu telefon santralında, Menderesin İstanbulda bulunduğu müddet içinde 01 veya 03 ten seçme kadın memurlar vazife görüyordu. Kadın memurlar bu numaralar arandıkça cevap olarak "Başbakanlık hususi kalem müdürlüğü" diyorlardı Mithat Uluer hususi kalem müdürlüğünden ayrılınca nedense bu santral ve direkt telefonlar kaldırıldı.

Beyfendinin kaldığı bu katta umumiyetle Bakanlar, D. P. ileri gelenleri de kalmaktadırlar: Ancak bu zevatın hesabı Başbakanlığın kabarık hesabına dahil edilmemektedir.

Verimli politika

Başbakanın İstanbuldaki faaliyetinin Başbakanlık vazifeleriyle alakası, doğrusu istenilirse pek anlaşılamadı. Gerçi bir Başbakanın vazifelerinin çeşitli olduğunda zerrece şüphe yoktur, ama Menderesin başkenti terkedip bir defa daha Park Otele yerleşmesinin nasıl bir zaruretin neticesi bulunduğu basit zekâlı faniler için meçhul kaldı.

Başbakan İstanbuldaki ilk gününde imar sahalarını dolaşıp otele döndüğünde iki ahbap çavuşlar -hiç olmazsa zahiren- Kemal Aygün ve Ethem Yetkiner kendisini ziyarette gecikmediler.

Saat tam 19 da Yetkiner İçişleri Bakanı Namık Gedikle birlikte Park Oteli terketti. Beyfendi bu gelişinde bundan önceki gelişinde olduğu gibi Vilâyete gitmedi. Anlaşılıyordu ki Menderes Vilâyete yine küsmüştü. Yakınları bu dargınlığın üçüncü olduğunu söylüyorlar ve uzun süreceğini de ilâve ediyorlardı. Ertesi gün Menderesin çalışmalarında bir fevkalâdelik olmadı. Yine imar sahaları gezildi ve alakalılardan uzun uzun i-

Meşhur Park Otel
0.008 plakalı otel

Lütfen, Beyler!

Dışişleri Bakanlığında açılan bir Başkâtiplik imtihanı dolayısıyla "Cemiyet" sayfamızda çıkan bir kaç satıra karşılık bu Bakanlığın savcılık eliyle gönderdiği bir tekzip yazısı AKİS'in beş hafta önceki sayısında arzı endam, eylemişti. AKİS, bu tekzip üzerine, bundan üç hafta önce Dışişleri Bakanlığına gayet sarih bazı sualler tevcih etmişti. AKİS, Dışişleri Bakanlığı savcılığa kadar zahmet etmesin diye bu suallere verilecek cevaplara sütunlarını kendiliğinden ayırdığını da bildirmişti.

Biz ve okuyucularımız tam üç hafta Dışişleri Bakanlığının, cevabını bekledik. Hassasiyet derecesini "Cemiyet" sayfamızdaki -meşhur tâbirle- sosyete dedikodularını dahi tekzibe kalkışmakla gösteren bakanlık kendisine mevzu ile alâkalı sarih sualler sorulunca, ne hikmetse bir Sfenks kesildi.

Şimdi, suallerimizi tekrarlıyoruz. İşte, bakanlık bakımından durumu izah için mükemmel bir fırsat daha! Bakanlık bu fırsatı da kaçırırsa, şüphesiz AKİS kendi okuyucularını bizzat tenvirden geri kalmıyacaktır.

Masum suallerimiz şunlardır:

1 — İkinci Kâtip Yüksel Menderes ve onunla birlikte Başkatiplik imtihanına giren 17 kişi hangi tarihte veya tarihlerde İkinci Katipliğe terfi etmişlerdir?

2 — Bu 18 kişiyle beraber Dışişleri meslek memurluğu imtihanını kazanıp aynı zamanda Bakanlıkta işe başlayan başka memurlar var mıdır? Varsa, bunlar askerlik hizmetlerini Bakanlığa intisaptan önce mi tamamlamışlardır? Bunlardan askerlik hizmetlerini Bakanlığa intisaptan önce tamamlamış olanların İkinci Kâtipliğe terfi tarihi nedir? Bu gibiler hangi tarihte açılan Başkâtiplik imtihanına girmeğe hangi tarihte davet olunmuşlardır? Bahis mevzuu 18 kişi hangi tarihte açılan Başkâtiplik imtihanına hangi tarihte davet olunmuşlardır. Ayrı zamanlarda açılan iki imtihanın "entegre" edileceği yolunda söylentiler vardır. Bu söylentiler doğru mudur? İmtihanları "entegre" etmek ne demektir?

3 — Dışişleri Bakanlığı, memurlara müteallik umumî hükümlerle birlikte, Dışişleri Bakanlığına dair olan 1154 saydı Kanunun 4. üncü maddesiyle 5250 saydı Kanunun 7. inci maddesini nasıl anlamaktadır? Bu kanuni hükümler muvacehesinde, Başkâtiplik imtihanı "altı ay kadar ileriye" alınabilir mi? Bu imtihan "altı ay kadar ileriye" alınabilse dahi, muayyen kanuni müddetler dolmadan "Başkâtiplere duyulan şiddetli ihtiyaç"ı karşılamak mümkün müdür?

zahat alındı. Beyfendi öğleden sonra Park Otelde kaldı.

O akşam saat 19.30 da İçişleri Bakanı Namık Gedikle beraber, Kemal Aygünün Teşvikiyede Ralli apartmanındaki dairesine gidildi. Koraltan da oradaydı. Beyfendi burada iki genç Demokratın nişan yüzüklerini taktı. Damat Beşiktaş D. P. ilçe başkanı Nuri Bayer, gelin ise Kemal Aygünün sevimli kızı Baysan Aygündü. Toplantının en mesut insanı Kemal Aygünün melek gibi eşi -ve büyük talihliliği- Sevinç Aygündü. Menderes koyu kahverengi elbisesi, kırmızılı siyahlı kravatı ile son derece şıktı. İktidarın başının yanında yeniden görülmeğe başlayan İçişleri Bakanı Gedik ise umumiyetle kullandığı renkte ısrar etmiş ve lâcivert bir elbise giymişti. Menderes nişanda fazla kalmadı. Bir saat sonra beraberinde Gedik olduğu halde Park Otele döndü.

O geceyi istirahatla geçiren Başbakan sanki Cuma gününe hazırlanıyordu. Cuma, Menderes için hayli yüklü geçti. Halûk Şaman, Ethem Menderes, Medenî Berk ve tabiatıyla Namık Gedik, ayrıca Aygün ve Yetkiner Başbakanın ziyaretçisi oldular. Bütün gün politika meselelerinin konuşulmasıyla geçti. Aynı gün Fethiye heyeti de kabul edildi ve kendilerine vilâyet yapılacakları, ama biraz beklemeleri vaadinde bulunuldu.

Kuzu sarması...

İstanbulda geçen bu günler gerçi C.H.P. milletvekilleri tarafından sert lisanla tenkid ediliyor ve hükümetin Ankarada çalışması isteniliyordu. Umumî efkârında C.H.P. lilere hak verdiği muhakkaktı. Ama Beyfendi vicdanen müsterihti. Şahsi politikası bakımından İstanbul çalışmaları cidden verimli oluyordu. Hele Cumartesi günü yaptığı temas ve görüşmeler Menderesin bu düşüncelerinde ne kadar haklı olduğunu bir kere daha ortaya koydu.

O günün sabahı, erken saatlerde Başbakan gene imar sahalarını gezdi. En çok Gümüşsuyu yolu ile alakalandı. Elbiselerinin çamurlanmasına aldırış etmeden 00073 numaralı Cadillac'tan indi ve inşaat sahasını dolaştı.

Bu arada, bir başka zat hayatının heyecanlı günlerinden birini yaşıyordu. Bu zat, Park Otele bir akşam evvelinden alelacele gelen ve Beyfendinin hususi dairesi önünde uzun zaman bekleyen Basın - Yayın Umum Müdürü Altemur Kılıçtı. Kılıç, kendi kanaatınca çok önemli bir vazifeyi üzerine almıştı. Geçen hafta içinde eski gazetesi Vatanın kapatılması dolayısıyla Vatancıları teselliye giden Kılıç, orada İstanbul Gazeteciler cemiyeti idare heyetiyle karşılaşmış ve heyetin talebi üzerine, kendilerini Beyfendiyle görüştürmeğe söz vermişti. Eski bir gazeteci olan umum müdürün meslekdaşlarına olan sevgisi eksilmemişti. Hele İstanbullu arkadaşlarını kıramazdı. Vazifelerinin başında, eski meslekdaşlarının arzularını yerine getirmek geliyordu. Ne var ki aynı Altemur Kılıç birkaç gün evvel Ankaralı gazeteci arkadaşlarının bir talebini tam bir D. P. li gibi karşılamıştı. Bütçe Komisyonuna giremiyen gazeteciler, bir heyet halinde Basın - Yayın Umum Müdürünü ziyaret etmişler ve Komisyona alınmadıkları takdirde müzakerelerin gazetelere naklinde bazı hatalara düşebileceklerini söylemişlerdi. Hiç değilse her gün bir gazeteci Bütçe Komisyonundaki müzakereleri takip edebilmeliydi. Uzun uzun düşünen Kılıç Ankaralı meslekdaşlarına D. P.-nin günümüzdeki basın anlayışı içinde cevap vermişti. Cevap şuydu:

"— Gazeteciler bütçe müzakerelerinin Komisyon safhasını da takip edebilirler. Ama yazdıkları haber bir kere Basın - Yayın umum müdürlüğü tarafından görülecek ve tasvip edilirse gazetelere nakledilecektir".

Ankaralı gazeteciler teklifi reddetmişlerdi.

Basın Yayın umum müdürü bu defa meslekdaşlarına verdiği sözü tuttu. Başbakanla temas ederek İstanbul Gazeteciler Cemiyeti İdare heyetinin görüşme talebini bildirdi.

Menderes bu talebi tahmin edileceği veçhile memnuniyetle karşıladı. Nasıl memnuniyetle karşılamasın ki, bir defa daha fırsat ayağına geliyordu. Tıpkı Uşak hadiselerinden sonra olduğu gibi, gazetelerde gene meşhur "beyaz leke" ler boy göstermiş, Basın İktidara karşı yeniden sert kampanyaya girişmişti. Halbuki bu yeni kuvvet gösterisini de sükûnetle hazmettirmek iyi olurdu. Nitekim, Kılıçın görüşme talebini Menderese bildirmesinden sonra Menderesin yakın adamı ve D.P. Grubunun Başkan vekili Mazlum Kayalar Bütçe Komisyonunda bir konuşma yaparak Basın affının şiddetle aleyhinde bulundu, buna cevaz olmadığını bildirdi! Böylece Menderes "Görüyorsunuz!. Grup, Basının ne kadar aleyhinde.. Ben vaziyeti anlıyorum ama, canım siz de biraz.." tarzında konuşmak imkânına sahip oluyordu. Üstelik, daima patron sınıfıyla temas ettiğine göre bu defa çalışan sınıfın temsilcilerini iyi niyetler beslediği hususunda ikna etmekte elbette ki fayda vardı.

"Ali menfaat"

Başbakan Menderes Gazeteciler Cemiyeti idare heyetini saat 17.30 da kabul etti. Davetliler Burhan Felek, Sadun Tanju, Mustafa Yücel, Ali İhsan Göğüş, Kadri Kayabal ve Recep Bilginerdi. Gazeteciler Başbakan Menderesin Park Oteldeki hususi çalışma salonuna girdiklerinde Beyfendi kendilerini ayakta ve mütebessim bir çehreyle karşıladı. Yanında Altemur Kılıç vardı. Bu günlerde Kılıç Başbakanın işine pek yarıyordu. Nasıl ki iki Bakanın - Adalet ve Basın Yayın Bakanları- Beynelmilel Basın Enstitüsü tebliğine verecekleri cevap hazırlanırken Basın Yayın umum müdürü Kabine toplantısına alınmış ve fikri sorulmuştu. Gene basınla alakalı bu toplantıda Kılıç Beyfendinin yanında bulunuyordu.

Toplantı iki saat sürdü. İstanbul gazetelerinin Beyoğlu muhabirleri görüşmeyi evvelden haber almışlardı. Almışlardı ama, takibe hiç lüzum görmemişlerdi. Çünkü nasılsa, hemen hemen her gazeteden, birisi toplantıda hazır bulunuyordu. Gazetelerine döndüklerinde bunlar otururlar, toplantıya ait havadisi yazarlardı.

Fakat Beyoğlu muhabirleri fena halde yanıldılar. Çünkü toplantıya katılan gazeteciler, değil görüşmeleri yazmak, bir tek kelime bile söylemekten dikkatle kaçındılar. Susmalarına sebep olarak ileri sürdükleri husus "Basının ali menfaatleri" idi. Toplantının haberi sâdece beş-on satırlık bir tebliğle gazetelere aksettirildi. Ancak bu sükût bile, patronlardan sonra bu defa çalışanların "Her şey hallolunacaktır" vaadini aldıklarını en beliğ şekilde ortaya koydu.

Aslında ortada, hayran kalınacak tek bir şans vardı ve o da Adnan Menderesti. Adnan Menderes kendisini metod değiştirmeğe bile mecbur saymıyordu!

Nato

El İnsaf!..

Geçen haftanın ortasında bir gün Amerikan Kongresi Dış Münasebetler Komisyonu Başkanı -Demokrat- Senatör Fullbright bir rapor açıkladı. Rapor, Kongrenin Dış Münasebetler Komisyonu tarafından Pennsylvania Üniversitesi Dış Münasebetler Enstitüsüne ısmarlanmıştı ve konusu, Batı Camiasının Savunması idi.

Başta Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes, herkesi şaşırtan rapor, nedense Türk basınına normal haber kaynaklarından intikal etmedi. Haberi verenler, İzmirdeki NATO Karargahı çevreleri idi. Raporda, çok hayret uyandırıcı bir tavsiye yer almıştı ve bu tavsiye Türkiyeyi ilgilendiriyordu. Pennsylvania Üniversitesinin dünya işlerini pek iyi bildiklerini iddia eden akıl erbabına bakılırsa Amerika, Türkiyeden bir veya iki tümenini Merkezi Avrupa cephesine -Batı Almanyaya- göndermesini istemeliydi!.

Fullbright
Dam üstünde saksağan

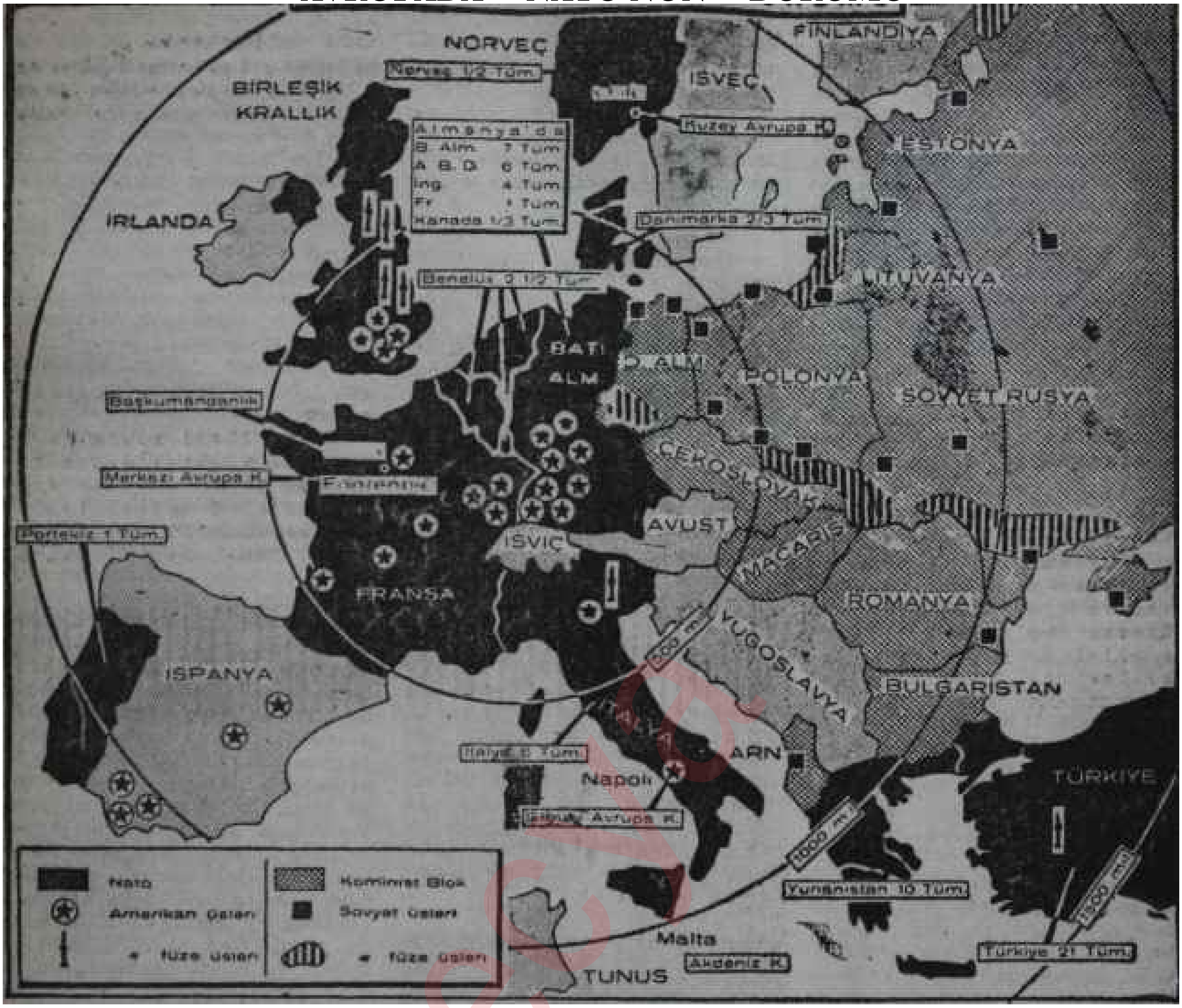
Bu alelacayip tavsiye geçen hafta pek çok çevrede şiddetli tartışmalara yol açtı. Halbuki tartışanlar, hemen hemen aynı günlerde Atlantik Konseyinde, NATO Devletlerinin NATO savunması için asgari derecede zaruri kuvvet hedeflerine ne dereceye kadar eriştikleri konusunda cereyan eden müzakereleri ve Avrupadaki NATO Yüksek Komutanı -Amerikalı- Orgeneral Lauris Norstadt'ın şikayetlerini kendi kulaklarıyla dinlemiş olsalardı büsbütün donup kalacaklardı. Nortstadt'ın çizdiği tablo şuydu:

NATO'nun Avrupa bölgesinde, askeri taahhütlerini yerine getirdiği iddia edilebilecek devletler sâdece ve sâdece Amerika, Batı Almanya, Kanada, İtalya, Yunanistan ve Türkiye idi. Amerika, Batı Almanyada bulundurmayı taahhüt ettiği 6 tümeni tam kadroyla idame ettiriyordu. Batı Almanyanın silâhlanması, derpiş edilen hızla gelişmiyordu ama, durum yine de memnuniyet vericiydi. Bonn Hükümeti şimdiden 7 tümen ile bunların geri teşkillerini meydana getirmişti. Kanada, taahhütlerine tamamen riayet ediyor ve 1/3 tümen ile 1 Taktik Hava Kuvvetini Batı Avrupada bulunduruyordu. İtalyada esas itibariyle taahhütlerine riayetkardı: 6 ilk hat tümeni ile 2 Taktik Hava Kuvvetini idame ediyordu. Yunanistan da 10 tümenlik kuvvet hedefine uymaktaydı; ancak, Yunan tümeninin kadrosunun küçüklüğü dolayısıyla bu memleketin aslında 8 tümenlik bir ordusu vardı. Akdenizde, 1 Amerikan vurucu filosu ile İtalyan ve İngiliz donanmaları da NATO emrindeydiler.

Dalgacı Mahmutlar...

Bunların yanında diğer devletlerin durumu yürekler acısıydı. Fransa, NATO emrine 14 tümeninden sâdede 4 tanesini vermişti. Sonradan birliklerin büyük kısmı Cezayire nakledilince NATO emrinde fiilen sâdece 1 Fransız tümeni kalmıştı! Fransa, hâlen NATO emrinde bir tek Taktik Hava Kuvveti bulundurmaktaydı. Fransa, Akdeniz Donanmasını NATO emrine vermeyeceğini bildirmişti; deniz harekâtı bakımından sâdece Manş Komutanlığıyla işbirliği yapmaktaydı. Fransa, ayrıca atom bombası stoklarının ve stratejik Amerikan füze üslerinin tesisine muhalefet etmiş ve bu yüzden Fransada üslenen Amerikan hava birlikleri İngiltere ve Batı Almanyaya göç etmişti. Fransa, hava savunma filolarının ve radar şebekesinin de bir komuta altına konmasına muhalefet etmekteydi. İngiltere, Batı Almanyadaki Kara Ordusunu geniş ölçüde azaltmıştı. İngiltere Ren ötesinde

AVRUPADA NATO'NUN DURUMU

şimdi sâdece -teoride 4, aslında- 3 tümen ile 1 Taktik Hava Kuvveti bulunduruyordu. Belçika ile Hollanda birer tümen bulundurmaktaydı; bu tümenlerin eğitimi çok zayıf olup, Brüksel Hükümeti, bu da yetmiyormuş gibi, askerlik süresini bir yıla indirmeğe kalkışmıştı! La Haye Hükümeti de aynı niyeti açıklamıştı. Küçücük Lüksemburgun 1/3 tümeni vardı. Buna mukabil, Danimarkanın sadece 2/3 ve Norveçin de sâdece 1/2 tümene sahip olmaları, affedilir bir ihmal değildi. Portekizin de bir tek tümenciği vardı. İzlandanın ise hiç askeri birliği yoktu! Bunun tek istisnası, balıkçıları koruyan birkaç gambottu.

Bütün bu kötü bilanço içinde Türkiye bir yıldız gibi parlıyordu. Türkiyenin 21 4/3 tümeni ve 2 Taktik Hava Kuvveti NATO emrindeydi. Buna, yine NATO emrinde olan eğitim merkezleri ile -savaş zamanında NATO emrine girecek olan Jandarma tugay ve alayları ile sınır piyade alayları dahil değildi. Türk Donanması, kendi karasularında muharebe edeceği için millî komuta altındaydı. Fakat, bunun büyük bir önemi yoktu; zira Türk Donanması daha ziyade Türk Kara Kuvvetlerini destekleyecekti. Kaldı ki Türk Deniz Kuvvetleri Karargâhı aynı zamanda, Maltadaki NATO Akdeniz Başkomutanlığına bağlı bir Talî NATO Karargahı olup -Ege hariç- Doğu Akdenizdeki harekâttan sorumluydu. Türk Kara ve Hava Kuvvetleri, Napolideki Güney - Doğu Avrupa Başkomutanlığına bağlıydı ve İzmirde Türk ve Yunan Kara ve Hava Kuvvetlerini emrinde toplayan -ve başında bir Amerikalı Generalin bulunduğu- bir de Tali NATO Komutanlığı vardı.

İşte, Türkiyenin NATO camiasında bir yıldız gibi parlamasıdır ki bir takım Amerikalı dostları, bir veya iki Türk Tümeninin Merkezi Avrupaya gönderilmesini düşünmeye sevketmişti.

Olmayacak iş...

Tabii bu, olacak iş değildir. Türk tümenleri, atom harbinin icablarına göre, diğer NATO memleketlerinde olduğu gibi yeniden teşkilâtlandırılmak icab eder. Bu yeniden teşkilâtlandırma işinin, 400 bin kişilik silahlı mevcudumuzda bir azaltmayı mümkün kılması beklenemez. Tümenlerimizin yeniden teşkilâtlandırılması demek, onların müstakillen harekât yapabilecek, taktik atom silâhlarıyla mücehhez ve son derece hareketli 3 "savaş birliği" ne ayrılması demektir. Ayrıca, tümenin çok müessir ve hareketli savaş ve lojistik destek birlikleri olacaktır. Türk Kara Kuvvetlerinin, yurt içi lojistik desteğini de hayli geliştirmesi gerekmektedir. Bu yeniden teşkilâtlandırma neticesinde, Türk tümenlerinin adedinin, 16 ya ve hattâ 14 de inmesinin gerekeceği, -uzaktan bir bakışla- söylenebilir. Ancak, bu hiçbir suretle ateş kudretinde ve hareket kabiliyetinde bir azalmayı ifade etmez.

Bilakis, yeniden teşkilatlandırma sayesinde bu iki hususta da çok daha tesirli bir kuvvete sahip olunacağı şüphesizdir.

Fakat, bu kuvvet, ancak ve ancak Türk sınırlarının ve Türk toprağının savunmasına kifayet edebilir. Türk ordusu, Türk yurdunu savunmakla NATO'ya büyük bir hizmeti zaten ifa etmiş olacaktır. Bu suretle, düşmanın Akdenize inmesine, Ortadoğuyu ve oradaki petrol hazinelerini, Afrikayı ele geçirmesine imkân vermeyecektir. Şu halde, Türkiyeden bir kısım kuvvetini Orta Avrupaya göndermek istemek, NATO'nun genel savunmasını da zayıflatmak demektir, ayrıca, Türkiye buna hiçbir vakit razı olamaz.

Fakat bu hafta içinde asıl şaşılacak taraf, gösterilen cür'et oldu. Pennsylvania Üniversitesindeki bu pek akademik -ama aslında dünyadan habersiz- zevat Türkiyeyi ne sanıyorlardı ki, istedikleri kadar Türk tümeninin "hop" demekle Almanya'ya nakledilebileceğini akıllarına getirebiliyorlardı? Tümenlerimiz pretoryen tümenleri miydi? Başkaları tembel tembel oturacak, kendi vatanlarını savunmak için bile gereken gayreti göstermeyecek, onların işini de Mehmetçik görecekti! Yoksa, dostlar, Türkiye yardıma muhtaç haldedir diye mi, kendilerinde böyle bir talepte bulunmak hakkını görmüşlerdir? Mehmetçiğin yabancı diyarlarda dökülecek -bundan böyle- tek damla kanı yoktur. Hatta, fiilen sulh avdet ettiğine ve Birleşmiş Milletler ideali uğruna zâten kafi fedakarlık yapıldığına göre, Mehmetçiğin diktatörlüklerin en kötülerinden birinin hükümferma olduğu Güney Korede bekletilmesine bile artık hiç lüzum kalmamıştır.

İç İşleri

Peki, ya bunlar?

Bu haftanın başlarında bir gün, Egenin bir kaza merkezinde sokaklarda dolaşanların çehrelerinde derin bir üzüntünün izleri seziliyordu. Kapalı bir gündü ve gökyüzünü örten bulutlar sanki ruhların üzerine de gölge düşürüyordu. Kaza merkezi Nazilliydi. Nazilli Aydın vilâyetine bağlıydı ama, aslında Aydının ta kendisi kadar ilerlemiş, gelişmişti. Eğer bütün Ege bölgesinde, hatta bütün Türkiyede vilâyet haline sokulmak için bir tek kaza merkezi aransaydı, normal ölçülerle bunun Nazilli olması gerekirdi. Buna rağmen Nazillililer, reyleriyle Ankaraya, Büyük Meclise gönderdikleri milletvekillerinin ağzından bir haber almışlardı; "Adnan bey, Nazillinin vilâyet almasına taraftar değildir." Nazilli, her türlü nimetten istifade edecekti. Arzuları yerine getirilecekti. Ama vilâyet olmak? Hayır, Nazilliler onu istememeliydiler.

Bu haftanın başlarındaki gün Nazillide esen hüzün dalgasının sebebi radyodan yapılan neşriyattı. Radyo, Başbakan Adnan Menderesin Adanaya gitmesi dolayısıyla kendilerine "vilâyetlik" adını taşıyan mavi boncuklardan biri verilmiş Silifke veya Kilis gibi kazalar halkının Başbakanı karşılamak üzere heyetler göndermek niyetlerini bildiriliyor, bunların sevincini belirtiyordu. Doğrusu istenilirse Silifkenin de, Kilisin de halkının büyük bir kısmı, vilâyetlik vaadine rağmen D. P. yi değil. C. H. P. yi tutuyordu, memleketçe selâmetimizin çaresini "İsmet Paşanın partisi"nin iktidarı almasında görüyordu. Zaten "İsmet Paşanın partisi" iktidarı aldığında gene vilâyet olacaklardı. Ama, işte Radyo "Şahısları putlaştırma" kampanyasının bir icabı olarak bütün Güney halkının Menderesi aralarında görmenin heyecanı içinde bulunduğunu iddia ediyor, böylece son hızını almış bulunan "adam toparlama" gayretlerine yardım ediyordu.

Radyonun bilmediği, bu gibi tertiplerin bir bölgede fayda sağlar görünürken başka on bölgede infiallere yol açtığıydı. Nitekim C. H. P. ye gönül vermiş Güneyde D. P. seçmen reylerinin istikametini değiştirmeye çalışırken, bu haftanın başlarında D. P. nin hâlâ kuvvetli bulunduğu Egede halkın gözü biraz daha açılıyor, hakikatler daha iyi görülüyor ve bunun tabii icabı olarak seçmen reyleri istikamet değiştiriyordu.

Aydın Nazilli rekabeti

Nazillililer bundan bir müddet önce, bazı kazaların vilâyet olacağı yolunda haberler dolaşmağa başlayınca ümitlenmişlerdi. Nazilli daima vilayetlik istemişti. Üstelik, buna hakkı bulunduğunu inkarın da imkanı yoktu. Gerçi Aydın ile Nazilli arasında bir rekabetin bulunduğunu herkes biliyordu, Aydının Menderesin memleketi olmak bakımından avantajlı durumda olduğu da hiç kimsenin meçhulü sayılamazdı. Buna rağmen Nazillililer devlet işi ile parti işinin birbirine karıştırılmayacağına inanıyor ve ümitlerini muhafaza ediyorlardı.

Nitekim Nazilli halkının hisleri, bundan bir müddet önce, eczacı Saffet Sunar adlı bir vatandaşın telgrafında dile geldi ve Nazillililerin dilekleri Başbakana bildirildi. Bu telgrafı 1946 Demokratlarından olan, fakat sonradan bir müddet Hür. P. de oyalanıp yeniden yuvaya dönen Reşat Özardanın telgrafı destekledi. Reşat Özardan Nazillinin "Hürriyet Kahramanları"ndandı. 1946 Demokratlarından bulunduğu için ilk zamanlar D. P. nin aldığı yeni şekle tahammül edememiş, Hür. P. de bir ışık görerek o tarafa meyletmişti. Hatta bu arada D. P. büyüklerine çektiği bir telgrafta Nasreddin Hocanın "Al aptestini, ver pabucumu" tekerlemesi kabilinden "Alın D. P. nizi, verin hürriyetimi" demişti. Fakat sonradan, talebinin yerine getirilmesinden, yani hürriyetinin verilmesinden ümidini kesen Reşat Özardan cömertçe reddettiği D. P. yi geri almaya razı olmuştu. Bu asil davranış karşısında da D. P. kendisinden Nazilli ilçe başkanlığını esirgememişti. Reşat Özardan ilçe başkanı

Nazilliden bir görünüş
Sabreden derviş, sıkıntıdan gebermiş!

Röportaj

K I B R I S T A

Lefkoşede, kapısında bir resmi polis ve iki sivil muhafız bulunan ahşap, iki katlı bir ev. Burası Dr. Fazıl Küçüğün evidir Alt katta, duvarları Atatürkün bir mecmuadan kesilerek çerçeveletilmiş resmi ve onun iki tarafından Adnan Menderes ile Fatin Rüştü Zorlunun büyük boyda fotoğraflarıyla süslü, geniş bir oda. Burası Dr. Fazıl Küçüğün çalışma odasıdır. Odanın ortasındaki masa bir takım kâğıtlarla kaplı. Bunlar Temsilciler Meclisinde Türklere ayrılmış bulunan onbeş milletvekilliği için adaylıklarını koymak isteyenlerin Kıbrıs Türktür Partisine verdikleri talepnamelerdir. Masanın başında, peşpeşe sigara içerek müracaat sahipleri arasında "en uysal onbeş kişi"yi seçmeye çalışan ufak tefek, zeki bakışlı, orta yaşlı bir adam. Bu da, Kıbrıstaki Türklerin otoriter lideri Dr. Fazıl Küçüğün ta kendisidir.

Fazıl Küçük
Tek parti, tek şef!

Geçen hafta içinde bütün Kıbrısta en çok ilgi çeken mesele ne Makariosun Cumhurbaşkanı seçilmesi, ne de müstakbel Kıbrıs Cumhuriyetinin Anayasası oldu. Bütün Kıbrıslılar -Türk ve Rum- geri bırakılmazsa, 10 Ocakta yapılacak Temsilciler ve 17 Ocakta yapılacak Cemaat Meclisleri seçimlerinin hazırlıklarıyla meşguldü.

Halen çalışmalarına devam eden Kıbrıs Anayasa Komisyona müstakbel Kıbrıs Cumhuriyetinin esaslarını tesbit için geçici bir seçim talimatnamesi hazırlamış ve Cumhurbaşkanı ile yardımcısının seçimleri de buna göre yapılmıştı. Bahis konusu talimatnamede bazı garip hükümler yer almıştır. Meselâ herhangi bir seçimde, belirli aday sayısından fazla aday ortaya çıkmadığı takdirde oylama yapılmayacak ve ilan edilen adayların otomatikman seçildiği kabul edilecektir. Halkın vereceği oyların hiç bir kıymeti olmayacaktır. Nitekim Dr. Fazıl Küçük de bu hükme göre seçimsiz Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçilmiştir! Şimdi Temsilciler Meclisi seçimleri için de aynı usulün tatbiki istenmektedir. 10 Ocakta Türkler Temsilciler Meclisinde kendilerini temsil edecek 15 Milletvekilini seçeceklerdir. Şayet o zamana kadar adaylığını koyanların sayısı onbeşi aşmazsa seçim yapmağa lüzum kalmıyacaktır!

Dr. Küçük ve arkadaşlarına bakılırsa, ne lüzum vardır seçime! Cemaat arasında ikilik ve bir yığın masraf! Nasıl olsa Parti ve Federasyon tarafından gösterilen adaylar kazanmayacaklar mıdır? Küçük ve arkadaşları geçen hafta bu gerekçeyi öne sürüyorlar, sonra da "Kıbrıs Türktür Partisi, Kıbrıs Türk Kuramları Federasyonu ve Kıbrıs Türk Gençlik Teşkilâtı idare kurulu üyeleri toplanıp 15 adayı tesbit edeceklerdir" diyorlardı. Ama Dr. Küçüğün en yakın arkadaşları dahi kendileriyle görüşenlere listeyi bizzat liderin hazırlamak istediğini ifadeden kendilerini alamadılar. Dr. Küçük Meclise sözünden çıkmayan kimselerin girmesini istiyor ve ancak bu suretle görevini yapabileceğini iddia ediyordu.

Geçen haftanın son gününe kadar tam 72 kişi Kıbrıs Türktür Partisine müracaat etti ve adaylıklarının konulmasını istedi. Bunların hepsi Temsilciler Meclisinde yer almayı arzu ediyordu. 30 kişilik Cemaat Meclisi için henüz bir tek talep dahi yoktu. Kıbrıslı liderleri düşündüren en büyük konulardan biri de buydu. Ayda 50 İngiliz lirası -resmi kurdan 1250 T. L. sı- maaşı olan milletvekilliği yanında tamamen ücretsiz cemaat Meclisi üyeliğinin rağbet görmemesi, Türk cemaati arasında iyi karşılanmadı. Pek çok Türk ve bu arada Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Rauf Denktaş milletvekillerinin de fahri çalışmalarını istiyorlardı. Fakat Rumlar buna hiç yanaşmadılar. Makarios Adayı ziyaret eden Türk gazeteciler grubuna "Milletvekillerinin pek çok ihtiyacı olacaktır, rahat çalışmalarını temin için ücret almaları ve hatta çok daha fazla para kazanmaları şarttır!" dedi.

Bu sözleri duyan gazeteciler, aynı şekilde düşünen bir başka politikacıyı hatırlayarak bıyık altından gülmekten kendilerini alamadılar. Demek her yerde politikacı aklı için tarik birdi.

Rauf Denktaşın direnmesi

Fakat geçen hafta Kıbrısta büyük sürpriz, bir Türk gazetecisi tarafından Dr. Küçüğe ulaştırılan şu haber oldu: Rauf Denktaş seçimlere girmeyecektir! Haftanın ilk günlerinde cereyan eden bu hâdise, büyük masanın başında çalışmakta olan lideri yerinden sıçrattı. Dr. Küçük, havadisi kendisine ileten gazeteciye hiddetle "Rauf, Temsilciler Meclisine girmeye mecburdur. İşi yarıda bırakıp kaçmak her şeyden evvel erkekliğe sığmaz. Hem, ben onun aday olmasını istiyorum. Ben ne dersem, burada o olur" diye çıkıştı. Ama bu, Denktaşı, hiç olmazsa geçen hafta boyunca kararından caydırmadı.

Rauf Denktaş
Âsi lider

Denktaşın bir gözüne son günlerde zayıflama arız olmuştu. Kendisini çok yorgun hissediyor ve her şeye kızıyordu. Üstelik bir Türk dergisini Kıbrıstaki İngiliz mahkemesine vermiş olması dolayısıyla sadece bu derginin değil, İktidar sözcüsü Havadis gazetesinin de -hususi emirlekendisi aleyhinde, neşriyat yapmış olması Denktaşı çileden çıkarmıştı. Nitekim rastladığı herkese bu hadiselerden bahsediyor, yüksek perdeden

ESEN HAVA

atıp tutuyordu.

Denktaşın kararı geniş tepki yarattı. Pek çok arkadaşı kendisine bir görev alması için bütün bir hafta ısrar ettiler, fakat Denktaş kati bir şey söylemedi. Her halde vaziyet bu hafta içinde belli olacaktır. Zira Temsilciler Meclisi için Kıbrıs Türktür Partisinin adayları bu hafta içinde ilan edilecektir. Ondan sonra da bu listeye karşı adaylığını koyacak kimseler ortaya çıkacaktır. Bilhassa Limasol ve Magosada Parti listesinin karşısına bağımsız adayların çıkacağına muhakkak nazarı ile bakılmaktadır. Ama Türk liderler işi iyi hesaplamışlar ve listelerini mümkün olduğu kadar geç ilan ederek bağımsız adayların çalışma sürelerini daraltmışlardır. Çıkacak âsi bir aday azami onbeş gün propoganda imkânı bulacak ve bu zaman içinde de başarı kazanmasına elbette imkân kalmayacaktır. Zâten Dr. Küçüğün sahibi bulunduğu Halkın Sesi geçen bir hafta boyunca seçime lüzum olmadığı tezini savunmuş ve "Parti listesi" ne karşı çıkacak adayları "Vatana hıyanet" ile bile suçlandırmıştır.

Asıl mesele : Türkler kaçıyor...

Fakat Kıbrısta liderler bu traji-komik meselelerle uğraşırlarken, cereyan eden son derece mühim bir hâdise üzerinde pek az kimse durmaktadır. Hâdise şudur : Ada Türkleri Adadan ayrılmaktadırlar. Cemaatin iktisadi düzeninin günden güne bozulması ve işsizliğin artması Ada Türklerinin gözlerinin dışarıya çevrilmesine sebep olmuştur. Bilhassa İngiltereye göç hızla artmaktadır ve bu arada bazı Türkler Türkiyeye yerleşmek için hazırlıklar yapmaktadırlar.

İngilizlerin idare ettiği Kıbrıs radyosunda geçen ay devamlı surette Londra röportajları yayınlanmış ve Kıbrıslıların İngiltereye göç etmeleri teşvik olunmuştur. Radyonun röportajlarında İngilteredeki iş sahalarının genişliği ve hayatın ucuzluğu üzerinde bilhassa durulmuştur. Radyo, İngiltereye göç eden bazı Kıbrıslılarla yaptığı konuşmaları da yayınlamış ve bu Kıbrıslıların hepsi İngiltere hakkında sitayişkâr sözler sarfetmişlerdir. Radyonun yayınları İngilizler bakımından, çok faydalı olmuştur. İngiltereye gitmeyi düşünen Türkler şimdi bu röportajları misâl olarak göstermekte ve orada daha iyi hayat şartları temin edeceklerine inanmaktadırlar.

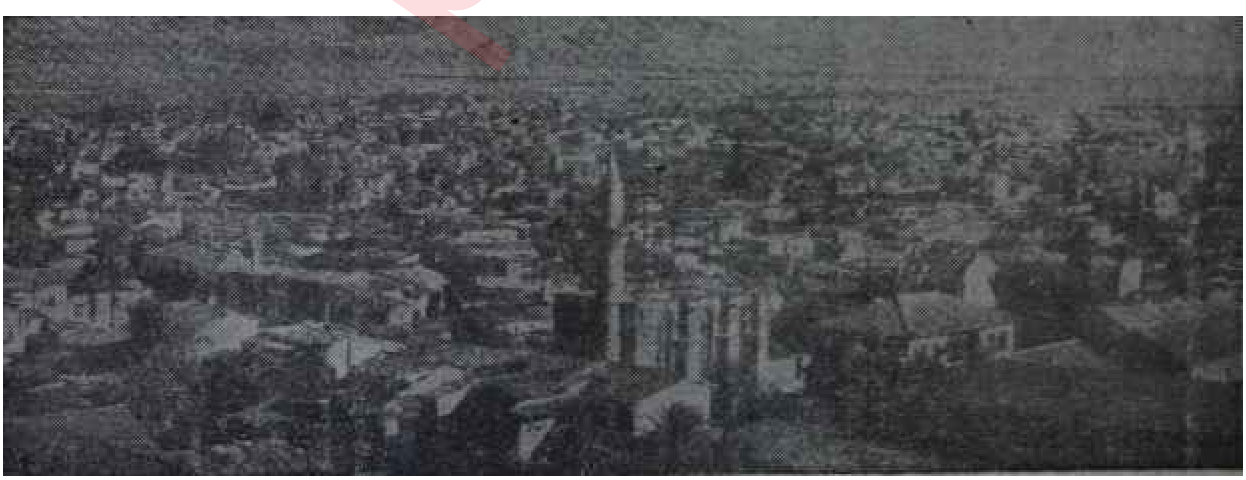
Madalyonun öbür yüzü...

Allahtan ki, bilhassa iktisadi yönden Türklerle kıyas kabul etmeyecek durumda olan Rumlar arasındaki karışıklıklar da Türklerinkinden geri kalır halde değildir. Karşısına Klerides gibi bir aday çıkınca Kıbrıs Rumlarının tek lideri sıfatını kaybeden Makarios, yeni tedbirler alma yoluna gitmektedir. Seçimlerde rakiplerine kaptırdığı 70 bin oyla birlikte prestiji de sarsılan Makarios, şimdi bütün gücü ile Temsilciler Meclisinde Rum cemaatini temsil edecek 35 milletvekilinin kendi adamlarından olmasına gayret etmektedir. Bu sebepte çeşitli usûllere baş vurmakta ve kendi kurduğu EDMA teşkilâtını harekete geçirerek EOKAnın eski usûllerini denemeye yeltenmektedir.

Cumhurbaşkanı olduktan sonra cübbesini sırtından çıkarmayacağını defalarca ilân eden Makarios, son olarak yeni bir kararını açıklamıştır. Başpiskopos seçim devresi olan beş yıllık dönemi Cumhurbaşkanı olarak ikmal etmeyecektir. . Makariosa göre dinî işler önde gelmektedir. Bu sebeple Cumhurbaşkanlığını kısa bir zaman sonra bırakacaktır.

Makariosun seçim gecesi yaptığı meşhur konuşma ise Rumları fazlası ile memnun ederken Türkler arasında derin bir infial yaratmıştır. Hattâ bu yüzden, Kıbrıs Türk Kurumları Başkanı Rauf Denktaş kendisini tebrike gitmemiştir. Makarios seçim gecesi "Sekiz buçuk asır sonra Adada Yunan hakimiyeti kurulmuştur" şeklinde konuşmuş ve bu söz ertesi gün Ada basınında yer almıştır. Kendi dâvalarında büyük ölçüde titizlik gösteren Türkler bu sözlere sinirlenmişler ve ertesi gece Türkiye Radyolarının Radyo Gazetesi saatinde yaptığı tefsir hepsini bir kat daha üzmüştür. Zira hâdiselere sebep olan konuşmanın yayınlanmasından sonra fikri sondan Makarios bu sözleri teyit ederken Radyo Gazetesinin tevil yoluna sapıp kraldan fazla kral taraftarı kesilmesinin mânâsı bir türlü anlaşılamamış ve bu hareket "gayretkeşlik" olarak vasıflandırılmıştı.

Bu ise, şu anda her şeyden çok maneviyat pekleşmesine muhtaç Kıbrıs Türklerinin dertlerine deva olmamıştır.

Yeşil Kıbrıstan bir görünüş...
Yolculuk var! Yolculuk var!

sıfatayla merkeze telgraf çekti ve eczacı Saffet Sunarın talebine iştirak etti. O tarihlerde pek çok kimse kazaların vilayet olma işinin hangi ölçülerle ele alındığının pek farkında görünmüyordu.

Sathı mailde

Halbuki bu iş, D.P. nin hemen bütün işleri gibi seçim zaviyesinden ele alınmıştı. D. P. nin aklı evvel kurmay heyetince kendilerine vilayetlik vaad edilen kazalar halkı, Menderesin kızıp kararından caymaması için Muhalefet partisinin o bölgedeki faaliyetini frenleyecekti. Buna mukabil bu vaadi alamayan kazalar Menderesin gözüne girmek maksadıyla aynı istikamette gayret göstereceklerdi. Dikkate alınmayan nokta şuydu: İlk seçimlerde iktidardan yuvarlanacağı artık hemen muhakkak olan D.P. yi tutmak, faydası derecesinde zarar getirebilecek bir politika haline gelmişti. Üstelik, kütleler bu neviden basit düşüncelerle D.P. ye bağlanacak halden çıkmıştı.

Zaten, hakikaten vilayet olmaya namzet ve sosyal, ekonomik şartları mükemmel pek çok ilçe seçin sathı maili içinde "vilâyet olmaya, ihtiyaç hissettirmediği" mucip sebebiyle bu nimetten nasibini alamıyordu. Bilhassa Ege, bu kabil haksızlıklara pek bol rastlanılan bir bölge idi. İktidarın başı Egede titiz davranıyor ve "Vilayet olmak istemeyin de, ne isterseniz isteyin" diyordu. Ege bölgesinde meselâ bir Nazilli vardı ki en az bağlı bulunduğu vilâyet merkezi kadar gelişmişti. Meselâ bir Akhisar vardı ki pek çok vilâyetimizden daha iyi şartlara sahipti. Buna rağmen "Seçim noktai nazarından" bu bölgelerin talepleri hasır altı ediliyordu.

Bu haftanın başlarında, radyolar Başbakanın Adana seyahatinin propagandasını yaparken Nazilliler bazı hesaplara giriştiler. İlçenin, bir sene zarfında vergi dairesine fiilen yatırdığı meblağ 10 milyon - 900 bin Türk lirasını buluyordu. Aydın vilâyetinin bütün diğer kısımlarının ödediği vergi bu miktarı pek az geçiyordu. Nazillinin nüfusu 42 bindi, buna mukabil Aydın şehrinin nüfusu -ki efeleri meşhurdur- 32 binden ibaretti. Üstelik ilçede bir lise, bir kız orta okulu bir akşam kız sanat enstitüsü, yedi ilkokul vardı. O halde, vilâyet olmak herkesten evvel Nazillinin hakkı değil miydi?

Siyasi sebepler

Değildi! Zira Nazilli, Aydının bir parçası olarak Meclise dört milletvekili gönderiyor, bunlar, vilâyetin hususiyeti icabı D. P. etiketi taşıyordu. Halbuki Aydın Nazillide D.P. ile C. H. P. arasında birincinin lehine pek az rey farkı vardı ve C.H.P. bunu iyi bir çalışmayla kapatabilirdi. O bakımdan Nazilliye vilâyetlik hakkı tanımak doğru olmazdı. Nazillinin vilâyet olması demek dört D, P. milletvekilinin kaderinin pamuk ipliğine bağlanması demekti. Aydın listesini bizzat Menderes çekiyordu. Peki, Nazilli listesini kim çekecekti?

Nazillinin, D. P. iktidarı mevcutken vilâyet haline gelemeyeceği anlaşılınca Nazillililer bir takım ihsanlara garkedilmek istendi. Meselâ ikibuçuk milyon lira sarfıyla bir gar binası yaptırılabilirdi. Bu bina için bir de temel atma töreni tertiplenir ve ağızlara bir parmak bal çalınırdı. Ama aslında Nazillililer bundan daha mühim meseleleri bulunduğunun farkındaydılar. Köylerde okul yoktu, çocuklar bazı yerlerde okula gitmek için beş kilometre katetmek zorunda kalıyorlardı. Nazilli vilâyet olursa bu ihtiyaç vilâyet bütçesinden karşılanabilecekti.

Bir Görüş

İktidar ve İtibar

Hıfzı Oğuz BEKATA

Memleketin siyasi hayatının bugünkü hali ve D. P. iktidarının gidişi bize bir gerçeği hatırlatıyor: Bursada, meşhur Yeşil cami mihrabının kenarında "Herhangi bir sanat bir yerde itibar görmezse oradan göç eder" cümlesi yazılıdır. Yeşil camiin ve Yeşil Türbenin eşsiz çinileri düşünülerek söylenen ve bütün sanat ufuklarını kuşatan bu sözde, o çinilerdeki renkler gibi ölmez bir hakikat gömülüdür.

Bu itibarla,, herhangi ilim, fen, ahlak, moda, zihniyet, rejim, insan.. bir yerde itibar görmezse oradan göç eder dersek, yanlış söylemiş olmayız.

Demek ki bir şey, bir iktidar bir yerde duruyor, devam ediyorsa ya o şey, o iktidar orada itibar görüyor veya zorlanıyor demektir.

Zor, hiç bir vakit ebedi değildir. Öyle ise aslolan kendine dayanan itibardır.

İnsanlar çoğu zaman aldanmaktan hoşlanırlar. Mevki, para, şöhret sahibi iseler kendilerinin gerçekten muteber olduklarını da sanırlar. Zaman, bütün bunların -eğer hakiki kıymetlere ve fazilete dayanmıyorsa- ancak sahibini aldatan, gözalıcı fakat ömürsüz şamatadan başka bir şey olmadığını isbat eder.

Gerçek itibarın tek miyarı hâs değerlerin, fazilet ölçülerinin ve maşeri vicdanın derinlikleri içindedir. Zira şöhret, para, mevki kazanılır, kaybedilir ve tekrar kazanılabilir. İtibar ise bir defa kaybedildi mi artık onun tekrar elde edilmesi çok güç olur.

Fakat en hazini ve en acısı, bir cemiyette gerçek değerlerin, gerçek faziletlerin, gerçek itibarların sinmeğe veya göçe mecbur olmalarıdır. Çünkü işte o zaman itibarsızlığın kendisi itibarın yerinde oturur. Nasıl iktisadi hayatta kötü para iyi parayı kovarsa, itibarsızlığın itibar gördüğü topluluklarda da sahte itibarlı, ehliyetsiz kötüler, hakiki itibara sahip, faziletli iyileri kovarlar. Şu halde ancak hakiki değer ve itibarlara itibar eden cemiyetlerdedir ki kıymet ölçüleri istikrara, uyanık milli şuurun aydınlığına ve umumi efkârın murakabesine kavuşmuş olur.

*

Bugünkü siyasi hayatımızı bu ölçülerin aydınlığında görmeye çalışalım:

D. P. 1950 de politik mânâda çok itibarlı idi. 1954 e kadar yavaş yavaş ve sonra süratle itibardan düştü. Düşününüz bir kere, 1950 deki D, P. ile bugünkü D. P. aynı itibarda mıdır? Şüphesiz ki hayır. Nitekim, bu düşüş 1957 de Muhalefetin iktidardan fazla rey almasıyla da sâbit olmuş bir gerçektir. Bundan sonraki seçimlerde ise, milletçe verilen bir kararın, D. P. nin iktidardan ayrılmasının Türkiye ölçüsünde tescili yapılacaktır.

Görülüyor ki bu tutum ve zihniyetiyle D. P. kendi kendisini ıslah iktidarını, cesaretini ve iradesini tamamen kaybetmiştir. O halde mukadder âkibetine elbette boyun eğecektir. Çünkü her iktidar, fiili sükûttan önce ruhlardan sükût eder. D. P. iktidarı bu itibar kayıpları ile artık milletin ruhundan sükût etmiştir. Fiilen iktidardan düşmesi ise, böyle bir gidişin içtimai ve siyasî kaderinin tabii bir zaruretidir.

mu öğrenildiğinde ve bu gibi ilçeler için tek çarenin D. P. iktidarının sonunun gelmesi olduğu meydana çıktığında bir çok Ege ilçesi derin derin düşünüp bazı kararlara varmaktan geri kalmadı.

Ama bu ilçelerin de bilmedikleri, seçim propagandası olarak dağıtılan mavi boncuklardan hiç birinin, sahiplerine vilâyetlik levhasını getirmeyeceği, bunun da tutulmayan D. P. vaadlerinden bir başkasını teşkil edeceğiydi. Zira sadece Nazilli halkının ruh haleti bile D. P. nin Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmak üzere bulunduğunu bu haftanın başlarında pek dramatik tarzda D. P. büyüklerine göstermeye yetti.

Politikacılar

Gülek gazeteci!..

Geçenlerde bir gün İstanbulda, Beşiktaştaki Hayrettin iskelesi civarındaki yüksek bir binanın kapısından içeri orta boylu, gözlüklü, tipik kaşlı, ayaklarında kalın tabanlı pabuçlar bulunan bir adam girdi. Kendisini görenler etrafına üşüştüler, zira resimlerine gazetelerde rastlamışlardı, tanıyorlardı. Gelen, politikacı Kasım Gülekti. Bina ise rahmetli Nuri Demirağa aitti ve halen Tercüman gazetesinin basılmakta olduğu matbaanın binasıydı. Kasım Gülek, politikacı olarak gelmediğini belli eden hayli sert bir sesle "Ben buranın yeni sahibiyim" dedi. Matbaada çalışanlar Kasım Güleğin bu tesisi satın almak niyetinden zaten haberdardılar. Demek ki satış muamelesi tahakkuk etmişti. C. H. P. nin eski Genel Sekreteri bir kaç gün sonra da alakalılara tesisin onbeş gün içinde kendisine teslim edilmesi için usulüne uygun bir protesto çekti. Gülek işleri ciddi tutuyordu.

Eski C. H. P. Genel Sekreteri o gün yeni matbaasını gezdi, izahat aldı. Rotatif iyiydi, dizgi makinelerinin adedi hayli fazlaydı. Mürettiphane kısmı da zengindi. Gülek makinelerin daha verimli hale gelmesi için Almanyadan bir mütehassıs getirtme kararı verdi. Yalnız, yapılacak iş Babıâlide matbaayı yerleştirecek müsait bir bina bulmak, tesisi söküp orada tekrar kurmak, sonra da bir gazete çıkarmaktı. Elinden, hiç beklemediği bir sırada Genel Sekreterlik silahı gidiveren Gülek böylece politika hayatında kendisine yeni bir destek arıyordu. Bunu, gündelik bir gazetede bulacağı ümidindeydi.

Gene V. C

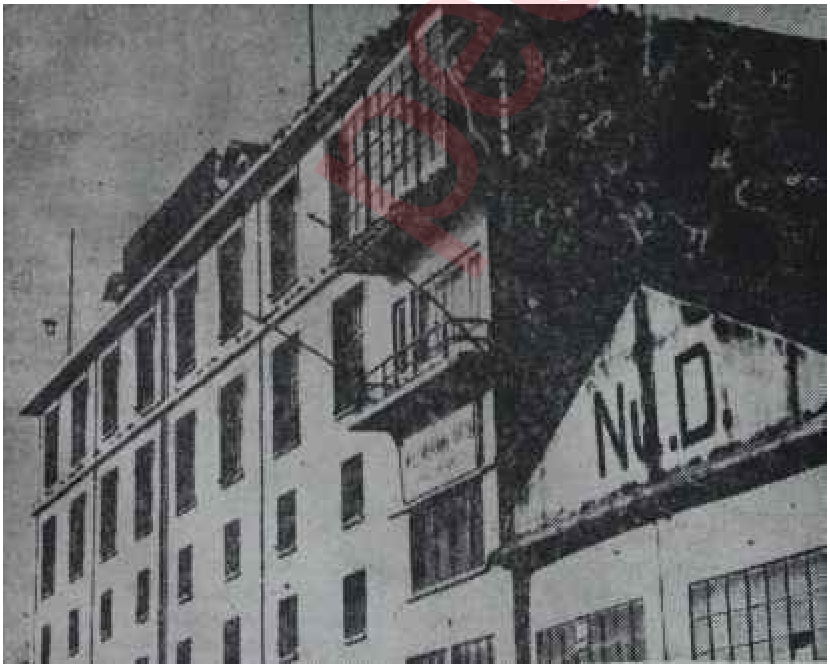
Fakat eski Genel Sekreterin Nuri Demirağ matbaasını satın alması hiç de kolay olmadı. Nuri Demirağ veresesi tesisi satmak istiyor, bir şirket kurmuş bulunan Kasım Gülek de almak istiyordu. Ne var ki mesele o kadar basit değildi. Bir matbaanın el değiştirmesi elbette ki Beyfendiyi alakadar edecekti. Hele talip Kasım Gülek olursa.. Nitekim, alâkalılar Adnan Menderesi hâdiseden haberdar ettiler.

Kasım Gülek
"Dördüncü kuvvet" peşinde

Vatan Cephesinin gösterdiği alaka İstanbul çapında oldu. Anlaşılan, matbaanın sahibinin Kasım Gülek olması yerine bir "Demokrat Şirket" olmasının tercih edileceği yolunda Vatan Cephesine yukardan işaret gelmişti. Vatan Cephesinin transfer kıymetlerinden -bir zamanların koyu C. H. P. lisi- İş Bankası Müdürü Halis Kaynar meseleyle alâkalanmak vazifesini üzerine aldı.

Halbuki Kasım Gülek başına geleceklerden haberdar bulunduğu için tesisleri üç milyon liraya kapatmış, bedelin yüzde onu olan 300 bin lirayı da kaparo olarak ödemişti. Buna rağmen Vatan Cephesiyle Nuri Demirağ arasında temas vuku bulmuştu. Fakat Vatan Cephesi gerekli parayı toplamakta güçlük çekiyordu. Gerçi Üzeyir Avundukun teşebbüsüyle kurulmuş meşhur "Demokrat Şirket" mevcuttu ama, onun da peşin parası yoktu. Nitekim Nuri Demirağın beklemekten usanan bir oğlu, işe son vermek için günün birinde Halis Kaynarı aradı ve matbaayı hakikaten almak istiyorlarsa almalarını, yok istemiyorlarsa tesislerin Kasım Güleğe satılacağını bildirdi. İş Bankası Müdürü Demirağa, Kemal Aygünü görmesini tavsiye etti. Fakat Demirağ söylendi: Kemal Aygünü görmek Başbakanı görmekten zordu, saatlerle beklemek gerekiyor, sonra ancak ayak üstü iki lâf edilebiliyordu. Hem kendisi satıcıydı, Kemal Aygün konuşmak istiyorsa arayabilirdi. Ha-

Beşiktaştaki Demirağ matbaası
V. C. suya düştü, suyu milyonlar içti!

diseden sonra Demirağın telefonu çaldı ve Kemal Aygunün kendisini öğle vakti beklediği bildirildi Ama, mülakattan bir netice çıkmadı. Buna mukabil Kasım Gülek, iki partide yarımşar milyondan bir milyon lirayı Demirağlara ödedi. Geri kalan meblâğ da en kısa zamanda ödenecekti.

Böylece Gülek matbaanın sahibi oldu.

Üç nalla bir at...

Satış muamelesi kati safhaya girince, Gülek ve arkadaşları çıkaracakları gazetenin hazırlıklarını hızlandırdılar. Hazırlıklarla en ziyade eski Genel Sekreterin mutemet adamı Hatay milletvekili İhsan Ada meşgul oluyordu. İhsan Ada Vatan gazetesinin eski bir yazı işleri müdürüydü. Kasım Gülek tarafından oradan alınıp Ulusun başına Umumi Neşriyat Müdürü olarak getirilmişti. Ulusun en ziyade Allahlık olduğu devrede gazeteyi İhsan Ada büyük bir dirayetle olmasa bile Güleğe büyük bir sadakatle idare etmiş, eski Genel Sekreterin söz ve re--imleriyle sayfaları donatmıştı. Fakat C. H. P. içinde hava değişince İhsan Adanın Umumî Neşriyat Müdürlüğünden istifası Genel Sekreterin İstifasına takaddüm etmişti. Şimdi eski gazeteci, kendisini yeni gazetenin hazırlıklarına vermişti.

Gülek gazetesini evvela Ankarada çıkarmayı düşündü. Hattâ C.H.P. Genel Merkezine bir de mektup yazarak partisini, bundan haberdar etti. Partiye ait gazeteleri basmaya talip oldu. İstanbul basınındaki bazı ahbapları da sildi Genel Sekreteri matbaasını Ankaraya taşıması için teşvik ediyorlardı. Zira doğrusu istenilirse, Gülek tarafından çıkarılacak bir gazete bu gibilerin elinde kalan son okuyucu kırıntılarını da alıp götürecekti. Fakat Kasım Gülek ilk kararından vaz geçti, teşkilâtını İstanbulda kurmayı daha uygun gördü. Bina bulunacak, tesisler sökülecek, tesisler kurulacak, yazı kadrosu derlenecek, işçiler alınacak ve Güleğin gazetesi çıkacaktı.

Kravatsızların plânı...

Fakat bu haftanın başlarında, ortaya yeni bir siyasi plân çıktı. Kravatlılar ve Kravatsızlar diye iki büyük hizbe ayrılmış bulunan İstanbul C.H.P. teşkilatı var kuvvetiyle il kongresine hazırlanıyordu. İl kongresi 27 Ocakta yapılacaktı. Hiziplerden Kravatsızlar Kasım Güleği tutuyorlar ve tam eski Genel Sekreterin metodlarıyla çalışıyorlardı. Fakat bunlar ekalliyetteydiler. Üstelik, bilinen şahsiyetiyle hiziplerin üstünde bulunan İl Başkanı Şemseddin Günaltayı yenmeleri imkânsızdı. Halbuki Şemseddin Günaltay o mevkide kal dıkça Kravatsızların ne Kurultay delegelerini, ne de İdare Kurulunu ele geçirmeleri mümkündü. Halbuki eğer Kurultayda Gülek bir şeyler yapmaya teşebbüs edecekse İstanbul delegeleri, adetleri itibariyle büyük rol oynayacaklardı. Bir takım Kravatsızlar il başkanlığı için Kasım Güleği aday göstermeye karar verdiler. Şemseddin Günaltayı ancak böyle bir adayla yenebileceklerini sanıyorlardı. Fikir, Kravatsızlar muhitinde süratle gelişti.

Fakat bu haftanın başında Kasım Gülek, İstanbula yerleşmeye kati karar vermiş bulunmakla beraber il kongresinde Şemseddin Günaltaya karşı çıkıp çıkmamak hususunda tereddüt içindeydi. Günaltaydan yiyeceği bir darbenin politik hayatında büyük sarsıntıya yol açacağını Kasım Gülek mükemmelen biliyordu. O bakımdan Kravatsızlar, hâdiselerin biraz daha inkişafını bekleyeceklerdi.

Ancak Kravatsızlar bile şerefli "Sabık Başbakan"ı kolay kolay alt edemeyeceklerini biliyorlardı.

Orada

İktitar büyüklerinin Demokrasiye olan düşkünlükleri bütün dünyada tatlı tebessümlere yol açan bir Cumhuriyet vardır: Güney Kore. Güney Kore Amerikan yardımıyla ayakta durduğu için memleketin mutlak hakimi olan Başkan Syngman Rhee kendisini zamanı zaman parlak nutuklar çekmeye mecbur görür. Bu nutuklar İnsan Hakları, Jefferson prensipleri, Hürriyet, Demokrasi laflarıyla doludur. Doğrusu istenilirse Amerikalı senatörleri dahil, hiç kimse bunları fazla ciddiye almaz. Muhtemelen yaşlı Cumhurbaşkanı da bunu bilir. Ama, işte, böylece zevahir kurtulduğundan oyuna devam edilir ve bir yandan muhalif gazeteler kapatılır, hattâ Muhalefet lideri asılırken öte yandan seçimler yapılır, Parlamento çalışır, rakip bir partinin faaliyetine müsamaha gösterilir.

Geçen hafta bu Güney Korede bir hâdise cereyan etti. Dışişleri Bakanı Ço-Çung-whan vazifesinden ayrıldı. Ço-Çung-whan Başkan Syngman Rhee'nin gözde adamıydı ve yaşlı liderlerin kendisine büyük itimadı vardı. Bir çok yerde Cumhurbaşkanı Dışişleri Bakanıyla beraber görünüyordu. Ço-Çung-whan fazla sempatik, güler yüzlü bir insan değildi ama, her halde Güney Korenin "Kuvvetli Adam" ını cezbeden bazı meziyetleri vardı.

Syngman Rhee

Fakat bir mesele, İktidarın ve Muhalefetin bütün tenkit oklarını Dışişleri Bakanının üzerine çekmişti. Japonyada Koreli mülteciler vardı. Bunlar Koreye iade olunacaklardı. Aralarından bir kısmı, Rhee diktatoryasını Komünist diktatoryaya tercih etmemişler, Güney Koreye değil, Kuzey Koreye gitmek arzularını bildirmişlerdi. Saul hükümeti bunu önlemek için âzami gayreti sarf etmiş, hattâ Kuzeye giden Korelileri taşıyan gemileri durdurmaya kalkışmış. Tokyoya tehditler yağdırmıştı. Fakat Amerikanın bu teşebbüsleri tutmaması üzerine Güney Kore mağlûbiyeti kabul etmiş, boyun eğmişti. Şimdi hem iktidardaki Liberal Parti -Rhee'nin partisi-, *hem de Muhalefetteki Demokrat Parti mesul Bakanın, Dışişleri Bakanı Ço-Çung-whan'ın istifasını istiyor, böylece hükümet işlerindeki başarısızlıkların, Bakanın kabahati bulunmasa ve asıl "Büyük Patron" emirleri, vermiş bulunsa dahi mutlaka cezalandırılması gerektiği prensibinin ayaklar altına alınmamasında ısrar ediyordu. Zira bu prensip bir kere ayaklar altına alındı mı, ipin ucunu artık hiç kimsenin tutamayacağını ve İktidarın değil, doğrudan doğruya hükümet mefhumunun, devlet mefhumunun zedeleneceğini, mesuliyetsizliğin hudut tanımaz hal alacağını, bir gün bunun acısını bizzat Rhee'nin, başına gelecek fiziki felaketlerle çekeceğini herkes görüyordu.*

Diktatör Rhee, geçen hafta içinde Ço-Çung-whan'ın istifa etmesini istedi ve bu istifayı kabul etti.

Diktatör Rhee, akıllı bir diktatördür.

Bakanlıklar

Bir "Hicap Hikayesi"

Geçen haftann başında bir gün gözlüklü, babacan tavırlı, kalın sesli bir adam elindeki gazete kupürlerini göstererek:

"— Sizin hesabınıza ben hicap duyuyorum. Bu haberleri tekzip etmeniz lazım. Bunlara göz yummamanız gerekir" dedi.

Uzun toplantı masasının etrafında bulunan ve göğüslerindeki rozetlerden orman mühendisi oldukları anlaşılan kimseler bu sözleri sarfeden babacan tavırlı adama hayretle baktılar. Salonu kısa bir sükût kapladı. Sonra, hafif mırıltılar yükseldi. Babacan tavırlı adam halâ elindeki gazete kupürlerini gösteriyor ve ayakta duruyordu. Hadise, Tarım Bakanlığının orman işletmeleri kısmındaki bir salonda cereyan ediyordu. Babacan tavırlı zat Tarım Bakanı Nedim Ökmendi. Ormancılar cemiyeti namına hicap duyduğu şey de gazetelerde zaman zaman "orman katliamı" mevzuunda çıkan havadislerdi Menderes kabinelerinin politika dışı Bakanı Nedim Ökmen gazetelerin bu "asılsız haberlerinin tekzibini istiyordu. Ökmenin masum bir isteği daha vardı: Tekzibin Tarım Bakanlığı tarafından değil, Ormancılar cemiyeti tarafından yapılması!

Kısa süren sessizliği müteakip Ormancılar cemiyeti başkanı Kâzım Mıhçıoğlu ağır ağır yerinden doğruldu. Mıhçıoğlu aynı zamanda Tarım Bakanlığı Fen heyeti azasıydı. Ökmene hitaben:

"Muhterem Bakanımızın bizim hesabımıza hicap duymasına şaşırdım. Vatandaş şu veya bu sebepten ötürü ormanları tahrip ediyor. Orman yangınlarının verdiği hasar da malûmunuzdur. Bütün bunları biz, cemiyet olarak tekzip edersek gülünç düşeriz" dedi.

Mıhçıoğlu sözlerine, belki devam edecekti. Fakat bakanlığında sertliği ve kati kararlarıyla tanınan Nedim Ökmen sözünü kesti:

"Bakanlığın Fen heyeti azası gibi konuş.."

Toplantı salonunu, biraz öncekine nazaran daha yüksek dozda mırıltılar yeniden kapladı. Orman mühendisleri rahatsız olduklarını belli edercesine sandalyelerinde kıpırdanıyorlardı. Mıhçıoğlu sözlerine devam etti:

"Cemiyet adına konuşacağım. Bu benim vazifem.. Gazete haberlerimi tekzip etmek bizim vazifemiz değil."

Mıhçıoğlunun sesi hafiften sertleşmişti. Bakan masanın etrafındakileri gözden geçirdi. Umumi hava Cemiyet başkanının lehinde görünüyordu. 1800 orman mühendisini temsil eden cemiyet idare kurulu böyle bir tekzibi yapmağa her ne bahasına olursa olsun taraftar değildi. Bu "baha"lar arasında Menderes V Hükümetinin sert kararlarıyla tanınmış Tarım Bakanı Nedim Ökmenin biraz sonra söyliyeceği "Benim gibi düşünmiyenlerin, bakanlığımda işi yoktur" sözü de dahildi.

Ökmen, bunu söyledikten sonra hırsla kapıya doğru yürüdü ve:

"— Ben gidiyorum. Bunların bir an evvel yapılmasını da istiyorum" diyerek salonu terketti.

Ormancılar arasında hâdisenin dedikodusu geçen hafta içinde devam ederken, bağımsız devlet radyosu ormanlarımızın tahrip edilmediğini, orman yangınlarının önünün alındığını bildiren uzunca bir haber yayınladı. Haber Basın - Yayın mahreciyle okunmuştu. Orman yangınları mevsiminin geçmiş olması, geçen hafta içinde gazetelerde orman tahribatına dair hemen hemen hiç bir haberin çıkmamasına rağmen böyle bir neşriyata neden lüzum görülmüştü? Acaba Ormancılar cemiyeti kararı değiştirmiş miydi?

1800 orman mühendisinin pekçoğu ilk anda böyle düşündü. Demek yelkenler suya indirilmişti. Ama işin içinde iş vardı. Hâdisenin hemen akabinde Tarım Bakanlığında Orman Umum Müdür Muavini ve Bakanın gözde adamı Mustafa Saltkayanın -Ankara Hilton sakinlerinden Beyhan Cenkcinin kayınpederi- başkanlığında bir komisyon kurulmuştu. Bu komisyonun vazifesi gazetelerde çıkan haberlere topyekûn cevap vermek ve bir rapor hazırlamaktı. İşte radyoda yayınlanan bu rapordu.

Fakat Sert Tarım Bakanını bu, tatmin etmemişti. Ertesi gün Kâzım Mıhçıoğlunu makamına çağırdı ve aralarında geçen hâdiseyi neşreden bir Muhalefet gazetesini göstererek:

"— Bu gazeteyi bir hatıra olarak saklıyacağım" dedi.

Bu hafta bütün gözler Tarım bakanlığındadır. Bir kalemde üç dört umum müdüre birden işlerinden el çektiren Ökmenin bakanlığında yeri olmayanlara ne yapacağı merakla beklenmektedir.

BASIN

Gazeteciler

Kaza, belâ haftası..

Derler ki "Bir musibet, bin nasihatten evlâdır". Geçen hafta içinde bu sözün doğruluğu, gazeteciler bakımından parlak bir şekilde ortaya çıktı. Hakikaten, eğer bir "Pulliam musibeti" bulunmasaydı, muhtemelen bir "Hotham dâvası" Türk basınının başı üzerinde sallanmaya başlayacaktı.

Hotham, dünyaca meşhur London Times gazetesinin Türkiyedeki muhabirinin adıdır. Muhabir, geçen hafta içinde bir gün, Türkiyede cereyan eden -ve bir İngiliz için anlaması pek müşkül- gazete kapatmak, gazeteci hapsetmek gibi hâdiselerle alâkalı olarak gazetesine bir yazı gönderdi. Yazı, London Times'in en muteber sütunlarında çıktı. Tabii, zehir zemberek bir şeydi. Basın rejimi yazıda şiddetle tenkit ediliyordu. Zâten son günlerde bütün dünya basınında Türkiyedeki basın rejimi ve dolayısıyla demokrasi rejimi aleyhinde inanılmaz şiddette bir kampanya açılmış ve meşhur bir Amerikan gazetesinin belirttiği gibi bütün hür gazeteciler Türk basınının ve Türk gazetecilerinin davasını -hattâ bazı Türk gazeteleri ve gazetecilerinden de fazla- benimsemişler, kendi dâvaları haline getirmişlerdi.

Hotham'ın yazısını Milliyet kısmen ve ihtiyatla iktibas etti. Fakat bu bile meşhur Radyo Gazetesini hiddetlendirmeye yetti. Radyo Gazetesi Milliyeti "tahrif" suçuyla itham ediyordu. İddiaya göre London Times'in yazısı "kasıtlı" çevrilmişti. Fakat, gazete, iki gün sonra, birinci sayfasında Milliyetin değil Radyo Gazetesinin "kasıtlı" çevirmeler yaptığını ispat ediverdi. Yazı tekrar ele alınmış ve hakiki cümlelerle Radyo Gazetesinin okuduğu asılsız cümleler karşı karşıya getirilmişti.

Milliyette çıkan yazıda sayısız (.....) ların bulunması okuyucuları gayrıihtiyarî güldürdü. Pulliam, herkese ayağını denk atmasını öğretmişti!

Bir kurban daha...

İngiliz muhabirin barut fıçısını andıran yazısını hazırlamakta olduğu sırada hakikaten İstanbulda, "Pulliam faciaları" nın yeni bir perdesi oynanıyordu. Günlerden çarşambaydı ve saat -Pulliam'ın meşhur yazısını pek ziyade hatırlatır şekilde- 11.30 du. Nuruosmaniye caddesinde, Küçük Emektar hanın dördüncü katında 4 genç adam bir masa etrafında toplanmış bekliyordu. Dudaklarındaki yarılanmış sigaralar belki beşinci, belki altıncıydı. 4 genç adam gazeteciydi. Biri Ali ihsan Göğüş, diğerleri ise Birgit, Balcıoğlu ve Ergüderdi. Küçük Emektar hanın dördüncü katındaki oda bir hafta evvel neşriyatını tatil etmiş bulunan Kim mecmuasının idarehanesiydi.

Küçük Emektar hanın merdivenlerinde duyulan her ayak sesi, dördüncü kattaki odada bekliyen 4 genç adamın kulak kabartmasına yol açıyor ve ayak sesleri takibe başlanıyordu. Tâ ki ses kapının önünden geçsin ve kaybolsun. 4 genç adamın bildikleri bir şey vardı. Pulliam adlı Amerikalı gazetecinin Türkiye hakkındaki yazısını iktibas etmekten suçlu tutulmuşlardı. Mahkeme Kim mecmuasının o sayısında mesul müdürlük yapan Şahap Balcıoğlunu 16 ay hapse, mecmuayı da 1 ay kapalı kalmaya mahkûm etmişti. Temyiz aynı suçtan ötürü mahkûm olan Vatan gazetesi mesullerinin mahkûmiyetlerine ait kararı tasdik etmişti. Vatan 1 ay kapatılmıştı. Vatanın yazı işleri müdürleri Selâmi Akpınar ve Naim Tirali şimdi hapishane için son hazırlıklarını yapıyorlardı. Yatakları yorganları denk edilmiş, bavullarına 16 ay içinde lâzım olacak eşyalar konmuştu. Bekliyorlardı. Vatanın başyazarı Ahmet Emin Yalman ise vazifeyle gittiği Pakistandan Tahrana geçmiş ve yurda döneceğine dair bir telgraf çekmişti. O da bekleniyordu.

"Kim"e kapatma emri tebliğ ediliyor..
Baladan!

Azmi Erdem
Acıtmayan yara

İşte bütün bunlar, Nuruosmaniye caddesinde Küçük Emektar hanın dördüncü katındaki odada bulunan 4 genç adamı her ayak sesini takibe zorluyordu. Gelenler onlar mıydı? Yakaları kalkık, ister istemez yüzleri üzüntülü üç adam mı geliyordu?.. Ayak sesleri onların mıydı? Evet gelenler onlardı. Saat 11.30 sıralarında merdiveni tırmanan ayak sesleri Küçük Emektar hanın dördüncü katındaki oda önünde durdu. Kapı kısa fasılalarla çalındı. 4 adamdan hiç biri "Girin" demek için kendisinde kuvvet bulamadı. Gelenler bir mecmuanın hiç değilse bir aylık kaderi hakkında gerekli emri tebliğ edecek Emniyet I. Şube memurlarıydı.

Kapı gıcırtıyla açıldı. Hakikaten yakaları kalkık, hakikaten üzgün yüzlü üç kişi içeri girdi. İçlerinden biri -Babıâlide gazetecilerin artık pek iyi tanıdığı Muzaffer Us- Kim mecmuasının umumi neşriyat müdürü

Ali İhsan Göğüşe doğru bir adım attı. Göğüş, kendine has, Anadolunun verdiği terbiyenin tesiriyle gayet hürmetkar ve mahcup:

"— Kapatma emri mi? " dedi.

Muzaffer Usun verdiği cevap "Evet.." oldu.

Kahveler içildi. Hazırlanan zabıtlara karşılıklı imzalar atıldı. 4 genç gazetecinin yüzlerinde hüzünle karışan bir tebessüm vardı. Getirilen emir kendileri için bir sürpriz değildi. Biliyorlardı. Vatan kapatılmıştı, kendileri de elbette kapatılacaktı. Fakat her nedense savcılık bu gibi kapatma kararlarında oldukça şakacı davranıyordu. Kim mecmuası Çarşamba günü piyasaya çıkardı. Geçen hafta Salı gecesine kadar kapanma emri gelmemişti. Buna rağmen Kim'in idarecileri muhtemel bir zararı önlemek için mecmuanın neşriyatını o hafta tatil etmişlerdi. Bu bakımdan savcılık şakasını istediği gibi yapamamıştı.

Balcıoğluya gelince, o bir haftadan beri evinden pek sık dışarı çıkmıyor ve uzun müddet ayrı kalacağı iki çocuğu ile -Demir ve Çelik- oynuyor, boş kalan zamanlarını da hapishane hazırlığına hasrediyordu. Balcıoğlunun bavulu hazırdı. Eşi Necla Balcıoğlu Temyizin tasdikini duyduğu günden bu yana kendisini uzun bir ayrılığa hazırlıyordu. Telefonla bildirilen haber Balcıoğlu ailesi üzerinde soğuk duş tesiri yapmamıştı. Çünkü Damoklesin kılıcı daha kısa fasılalarla Vatanın, Yenigünün, hattâ Nazillideki mütevazi Kervan adlı haftalık gazetenin sahibi Azmi Erdemin başına inmişti bile...

Kervan yürür...

Nitekim, geçen haftanın ortalarında sarışın, kısa boylu, itinayla giyinmiş bir adam ziyaretine gittiği gazete idarehanelerinde şöyle diyordu:

"Bana okuyacak kadar bir köşe bıraksınlar, 13 ay kolaylıkla geçer".

Bu sevimli yüzlü, sarışın genç, mücadelesi uğruna hiç bir şeyden yılmamayı prensip kabul etmiş mütevazi Kervan gazetesinin sahibi ve mesul müdürü ve Pulliamzedelerden Azmi Erdemdi. Ankarada meslekdaşlarıyla tanışıp onlarla hasbıhal ederken metanetinden bir şey kaybetmediği açıkça görülüyordu. Azmi Erdem İzmir ile Eskişehir arasındaki tek gazetenin sahibiydi. Ne var ki Kervanın sahibi bazıları gibi ilân alarak yaşamaktansa doğru bildiği yolda mücadele etmeyi kabul edenler safındaydı. İşi güçtü. Tesisleri yoktu. Gazetesi kazanmıyordu. Ama Erdem, böylesine çalışmayı daha fazla seviyordu.

Azmi Erdem 35 yaşındaydı. 19 aylık bir kızı vardı. Yaptığı mücadele ne kendisine büyük şöhret kazandırır ne de mahdut imkanlarla çıkan gazetesine büyük tirajlar sağlardı. Anadolunun bir köşesinde her şeye rağmen hak bildiği yolda yürüyen bir kervanın olduğunu belki de çok kimse bilmiyordu. Hele bu genç gazetecinin vasıtalı da olsa mahkumiyetine sebep olan Pulliam'ın bunlardan hiç haberi yoktu. Ama Türk basın tarihi mücadelede galip gelinceye kadar bir çok Azmi Erdemler, Naim Tiralılar, Selami Akpınarlar, Armanlar, Tokerler, Cenkçiler, Ünlülerin direnmesini kaydedecekti.

Geçen hafta hakikaten Damoklesin kılıcının çok verimli bir haftasıydı. İstanbulda Kim, Vatan kapatılır, mesulleri hapishane hazırlığı ile meşgul olurken, Ankarada işçi sigortaları hastahanesinden yeni çıkmış gözlüklü, kesik saçlı, ufak tefek ve yaşından umulmayacak derecede yorgun bakışlı bir başka gazeteci daha kendisine yapılan tebligatı acı acı gülümseyerek okuyordu. Bu gazeteci Yenigün gazetesi yazı işleri müdürü Cemalettin Ünlüydü. Ünlü muhalefet partisi tarafından B. M. M. ne verilen bir önergeyi neşrettiğinden dolayı bir ay hapse mahkûm edilmişti. Ünlünün suçu önergede, sayısız neşir yasaklarından birinin şümulüne giren hâdiseden birkaç satırla bahsedilmesiydi. Şans bu ya Ünlü, önergeyi tam metin halinde yayınlamıştı.

Cemalettin Ünlü hastalığı dolayısıyla mehil talebinde bulunacak, kabul edilmediği takdirde Ankara Hiltonun yeni misafiri olacaktı.

Övünme!..

Parlak bir iddia: "Mahkûmiyetle neticelenen basın suçlarının kimler tarafından ve hangi gazetelerde irtikâp edildiğini inceliyecek olursak görürüz ki, bunlardan çoğu hep aynıdır. Demek sistemli ve mütemerrid bir şekilde hareket etmektedirler.. Hedefleri, sade tecavüz etmek değil, mahkûmiyetten hem kendilerine hem muhalefete reklam payı çıkarmaktır. Bu da onlara göre, bir propaganda taktiğidir.

Hep aynı Ulus! Hep aynı Akis!"

Ama hepsinden parlağı: Bunu yazan gazete, İnonüye hakaret ettiği için geçenlerde Başyazarı mahkum edilmiş bulunan muteber Havadis refikimizdir!

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Bütçe

Seçim Peşinde..

(Kapaktaki politikacı)

Gri üstüne ince beyaz çizgili İngiliz kumaşından iki düğmeli pek şık bir elbise giyiniş, mavi benekli siyah kravatının altında tiril tiril beyaz gömlekli, tombul yanaklarının ortasına oyulmuş küçücük siyah gözleriyle kalın siyah çerçeveli gözlüklerinin ardından zeki zeki etrafı süzen babacan ve sakin halli tıknaz bir adam, geçen hafta boyunca B. M.M. Bütçe Komisyonundaki müzakereleri dikkatle takip etti. Bu zat, Bütçe Komisyonu Başkanı Balıkesir milletvekili Halil İmreden başkası değildi.

Halil İmre, her sabah saat 9.30 da Kavaklıderedeki Kıbrıs sokağında yaptırdığı yeni evindeki -iki katlı ve sokağın en modern, en kübik evi-

Bütçe Komisyonu çalışıyor

Delik büyük, yama küçük...

yeşil beyaz badanalı duvarları tablolarla süslü, muhteşem bej koltuklarla döşenmiş çalışma, odasındaki XIII. üncü asır stili siyah masasından kalkıyor, bir karış kalınlığındaki yeşil kaplı 1960 Bütçe Kanunu Tasarısını dikkatle kapatıp yan tarafa yerleştiriyor, refikası Huriye İmreye "Hanımcığım, ben çıkıyorum" diye seslenip Merkez Bankasının her yıl bütçe çalışmaları devamınca emrine tahsis ettiği bej renkli büyük Buick kaptıkaçtıya biniyor ve Meclise geliyordu. Başkanlık makamını işgal ettiği celselerdeki müzakereler sırasında lüzumsuz müdahaleler yapmak adeti değildi. Başkanlık vazifelerinin icaplarına -görünüşte de olsa- riayetkardı. Muhaliflere de, muvafıklara olduğu gibi, aynı nezaketle söz veriyor ve -elinden geldiği kadar- kimsenin sözünü kesmemeğe gayret ediyordu. Hatta, her arkadaşını ayrı ayrı beğendiğini" ifade edecek kadar tarafsızdı. Fakat, ne de olsa, D. P. nin Balıkesir milletvekili olduğunu da unutacak değildi Muhalefetin hücumları can alacak noktalara tevcih olunduğu zaman, Hükümeti zor durumdan kurtarmak ona düşüyordu. O zaman söz alır, muhalefeti sadede dönmeye ve usullere riayete davet ederdi. Fakat, yine de -imkan nisbetinde- Hükümetin Hükümetten fazla taraftarlığını yapıyormuş gözükmek istemezdi.

Halil İmrenin, bu yıl Komisyon Başkanı olarak, şimdiye kadarki müzakereler esnasındaki tek kayda değer müdahalesi 22 Aralık günü Başbakanlık bütçesi görüşülürken vuku buldu. Eee, bahis mevzuu Menderesti! Rıza Tekelinin ve Ferit Melenin, Çankayadaki resmî ikametgahını Park Otele tercih etmeyen Başbakana karşı tenkitler yöneltmeleri üzerine söz alan D.P. li milletvekilleri, Başta Behzat Bilgin ve -meşhur yaylacılardan!- Osman Kavuncu, Başbakanın sıhhati pahasına memleket için çalıştığı teması üzerinde variasyonlar yapmakla meşgul iken o, gayet kibar ve soğukkanlı: "Encümen arkadaşlarıyla çalışmanın hazzı içinde bulunuyorum. Ancak Başbakanlık bütçesinde bütün bu konuşmalar arasında mevzu ile alakalı hemen hiçbir noktaya temas edilmemiştir. Bu yolda devam eden konuşmaların bütçeye hadim olamayacağı kanaatindeyim" demekle iktifa etti, fakat yine de "mevzu ile alâkalı hiçbir noktaya temas etmeyen" muhalif milletvekillerinin sözünü kesmedi. Doğrusu bu bakımdan, hiçbir zaman yaylaya çıkmayacak kadar ihtiyatlı olan İmreden, -sabık yaylacı- İlhan Sipahioğlunun alacağı pek faydalı dersler vardı.

Bir şehit oğlu..

Halil İmre, 1907 yılında Bandırmada Çınarlı mahallesinde dünyaya geldi. Babasının adı İsmail, annesinin adı Haticeydi. Babası, Balkan Harbinde Yunanlılara karşı kahramanca vuruşurken şehit oldu. İsmail efendinin iki oğlu -Recep ve Halil- öksüz kalınca, amcaları, Ahmet Hilmi Bey bu çocukları himaye etmeyi bir ahlak vazifesi saydı. Maliye Nezaretinde tahsildarlıkla işe başlamış ve hiç tahsili olmamasına rağmen 41 yılda İstanbul Pul Müdürlüğüne kadar yükselmiş, dürüstlüğünden Maliye camiasında "Baston Hilmi" diye anılan tek namazı dahi kaçırmamış bu mübarek adam -her namuslu memur gibi- para sıkıntısı içinde olduğundan, eline kalan bu iki çocuğu birden okutacak imkana sahip olmadığı için iki öksüz arasında kur'a çekmeğe karar verdi. Bu kur'a, bugünün Bütçe Komisyonu Başkanının -hâlâ Bandırmada oturan- Recep İmre yerine Halil İmre olmasını sağladı.

Kur'ada kazanan küçük Halil ilk önce Çukurcuma Mahalle Mektebinde tahsiline başladı. Memuriyetin gerektirdiği sık göçler neticesinde o kadar çok ilkmektep değiştirmek zorunda kaldı ki bugünün Bütçe Komisyonu Başkanı bunların hepsini hatırlayamamaktadır. Bu göçebe tahsil hayatı 10 yaşına kadar devam etti ve Halil Efendi 1919 yılında Darüşşafakaya yazıldı. Halil İmre daha lise yıllarından itibaren her neviden yüzlerce şiir yazmış, fakat bunları sâdece kendisine saklayacak kadar tevazu gösterebilmiştir. Yakınları bu tevazuun yerinde olmadığını ve bu şiirlerin neşredilmemesinin edebiyatımız için bir eksiklik olduğunu söylerler. Ajans - Türkün becerikli sahibi Necdet Evliyagilin bu yakınlarda Halil İmreye el atması hiç kimseyi şaşırtmayacaktır. O tarihlerde İmrenin sesi çok güzeldi. Nitekim, Bütçe Komisyonu Başkanı hâlâ, hususî ahbap toplantılarında yanık sesiyle nefis alaturka ziyafetleri çeker. Şarkı söylemek ihtiyacı gençliğinde onu Halıcıoğlu Camiinin şerefesine kadar çıkarmıştır. Muhafazakâr bir ailenin içinde yetişen Halil İmre, hayata bağlılığını sadece alaturka yönünden almamıştır. Yanık sesiyle meşkederken, o sıralarda memlekete Batıdan hızla girmeye başlayan yeni zevklere de kendisini vermiştir. Daha Darüşşafaka talebesiyken evde sandalyeyi dam yapıp mükemmel tango ve fokstrot öğrenen Halil Efendi, aynı zamanda Darüşşafaka futbol takımının asların-

dan biri olmuştur.

Halil Efendi Darüşşafakadan mezun olduktan sonra Mülkiyeye girdi. Orada da üstün bir talebe olmadı; ama vasatın altına da düşmedi. Hem okumak, hem hayatını kazanmak zorunda olduğundan, daha mezun olmadan bir sene önce Ziraat Bankası Müfettişlik imtihanına girmişti. Bir yandan Bankada müfettiş muavini olarak çalışmak, öbür yandan Mülkiyenin mali şubesinin zor imtihanını hazırlamak kabil olmadı ve bu zaruretler, Halil Efendinin kendi arkadaşlarından bir yıl sonra, 1930 da mezun olmasını gerektirdi. Bütçe Komisyonu Başkanının Mülkiyedeki tahsil seneleri esnasında en büyük dostu Emin Recai -Kalafat- Efendi idi. Halil İmre, Kalafatın yanından ayrılmaz, dediğinden çıkmazdı. Ona yardım etmeği vazife bilirdi. İki kafadar mektebin tatil zamanlarında daima mektuplaşırlardı. Halil İmre, Emin Kalafatın "Sevgili Şafakıma.." diye -"Şafak" lakabı, Darüşşafakalı olmaktan ileri gelir- imzaladığı resimleri bugün dahi albümünün en mûtena yerinde saklar. Halil Beyin diğer Mülkiye arkadaşları (eski Merkez Bankası Umum Müdürü) Sadi Bekter, (eski Hatay Maliye Bakanı) İ.R. Aksal (C.H.P. Genel Sekreteri), Cemal Bakıoğlu, müteveffa Trabzon Milletvekili Tevfik Koral, Maliye Müsteşarı Sait Naci ile Ekrem Reşit Egeli idi. Halil İmre, Mülkiyeden çıktıktan sonra, talebeliği sırasında arkadaşlık ettiği Darülmuallimin mezunu uzaktan akrabası Bandırmalı bir genç kızla evlendi. Orta boylu, beyaz tenli, esmer -saçları şimdi siyah değildir- güzel bir hanım olan Huriye İmre, eşine vefalı ve sadık bir hayat arkadaşı oldu. Ziraat Bankasındaki vazifeleri Halil İmreyi Anadolunun dört bucağına götürürken, bu kültürlü hanım her türlü cefaya tahammül etti, hayatın çeşitli cilvesi karşısında soğukkanlılığını kaybetmedi ve kocasının sivrilmesinde onun en büyük akıl hocası oldu. Bu mesut evlilikten Halil Beyle Huriye Hanımın -bugün 24 yaşında- Ayla adında bir kızları olmuştur. Çok sempatik, çok terbiyeli, çok güzel bir genç hanım olan Ayla Özcan -New York'ta Matematik tahsil ederken tanıştığı kendisinden dört yaş büyük genç bir iktisatçıyla, Erol Özcanla evlenmiştir- babasına şimdi üç yaşında bir de torun -Haldun Sinan- hediye etmiştir. Halil bey karısıyla, kızıyla, damadıyla ve torunuyla iftihar eder.

Yükselme yolunda...

Halil İmre, Ziraat Bankasında on yıl müddetle Müfettiş Muavini ve Müfettiş olarak çalıştıktan sonra 1940 Martında Sivas Şubesi Müdür Vekilliğine tayin edildi. Bu vazifede

Hasan Polatkan
Sebeb-i mebusluk

ancak yetmiş gün kalan İmre, İkinci Dünya Harbinin sınırlarımıza dayanması üzerine askere çağırıldı ve 8. Tümende yedek subaylık yaptı. Komutanları Hasan Fehmi Atakanla Yümnü Üresini hâlâ hürmetle anar. Terhis olduktan sonra, Ziraat Bankasının İstanbul Şubesi ve İzmir Şubesi Müdür Muavinliklerinde bulundu, bilâhare Samsun Şubesi Müdürlüğüne tâyin olunarak bu vazifede üç buçuk ay kaldı. Samsun, Halil İmre için bugünkü siyaset dostlarının birçoğunu tanıdığı mühim bir merhale oldu. İmre, burada eski Vali Rüknettin Nasuhioğluna, eski Bayındırlık Müdürü Y. Müh. Tevfik İleriye ve merhum Muhiddin Özkefeliye rastladı. Daha sonra Eskişehir Şubesi Müdürlüğüne nakledilen İmre, bu vazifede 1950 seçimlerine kadar kaldı. Eskişehir merhalesinin İmreye kazandırdığı en büyük dostluk Maliye Bakanı Hasan Polatkanın dostluğudur. D. P. 1950 seçimleri için harıl harıl aday ararken, Halil İmre de Hasan Polatkanın ricalarına dayanamadı ve adaylığını kabul etti. Gerçi, Ziraat Bankası Eskişehir Şubesi Müdürü adaylığının Sivastan konduğunu öğrendiği zaman büyük telâşa düştü ve kazanamadığı takdirde tekrar memuriyette kalamamaktan pek ürktü ama, korktuğu başına gelmedi ve muzaffer Demokratlar arasında o da Meclise girdi. Fakat, Sivas kendisine emin bir yer olarak gözükmemişti. Üşenmeden uğraştı ve 1954 de Balıkesire -doğduğu vilâyet- naklet meğe muvaffak oldu. Halil İmrenin uzağı gördüğü 1957 seçimlerinde meydana çıktı.

Meclise girince Bütçe Komisyonu Kâtipliğine seçilen İmre, 1954 bütçesinde Raportörlüğe, 1955 te başkan vekilliğine yükseldi ve nihayet 1959 da Bütçe Komisyonu Başkanı oldu.

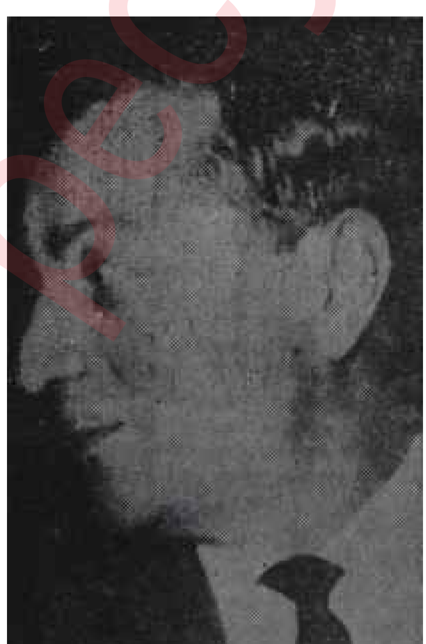
Gönüldeki aslan...

Hükümetin milletvekilleri üzerindeki büyük hakimiyeti, Halil İmrenin Avrupa Parlâmentolarında olduğu gibi, Komisyonunu tamamen elinde tutan, büyük nüfuz sahibi bir Bütçe Komisyonu Başkanı olmasına imkân vermedi. Halil İmre, daima ikinci plânda kalmak zorunda idi. Ama bu işi zekâ ve maharetle yürütmesini bildi. Gerçi, Menderesin mahremiyetine girememişti, fakat hem yüksek çevrelere daima sadakat göstermiş, hem de Muhalefette fazla bir antipati uyandırmamıştı. Bu vasıfları sayesinde bir gün nihai gayesine -Bakanlık sandalyesi- kavuşacağını umuyor, lüzumsuz sabırsızlık ve gayretkeşlik göstermiyordu. Fakat, Bütçe Komisyonu Başkanı siyasi taktik icablarının yanında hakikatleri de görmesini bilen bir adamdır. Gerçi, tam ve modern bir iktisat kültürü yoktur. Fakat, yıllarca bankacılık tatbikatı içinde yuğrulmuştur, mevzuata vâkıftır ve -hepsinden çok- memleket realitelerini sezmiştir. İlk defa Meclise girdiği zaman verdiği bir sözlü sorudan İmrenin ciddi mali prensiplere içten bağlılığını sezmek mümkündür. İmre, Amerikan yardımından temin olunan kredi ve bağışlarla bunların karşılık paralarının Bütçe Kanununda yer alması zaruretini savunmuştur. Bugün de bu sözlü sorusunu iftiharla hatırlar ve -sevgili dostu Polatkanın aksi tatbikatı gütmesine rağmen- Kambiyo Karşılık Fonunun da Bütçe Kanunu içinde yer alması lüzumunu açıkça söylemekten çekinmez. Bununla beraber, İmre, ihtiyatlı ve muti bir milletvekilidir. Kanaatini muhafaza eder ama, bu konularda şimdiye kadar ısrar etmediğini de belirtmeği münasip bulur. Bütçe Komisyonu Başkanı, 1960 bütçesinin varidat tahminlerinde hükümetin samimiyetine inanmakla beraber, yeni bütçede bu bakımdan belki de bir az acele edilmiş olabileceğini kabul etmektedir. Fakat bunu da müteaddit bütçelerin "succession" u içinde mütalâa etmek gerektiğini söylemektedir. 1959 bütçesindeki varidat tahminlerinin de geniş ölçüde gerçekleşeceğine inanan İmre, iktisadi Devlet teşekküllerinin tahakkuk etmiş, fakat Hazineye hâlâ ödenmemiş olan borçlarının bütçe yılı sonunda ödenmesi gerektiğini ve ödeneceğini de belirt-

mektedir. Buna rağmen, İmre "tahakkukta kalan bu vergilerin" amme sektörüne hususi sektöre nisbetle kredi kolaylıkları gösterilmesi demek olduğunu kabul etmekte, bunun istikrar programının icaplarına aykırı olduğunu da -tasdik etmemekle beraber- reddetmemektedir. Ama, İmre bunu da müsamahayla karşılamaya hazırdır: "Bir tatbikatın istikamet değiştirmesi gibi bir devrin intikal icablarından doğan böyle şeyler tabiidir." İmrenin "bir tatbikat" tan kasdı, 4 Ağustos 1958 den önce takip edilen enflâsyon politikasından başka birşey değildir. İmre, istikrar programı gereğince kredi plâfonlarını tesbit eden kararnamelerde plâfon tarifinin dışında kalan bazı banka plasmanlarının mevcut olduğunu da bilmektedir. Fakat kararnamelerdeki bu gediklerin, yeniden enflâsyoncu kredi artışlarına sebebiyet verip vermeyeceği hakkındaki fikri kesindir : "Bu gediklerden istifade suretiyle, vaktiyle diyebileceğimiz zamanki tatbikata gidilmeyecektir". "Vaktiyle diyebileceğimiz zamanki tatbikat" nedir? İmre, bu soruya, -içindekini dışarıya vurmanın rahatlığı içinde- "Eh, anlaşılıyor ki mahut kelimeyi kullanmam, enflasyon dememem isteniyor" cevabını vermekte ve gülmektedir. Hemen arkasından da ilâve etmektedir: "Bazen enflâsyoncu bir politika da lüzumlu olabilir. Devlet ve Millet büyük bir hamleden sonra belki bir az yorulmuştur. Şimdiki rükûdet belki de bir nevi hazım devresidir."

Bütçeye bakış...

Fâkat, bu hazım devresinin aynı zamanda bir perhiz devresi olması artık D. P. nin başlarını sıkmışa benzemektedir. Getirilen yeni bütçe, geniş ölçüde vergi ve Tekel zamlarına başvurulmadığı takdirde tekrar enflâsyona götürecek gibidir. Bütçede masraf kalemlerinde muazzam artışlar vardır. Maarif bütçesinde 74 milyon, Nafia bütçesinde 41 milyon, İmar ve İskân bütçesinde 20 milyon, Karayolları için 330 milyon ve su işleri için 146 milyon! Bu tahsisat artışlarının büyük kısmının köy idarelerine verileceği anlaşılmaktadır. Halbuki, Hazine daha şimdiden büyük bir döviz sıkıntısı içindedir. 1960 ortasında biteceği tahmin edilen OECE kredileri tükenmek üzeredir. Kendi ihracatımızdan temin etmeği beklediğimiz dövizler tahminlerin hayli altında kalmıştır. Bu durumda, köylerde yapılacak bu yeni yatırımların dış finansmanının nasıl sağlanacağı belli değildir. Bunun yanında, 1960 bütçesinin açık bir bütçe olduğu da aşikârdır. Maliye Bakanı 1959 bütçesinin 9 aylık fiili tahsilatının 4.207 milyon lira olduğunu söylemiştir. Geriye kalan üç ay içinde aylık vasati miktarınca tahsilat yapıldığı kabul edilse, Şubat sonundaki yekûn tahsilat 5.600 milyon lira olacak demektir. Böyle olunca, 1959 Bütçe Kanunundaki tahminin 380 milyon lira kadar altında kalacağı şimdiden söylenebilir. Oysa ki 1960 bütçesinde vergi hasılatında yüzde 30 nisbetinde bir artış olacağı tahmin edilmiştir. Bu artış iki şekilde olabilir : Ya emis yon ve kredi enflâsyonuna gidilecek ve nakdi gelirlerin şişmesi neticesinde varidat artacak, veyahut iktisadi faaliyette büyük bir hızlanma olacak tır. Hükümet, OECE ye enflâsyona gitmeyeceği hususunda taahhüt vermiştir. Bu taahhütler tutulursa, ekonomimizdeki duraklamayı gidermek, ancak Devlet kontrolü altında cebri denilebilecek bir yatırım hamlesiyle mümkün olabilir. D.P. ise bu anlayıştan çok uzaktır. Şu halde, ekonomimizde istihsal faaliyetinin hızlanmasını beklemek lâzımdır. Demek oluyor ki varidatın bu nisbette artabilmesi için tek yol olarak tekrar enflâsyona gitmek kalıyor. Öte yandan, 1960 bütçesinde muhtelif ithâl vergilerindeki artışı gerçekleştirebilmek de 670 milyon dolarlık ithalât yapabilmekle mümkün olacaktır. 1959 bütçe yılında 550 milyon dolarlık ithalât yapılacağı tahmin edilmişti. Bu miktar ithalâtın gerçekleşmesine imkân yoktur. 1960 daki ithalât tahmininin gerçekleşmesi ise büsbütün imkânsızdır.

İ. Rüştü Aksal
Eski dost, düşman olmaz

İnsaflı bir Demokrat...

Bütçe Komisyonu Başkanı Halil İmre, bütün bu mütalâaları soğukkanlı, sakin dinlemekte ve Hükümetin enflasyondan ayrılma siyasetine olan inancını usanmadan tekrar etmektedir. Fakat, ihtiyatlı politikacının basiret maskesini, ciddi maliyecinin meslek vicdanındaki kıpırdanmalar bazen delip geçebilmektedir. O zaman İmre, "Memleketin muazzam ihtiyaçları var. Çok muazzam.. Bunları vergileri arttırmadan karşılamak hiçbir İktidar için mümkün olamaz." diye kaşlarını çatmaktadır. Fakat İmre, akabinde, bu sözlerinin umumi olduğunu ve muayyen bir bütçeye, yâni 1960 bütçesine şâmil olmadığını da ilâve etmektedir.

Bütçe Komisyonunda Başkanın bu hususiyetleri dolayısiyle müzakereler tatlı - sert bir hava içinde cereyan ederken hakikat şudur ki D.P. İktidarı bir seçim bütçesi getirmiştir. Bu seçim bütçesinin enflâsyonca olmaması dışardan çok büyük yardımların teminini gerektirmektedir. Halbuki, yardım işinde büyük müşkülâta uğrandığı -A. A. nın bütün tekziplerine rağmen- bir hakikattir. OECE'den yardım istenmediğine dair resmî açıklamayı okuyan Ankaradaki kordiplomatik mensupları, bu hafta birbirlerine, gülerek, Dışişleri Bakanlığı İktisadî İşler Kâtibi Umumî Muavini Elçi Hasan Işıkın, La Muette Şatosundaki Komite toplantısından kısa bir teşekkür sözüyle hemen kalkıp, kıpkırmızı nasıl dışarı çıktığının hikâyesini anlatıyorlardı. Evet, OECE yeni kredileri reddetmişti; fakat, mesele Türk Delegasyonunun isteği üzerine tekrar görüşülecekti.

İktidar bakımından büyük hedef seçimi kazanmaktır. Halil İmre için "Seçim psikolojisi memnunluk psikolojisidir. Bu memnunluk nereden ve ne sebeple gelirse gelsin... Meselâ, Bandırmanın vilâyet olması böyle bir memnunluk psikolojisi yaratabilir. -İmre, Bandırmanın vilâyet olması konusunda Balıkesirin en kuvvetli milletvekili Sıtkı Yırcalı ile ihtilâf halindedir.- Ama bu, vilâyet olmama keyfiyetinin seçime müessir bir hoşnutsuzluk olacağı mânâsına da alınmamalıdır."

"Ve" diyor İmre, "istikrarın gerektirdiği râkit ekonominin de memnunluk psikolojisinin doğmasında müsbet tesirleri olabileceği gibi, enflâsyon da bazen böyle bir tesir yaratabilir!"

Geçen hafta içinde hiç bir söz 1960 bütçesinin parolasının, "Seçimi her ne pahasına olursa olsun kazanmak" tan ibaret bulunduğunu bundan iyi anlatamazdı.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Batı

Zirve hazırlığı

Dört Büyüklerin Paris ve Rambouillet toplantılarından sonra geçen hafta içinde bir gün Moskovadaki Amerikan, İngiliz ve Fransız Büyükelçileri Başkan Eisenhower, Başbakan MacMillan ve Cumhurbaşkanı de Gaulle'ün birer mektubunu Başbakan Krutçefe verilmek üzere Sovyet Dışişleri Bakanı Gromykoya tevdi ettiler. Bu mektuplarda Zirve buluşmasının 27 Nisanda Pariste yapılması teklif ediliyordu. Mektuplar yazılırken, Krutçefe kendisine herhangi bir şey dikte ediliyormuş hissinin uyanmasına bilhassa dikkat edilmişti. Sovyet Başbakanı toplantının Pariste olması teklifini derhal kabul etti. Fakat, tarih hususunda 21 Nisan veya 4 Mayıs tarihlerinden birini ileri sürdü. Aslında Batılılar arasında Zirvede ileri sürülecek teklifler hususunda tam bir anlaşma yoktu. Bununla beraber, bazı noktalarda, de Gaulle ile Adenauer'in sert davranışları hafifletilmişti.

Pariste MacMillan, öteden beri ısrarla savunduğu konuda, Ike'ın da desteği sayesinde tam bir başarı kazanmıştır: Dört Batılı Büyükler, Paris toplantısının bir Zirveler serisinin ilk halkası olmasını kabul etmişlerdir. Böylelikle, büyük dünya meselelerinin hepsinin birden bir anda halledilemeyeceği ve bunların kısım kısım ve yavaş yavaş hallinin daha doğru olacağı fikri -hiç olmazsa, zımmenkabul edilmiş demektir.

General de Gaulle
İnadım inat

Krutçef
Takvimi beğenmedi

Dört Batılı Büyükler Batı ve Doğu Almanyanın bu toplantıya müşahitlerle iştirak etmemesi konusunda gayet kararlıdırlar.

Silâhsızlanma konusunda Ike ile Macmillan, kısmi anlaşmaların ilki olarak atom denemelerinin durdurulması meselesini müsait bir olgunluğa varmış saymaktadırlar. De Gaulle ise Sahrada bombacılığını patlatmak maksadıyla hala manâsız bir ısrarın içindedir. Zirvede, silâhsızlanmanın diğer konularında bir, anlaşma beklenmemektedir. Ancak, yeni kurulan Birleşmiş Milletler Silâhsızlanma Komisyonunun -Batıdan ve Doğudan eşit sayıda Devlet vardır- çalışmalar rının hızlanacağı umulmaktadır.

Adenauer ile de Gaulle, Berlin meselesinin Almanya meselesinden ayrı olarak ele alınıp bir uzlaşmaya mevzu olmasına taraftar görünmemektedirler. Amerikalılar ise, Berlin işini Almanya meselesine sadece uzun vâdede bağlı saymakta ve bu konuda geçici bir uzlaşmaya varmanın kabil olduğu kanaatini İngilizlerle birlikte savunmaktadırlar. Son günlerde, Batı Almanya çevrelerinde de, bu istikamette hafif bir gelişme olmuş ve Dışişleri Bakanı Von Brentano, "bugünkü hukuki temeller -işgal statüsü- muhafaza edilmek şartıyla, Batılıların Berlindeki yetkilerini kullanış şekillerinin yeni bir formüle bağlanmasının ve Birleşmiş Milletlerin Berlin için bir garanti vermesinin kaabil olduğunu" söyleyebilmiştir.

Genel olarak Doğu - Batı münasebetleri ve gelişmemiş memleketlere yardım konusunda, Dört Batılı Büyükler, Bay K'nın "barış içinde rekabet" teklifini kabul etmeğe hazır görünmektedirler. Ancak, Batılılar Krutçef Yoldaşa, Asya ve Afrikada bu rekabetin iç işlere müdahele ve yıkıcı faaliyet şeklini almaması ve yersiz bir müzayedeye vesile vermemesi için tekliflerde bulunacaklardır. Norveç ve Danimarka, bu maksatla Sovyetlere Birleşmiş Milletlerde bir müşterek "gelişmemiş memleketlere yardım fonu"nun kurulmasının Batı adına teklif edilmesini talep etmişlerdir. Bu talebin, Batılı Büyüklerce kabul edilip edilmeyeceği henüz belli değildir.

Küçükler

Geçen haftanın ortalarında yapılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısında Fransız Dışişleri Bakanı Couve de Murville bu konularda izahat vermiştir. Belçika, Norveç, Danimarka ve Lüksemburg Dışişleri Bakanlarıyla Genel Sekreter Spaak, Batılı Büyüklerin Konseyle daha sık temas etmeleri lüzumu üzerinde ısrarla -ve çok haklı olarak- durmuşlardır.

Adenauer
İhtiyar tilki

Dünyaya bakış

Kızıl Dragon ve Boz Kartal

Ağzından alevler saçan korkunç bir canavar yolunuzun üstünde duruyor. Sizin yaptığınız ise, onu görmemezliğe gelmekten ibaret, İşte bugün, -İngiltere hariç- bellibaşlı Batı devletlerinin, Komünist Çini tanımamakta ve onu Birleşmiş Milletlerde sabık Çinin yerine kabul etmemekte gösterdikleri inadın mânâsı: Dünya nüfusunun hemen hemen yüzde yirmisini teşkil eden altıyüz milyon insan işitilmemiş derecede -ve üstelik saldırgan- bir hızla kalkınırken, bu muazzam kütlenin yaşadığı memlekette olup bitenleri yakından görmek ve anlamak, aslında Batı bloku için hayati ehemmiyet taşımak gerekir.

Çinde on yıldan beri kök salmış rejimin diktatörlük olması, tanınmaması için kâfi bir sebep yerine geçemez. Üstelik Komünist Çin hâlen dünyada mevcut diktatörlüklerin en sertidir, fakat en ahlâksızı değildir. Komünist Çinin liderleri memleketlerini kalkındırmak için insan hürriyetiyle telifi kabil olmayan ve bizce makbul sayılmaktan son derece uzak usûllere başvurmaktadırlar; ama bunu, dağarcıklarına haram para girsin diye değil, kendi görüşlerine göre bir içtimai gayeye varmak için yapmaktadırlar. Buna mukabil, Japon Denizinden Karayip Denizine kadar yayılan geniş sahada Amerikanın sarmaş dolaş olduğu öyle ahlâksız diktatörlükler vardır ki bu kadar hunharlığa başvurmamalarının tek sebebi, şahsî buyurma zevklerinin devamı uğruna,halkı afyonlayıp tembelleştirmeği tercih etmelerinden başka bir şey değildir.

Sebep, Komünist Çinin Birleşmiş Milletler andlaşmasını Korede çiğnemiş olması ise, bunu da fazla ciddiye almamak icap eder. Taras Bulbanın torunları Petoefi'nin ahfadını boğazlarken, yıllarca radyosundan onları ayaklanmağa teşvik etmiş olan Mr. Dulles, zavallı Nagy ile Maleter için püriten kiliselerinde âyin okutmaktan başka hiçbir fedakârlık göstermemiş ve -bırakalım müdahele edeni- fakat müdahaleyi davet eden vatan hainiyle bile diplomatik münasebetlerini kesmek istememiştir. Hem sanki, -Batının lehine mevcut bütün derece farklarına rağmen- Komünist Çinin Korede kısmen, Rusyanın ise Macaristanda tamamen yaptığını, İngiltere ile Fransa Mısırda yapmak istememişler midir? Bir rejimi beğenmek başka şeydir, onun mevcudiyetini kabul edip etmemek başka şeydir.

Üstelik, Amerikanın Komünist Çini tanımamaktaki ısrarı akıllıca bir taktik de değildir. Komünist Çin ile Sovyet Rusya arasında pek çok ihtilâf sebebi küllenmiş durmaktadır. Moskova ile Pekin arasında on yıldır sinsi sinsi süregelen mezhep ve nüfuz mücadelesinin yanısıra, General de Gaulle'ün -Kayzer İkinci Wilhelm'in sarı istilâ kehanetini hatırlatan- uzun vadeli fallarında bir hakikat payı elbette ki mevcuttur. Bir gün, sarı kütlelerin tehdidi Batı medeniyetinin âsi çocuğu Rusyayı eski ocağa dönmeğe pek âlâ sevkedebilir. Yüksek istihlâk devresinin eşiğinde olan Rusyayla, henüz kalkınmasının ilk hızlanış devresinde bulunan Çin arasında iktisadî dâvalara bakış açısının değişik oluşunun doğurduğu türlü siyasî davranış farkları vardır. Kalkınma sayesinde elde edilen nimetler Sovyet halkını daha fazla hürriyet istemeye sevkedecek, buna mukabil Mao, daha uzun müddet uyuşuk kütleleri demir elle tokatlamaya devam edecektir. Bunun gibi, Sovyet halkı kalkınma sayesinde daha fazla refaha alışır ve bunun neticesinde gitgide -bir nevi- burjuva rahatlığına doğru yönelirken, mecrasına sığamayan Sarı Nehrin Himalaya bendini her zorlayışı, Kremlinde barometreyi gitgide yükseltecektir. Elbette ki Rusya ile Çinin bozuşması yakın istikbâlin işi değildir. İdeolojik akrabalığın es kuvvetli akrabalık olduğu unutulmamalıdır. Fakat Çine, Batı ile ticaret yapmak imkânını vermek suretiyle onun Rusyaya olan bağlılığını azaltmak ve böylelikle Pekini Moskovaya karşı kafa tutmakta daha serbest bir hâle sokmak suretiyle milletlerarası komünizmin can yerine müstakbel anlaşmazlıkların tohumlarını ekmek kaabildir. İşte, Amerikanın Pekini tanımamaktaki mutaassıp ısrarı, Batıyı bu tohumları serpmek imkânından on yıl müddetle mahrum etmiştir.

Fakat şimdi, Amerikan Cumhurbaşkanıyla Rus Başbakanının Camp David'deki görüşmeleri Doğu - Batı münasebetlerinde yeni bir devre açmış gibidir. Eğer iki büyük Dev, iki bloku ayıran meseleleri kısım kısım halletmek yoluna giderlerse, bu meseleleri hakikaten hal etmiş sayılabilmek için Maonun imzasına ihtiyaç duyacaklardır. Birkaç yıl içinde atom bombasına sahip olmayı bekleyen Komünist Çin, Tibet yaylalarında mantarlı dumanı yükseltmekten vazgeçmezse Nevada çöllerinin ve Tunguz steplerinin rahata kavuşmasıyla, dünya sulhünün devamlı bir kazanç sağlaması kaabil olamaz. İki Dev, askeri birliklerinin sayısını yavaş yavaş indirmekte anlaşsalar bile Hindûkuşun sivri buzullarından Birmanyanın çeltik bataklarına kadar ayaklarında lâstik, koşuşan soğuk tebessümlü bodur askerlerin sayısında bir azalma olmazsa, emniyetimiz muhakkak ki sağlam temellere oturtulmuş olmayacaktır. "Yumuşama", her iki Dev için de Pekinle müzakereden geçmektedir. Pekinin ise, müzakereyi kabullenmeden önce tanınmayı talep edeceğinden şüphe etmemek gerekir.

Formozaya gelince, yapılacak şey hiçbir andlaşmanın Çine iade etmiş olmadığı Formoza halkının ensesinde Doğan Güneş emperyalistlerinden sonra, Mao Yoldaşın komiserlerinin olduğu kadar Kuomintangın tahsildarlarının da boza pişirmesini önlemektir. Bunun çâresi Adayla Kıt'a arasındaki Boğazı geçeli beri on yıldır, Amerikanın parasını har vurup harman savurarak göbek şişirmekten başka işi olmayan ve saçı ağara ağara sönmek gibi tarihte hiçbir ordunun düçâr olmadığı bir sona doğru adım adım yürüyen kaçaklar güruhundan Formozanın Çinli olmayan ahalisini kurtarmaktır.

İşte o zaman, hür ve müstakil Formoza VII. Filonun himayesi altına kendi rızasıyla girecektir. İşte o zaman, ölüm çukurlarının kazıcısı Mao, ada kırıntıları üzerine gülleden palavralar, savurmakla kapamadığı yemden vazgeçmeği, yıktığı kirli rejimin Lake Success'teki yerini almak için makûl bir bedel olarak görecektir.

Olaylar kaçınılmaz sonuca doğru, dipdiri boz Amerikan kartalının Kızıl Dragonun yurdunda, ihtiyar -fakat tecrübeli- İngiliz Aslarının yanındaki yerini almasına doğru -yavaş, fakat emin- ilerlemektedir.

Bu devletlerin, Zirve toplantılarını tasvip etmelerine karşılık, bu husustaki tek -yarım ağızlı- itiraz Türk Dışişleri Bakanı Zorludan gelmiştir. Zorlu, Konseyin daha sıkı bir şekilde Dörtlerin çalışmalarına iştirak ettirilmesini istemekle yetinmemiştir; Bay K ile yapılacak seri hâlindeki Zirve toplantılarının neticede Amerika, İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliğinden ibaret bir dünya direktuvarının kurulmasına yol açmasından endişelendiğini de açıklamıştır. Halbuki, Amerikanın, böyle bir direktuvar kurup bunu devam ettirmek uğruna Müttefiklerinin temel menfaatlerini feda etmeyeceği gün gibi aşikârdır. Bu hususta Müttefikler, -istemekte haklı oldukları- teminatı Ike'ın son ziyareti esnasında bol bol almışlar ve Ike'ın bir "safdil" olmadığını da görmüş olsalar gerektir. Seri hâlinde Zirve istememek, işlerin hepsinin bir anda hallini istemekten, yani olmayacak duaya âmin demekten veya büyük ihtilâfların hâlledilmeden kalmasını daha uygun bulmaktan farksızdır. Türk milletinin ise, hakikatte böyle düşünmediği muhakkaktır.

Diriltme

Dört Büyükler, aynı zamanda, Batı Avrupada OECE içinde Altılardan, Yedilerden ve bu blokların dışında kalanlardan mürekkep üç ayrı grubun meydana gelmesi karşısında can çekişmeye başlayan OECE'yi tekrar diriltmeğe de karar vermişlerdir. Bu maksatla, ilgililerin -aralarında Zorlu ile Averoff'un bütün protestolarına rağmen Türkiye ile Yunanistan yoktur- katılacağı toplantılara La Muette Şatosunda başlanacaktır. 13 ocakta yapılacak olan bu toplantıda, ayrıca NATO ile ilgili -gelişmemiş memleketlere yardım gibi- konular da görüşülecektir.

İsveç, İsviçre ve Avusturya gibi tarafsız devletler de OECE âzası olduklarından bu toplantı, onların da muvaffakiyetiyle gayriresmî olarak yapılacaktır.

Fransa

Kim yalancı?

«Kim yalancı?" Bu suali, geçenlerde bir gün Parisin meşhur Le Monde gazetesinin başyazarlarından Andre Cheneboit ile L'Express dergisinin başyazarı Jean -Jacques Servan- Schreiber soruyorlardı. Bu sualle itham edilenlerden biri General de Gaulle'ün Başbakanı Michel Debre idi.

Mesele şuydu: 16 Ocak 1957 günü Cezayirdeki Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Orgeneral Raoul Salan'ın penceresinden içeriye bir bazuka mermisi giriyor ve Orgeneral yerine yaverlerinden Binbaşı Rodier'yi cansız yere seriyordu. Yetkili makamlar derhâl tahkikata başlamışlar ve mesulleri yakalamışlardı. Mesuller Dr. Kovacs, Griotteray ve Knecht, Cezayirdeki müfrit Fransız teşekküllerine mensuptular. Hakikati itiraf etmeleri fazla gecikmedi. Maksatları Orgeneral Salan'ı katletmek, bunu Cezayirli milliyetçilerin işiymiş gibi gösterip Cezayirin Fransız halkını ayaklandırmak, bu ayaklanmanın doğuracağı heyecandan istifade ederek Pariste IV. üncü Cumhuriyeti devirmek isteyenlere yardımcı olmak idi. Bnb. Rodier'nin katilleri, Fransız Askeri Kazasına tevdi edildiler.

Michel Debre
... evi yanmış

Fakat, polis vasıtasıyla yapılan bir soruşturma zaptını gören Cezayir savcısı bu zaptı o zamanki Guy Mollet kabinesinde Adalet Bakanı olan François Mitterrand'a gönderdi. Bu zabıttan anlaşıldığına göre, Griotteray ile Knecht, o sıralarda Pariste müfrit sağcı bir teşekkülün başında olan şimdiki Paris Milletvekili Biaggi, Korsika Milletvekili Arrighi ve o zaman Ayan üyesi olan şimdiki Başbakan Debre ile temas hâlinde idiler. Zamanın Adalet Bakanı, meselenin sivil kazaya intikalini sağlamak için çok uğraştı. Fakat, Cezayir Bakanı Lacoste, bunun Orduyu çok kızdıracağını ileri sürüyor ve Başbakan Mollet'yi tereddüde düşürüyordu. Neticede Mitterand, Rodier'nin katli meselesinin askeri kazanın elinde kalmasını önleyememekle beraber. Cezayir savcısının kendisine yolladığı zapta dayanarak, Pariste cereyan eden hükümet darbesi teşebbüsleri hakkında bir tahkikat açılması için emir verdi. Sorgu hakimi Cezayir savcılığından gelen zaptı tetkik ettikten sonra, Pariste hükümet darbesi teşebbüsü hazırlandığına dair kafi karineler mevcut olduğu kanaatine vararak takibat kararı verdi. Bu durumda, Arrighi ile Debre'nin teşriî masuniyetlerinin kaldırılması için hükümetin Parlamentoya müracaat etmesi gerekiyordu. Tam o sırada hükümet düştü ve yerine Bourges - Maunoury kabinesi kuruldu. Bourges - Mounoury eski hükümette Savunma Bakanıydı ve meselenin örtbas edilmesine taraftardı. Parlâmento üyeleri hakkındaki takibatı yürütmedi. Fakat Cezayirde askeri kazanın faaliyeti devam ediyordu. De Gaulle Başbakan olup da Debre onun kabinesinde Adalet Bakanlığına getirilince, bir müddet sonra, Rodier'yi vuran bazukayı ateşleyen. Dr. Kovacs'ın tutuklu olarak yattığı hastahaneden her nasılsa kaçıp İsviçreye gittiği duyuldu.

Susan Başbakan

İşler unutulmak üzere iken bir sağ cenah müfridiyle -Pesquet- birleşerek kendisine sahte suikast tertip ettirmekle itham edilen Mitterand'ın teşrii masuniyetinin polise tahkikatın seyri için lüzumlu bilgileri vermemek suçundan kaldırılması istendi -ve kaldırıldı.- Mitterand bu talep üzerine Ayan Meclisi kürsüsünden Başbakan Michel Debre'nin, bazuka hâdisesinin ortaya çıkmasından bir ay kadar sonra 1957 Şubatı içinde kendisini Adalet Bakanlığında ziyaret ederek, nefsini savunabilmesi için teşrii masuniyetinin kaldırılması yolunda müracaatta bulunulmamasını rica ettiğini açıkladı. Başbakan bu açıklamayı derhal tekzip etti. Fakat, tekzip milli sol basın tarafından yeni ithamlarla karşılandı. Le Monde "Kim Yalancı?" diye sorarken L'Express Başbakanın yalan söylediğini açıkça yazıyor ve hattâ birçok hâkimlerin ellerinden geçen dosyaların muhtevasını açıklamaya hazır olduklarını; ayrıca Debre - Mitterrand görüşmesi hakkında şehadette bulunmak isteyenlerin de mevcut olduğunu söylüyordu. Üç haftadan beri devam eden bu kat'i ithamlar karşısında Başbakan bir ölü sükûtu muhafaza ediyordu. Söylentilere bakılırsa, bizzat Cumhurbaşkanı de Gaulle, Başbakanından soğukkanlılığını kaybetmemesini istemiş ve bu konuda konuşmaktan onu men etmişti. Fakat, basın susmuyordu. Geçenlerde bir Cuma günü L'Express Başbakanı konuşmaya davet etti. Başba-

Büyük Turun Bilançosu

Ike'ın 3 Aralıkta başlayıp 22 Aralıkta biten seyahatinin iki ana gayesi olduğu ilan edilmişti : Dostlara emniyet vermek ve Tarafsızları kazanmak. Ike, kendisini 11 merkeze götüren ve tam 14 Devlet Başkanı veya Başbakanla karşılaştıran yolculuğunda bu gayelerini ne dereceye kadar gerçekleştirdi? Batının 27 Nisanda Pariste başlamasını teklif ettiği Büyük Pazarlığın arifesinde bunun bir bilançosuna yapmak gerekiyor.

Ike, nötralistleri kazanmak bahsinde Amerikan politikasında çok önemli bir sayfa açtı, "Nötralistleri kazanmak" tabirinin mahiyetini değiştirdi. Gerçekten, milletlerarası komünizmle mücadeleyi bir Ehli Salip komutanı gibi anlayan Mr. Dulles için, Moskovayla Washington arasında tarafsız kalmak ahlaksızlıktan başka bir şey değildi. İyilik ve kötülük kuvvetleri arasında iyiliğin, Allahla Şeytan arasında Allahın kayıtsız şartsız tercih edilmesi gerektiği kanaati mutaassıp püritenin -bir oğlu da katolik papazıdır- hayat prensibiydi. Müteveffa Dışişleri Bakanının unuttuğu nokta, hayrın da, şerrin de iki blok arasınla bölünmüş olduğuydu. Ike ın, Amerikan dış politikasına en büyük hizmeti, milletlerarası olaylara din taassubu açısından bakılması devresini kapaması olmuştur. Ike'ın bilhassa Yeni-Delhi ziyaretinden sonra, nötralizm, müsamahayla karşılanması gereken saygıdeğer bir düşünce tarzı haline gelmiştir.

YARDIM: Dâvaların başında gelişmemiş memleketlere yardım konusu geliyor. Ike, bazı müttefiklerince kendisine yapılan yanlış tavsiyelere kulak asmamış ve nötralistlerin Amerikan yardımından istifadesindeki büyük önemi tamamen takdir ettiğini göstermiştir. Gerçi, özel durumu dolayısıyla Kabil hariç- diğer nötralist merkezlerde para işlerinin teferruatına girilmemiştir.

SİYASİ YAKLAŞMA : Siyasi sahadaki en önemli nokta, Amerikanın hiçbir mukabil taahhüt beklemeden nötralistleri milletlerarası komünizmin saldırganlığına karşı korumayı vaad etmiş olmasıdır. Gerçi, bu konuda da Amerikanın hukuki bir taahhüdü yoktur. Fakat, Çin - Hint sınır olaylarına rastlayan şu devrede Amerikan Cumhurbaşkanının Yeni - Delhiye gelişi, bu bakımdan Hint halkının da çok iyi anladığı bir mâna taşımıştır. Ike'ın Karaçi, Kâbil ve Yeni - Delhide yaptığı görüşmeler, Amerikanın müttefikleriyle nötralistler arasındaki -Keşmir gibi- bölge ihtilâflarında Washington'un taraf tutmasının hiç bahis konusu olmadığını da göstermiştir.

Sâdece siyasî değil, aynı zamanda ideolojik sahadaki, belki kifayetsiz ama önemli bir gelişme de sömürgecilik bahsinde vuku bulmuştur. Ike, de Gaulle'ün alınmasına bakmaksızın Burgiba ve Muhammet V ile Cezayir meselesini konuştuğunu resmen ve müştereken ilân etmekten çekinmemiş, bunu yaparken de self - determination politikasını kayıtsız şartsız ve hiç kimseden ürkmeksizin desteklemiştir.

DEMOKRASİ: Ike, seyahatinin 2 ana gayesinde başarı sağladı, fakat en derin dava üzerinde tam başarı kazanamamıştır. O da Demokrasi davasıdır. Bu bakımdan Ike'ın seyahatinde kapkara bir nokta vardır : Demokrasinin en büyük savunucusunun, Demokrasiyi mahvetmeyi gaye olarak açıkça ilân eden Caudillo'yu ziyaret etmiş olması'. Buna karşılık Ike, Demokrasiye hakikaten bağlı memleketlerde -bilhassa Hindistanda ve Yunanistanda- bu müşterek noktanın Amerika için ne kadar mühim olduğunu izahtan geri kalmamış ve Demokrasiye bağlılıklarına basmakalıp nutuklarda toz kondurmamakla beraber fiiliyatta aksine hareket eden dostlara da -münasip lisanla- çok kıymetli öğütler vermiştir. Ancak, Ike'ın bilhassa Asyada açtığı yeni ve müsbet çığırın başarısı, Amerikanın diktatörlük heveslileriyle ahpaplıktan kendisini tamamen sıyırması ve onları beslemekten vazgeçtiğini hareketleriyle göstermesinden önce asla kaabil olamayacaktır.

kan, konuşsa da, konuşmasa da önümüzdeki günlerde Fransada Debre'yi çok zor duruma düşürecek bazı açıklamalar yapılmasını beklemek lazımdı.

Pariste "Merkezi Umumi"

Öbür taraftan, Mitterrand'a yapılan suikast meselesinin tahkikatı devam ediyordu. 25 Kasım 1959 günü Sorgu hakimi Braunschweig mütevazı bir şahit dinledi. Şahidin adı Dr. Dolfuşş'tü ve arkadaşı Robert Jung'un teype alınmış sözlerini Sorgu hakimine anlatmıştı. Jung ile aralarında şu konuşmanın geçtiğini iddia ediyordu:

Jung — Ortada çok vahim şeyler dönüyor. Başbakan Yardımcısı Soustelle'in kaleminde Delbecque -bir müfrit sağcı meb'us- ile Soustelle arasında bir muhavereye şahit oldum. İçlerinden biri bir aralık diğerine şöyle dedi: "Şimdi tasfiyesi gereken en mühim herif Mitterrand'dır." Diğeri şu cevabı verdi: "Şu veya bu şekilde nasıl olsa tasfiye edilecek, merak etme!"

Dolfuss — "Tasfiye" den maksat ne? Suikast mi, kaza mı, yoksa siyasetten mi tasfiye etmek istiyorlar?

Jung —İşittiklerime göre, ya suikast, ya kaza veya bir skandal: Dides -vazife suiistimalinden Mitterrand'ın İçişleri Bakanlığı zamanında kovulmuş bir komiser- bu işlerle meşgûlmüş."

İki arkadaş beş gün sonra Sorgu hâkiminin önünde yüzleştirildikleri zaman Jung sözlerini inkâr etti. Fakat, iki saat sonra, Dolfuss'un yanında, sözlerinin Dolfuss tarafından teype alındığını gazetecilere itiraf etti. Jung'a bakılırsa, böyle şeyleri gidip Sorgu hâkimine anlatmak arkadaşlığa sığmazdı! İki arkadaş geçen hafta tekrar Sorgu hâkiminin karşısına çıktılar. Dolfuss, iki teyp getirmişti. Bu teypler Dolfuss'un otomobilinde ve evinde Jung'la arasında geçen münakaşaları ihtiva ediyordu.

Demokrasi bu mu?..

Bütün bunlar Fransız halkına yeni rejimin insanları ve hakikî mahiyeti hakkında çok şeyler öğretti. Tabiî, Başbakan Yardımcısı Soustelle, derhal, kendisine hakaret suçundan tahkikat açılmasını istedi. Tahkikat açılacak ve belki de Jung, Soustelle'in hususi kaleminde duyduklarını isbat edemeyecektir. Fakat, Jung bütün bunların niçin uydurmuş olabilir? Hususi Kalemindekiler elbette ki Soustelle'e bağlıdırlar. Onun aleyhinde şehadet etmeyeceklerdir.

Fakat, Fransada demokrasi, herşeye rağmen, iktidar koltuklarına kurulup oradan suikast tertibine giriştikleri iddia olunan kimselere rağmen yaşayacaktır. Zira orada hiçbir şeyden yılmayan gazeteciler vardır.

KADIN

Ev İşleri

Eldivenlere dair

Ev kadınının hünerlisi her işini bizzat yapan, yaptırıyorsa yol gösterip kendi tertibini yürütendir Yalnız, bugünün kadını eski zaman kadınından, yani sadece evinde çalışıp bütün gününü ev işleriyle geçiren kadından farklı olduğuna, ev dışı çalışma ve meşgaleleri de bulunduğuna göre pratik ev bilgileriyle az zamana sığdırılan çalışma tarzını denemek zorundadır. Çünkü bugünün ev kadını ev işlerinin dışında kocasına arkadaşlık etmek, çocuklarına yardımcı olmak, bilgisini tazelemek için okumak, neşe ve verimliliğini muhafaza edebilmek için de eğlenmek mecburiyetindedir. Hepsinden mühimi zor hayat şartları ve mücadelesinde akıl ve gayretle aile düzenini yürütmeye çalışmaktadır. Şu halde bu kadar yüklü bir faaliyet içinde bulunan kadının, az zaman alan ve kolayı bulunan işleri seçmesi icap edecektir. Eski Türk mutfaklarından farklı olan, hem sağlığa uygun, hem de bugünün beslenme tarzına göre hazırlanmış yemekler, mutfak işlerini nisbeten kolaylaştırmaktadır. Dikiş için de pek basit usuller vardır. Tam ölçü, üzerine patron veren modeller, her kadının istediği biçimi, küçük bir çalışmayla dikip ortaya çıkarma imkanını sağlamak-

Bilgi Yarışmalarını Dinlerken

Reklâm büroları tarafından tertiplenen Okullararası Bilgi- Yarışmalarını radyolarda sık sık duyuyoruz. Okullar, seçtikleri en bilgili öğrencileriyle bu bilgi yarışına katılıyorlar. Bilgili diye ortaya çıkarılan gençler, okul kitaplarında mevcut bilgilerle alakalı sualleri cevaplandırabiliyorlar. Fakat bu suallerden farklı olarak, okulda edinilmiyecek, ancak okul dışı çalışma ve öğrenme gayretiyle elde edilecek bilgilere dayanan sualleri cevaplandıramamakla, kültür kifayetsizliklerini ortaya koyuyorlar. Öğrencilerde okul dışı araştırma ve öğrenme gayreti yok. Böyle bir gayretin yokluğu yüzünden gençleri suçlamak her halde haksızlık olur. Çünkü bu zevki okulun ve ailenin aşılaması icap eder. Ancak, okur yazar nisbetinin azlığı ve millet olarak boş zamanları okumak, öğrenmek, araştırmakla değerlendirme alışkanlığımız olmadığından, yetişen gençlere bu zevki tattırmak pek çok aileler için mümkün olmuyor. Bu bakımdan gençlere düzenli okuma ve bilgi edinme hevesini vermeyi gene okullar üzerine almalı ve sistemli okuma zevkini öğretmenler aşılıyabilmelidirler. Okul kitaplıkları, okuma odaları öğrencilerin en ziyade vaktini alan yerler haline gelmelidir. Öğretmenler kendi zevklerine göre kitap değil, gerçek değerlerin eserlerini tavsiye etmelidirler İlkokul çağlarında okul dışı okuma hevesine ve çocuk edebiyatına alıştırılan öğrenci yıllar geçtikçe okuma alışkanlığını, şuurunu farkında olmadan edinecek ve sonraki faaliyetlerinde ne aradığını bilen, varmak istediği bilgiye ulaşacağı yolu bulan bir nisan haline gelecektir.

Bugün için öğrencilerin okul dışı faaliyetleri kontrolsüzdür. İlgi duydukları spor futbol, eğlence ise sinema ve dans müziğidir. Okuma hevesi gösterenlerin ellerinde adi piyasa romanları, aynı zevke hitap eden bol resimli mecmualar görülüyor. Daha küçüklerin itibar etlikleri ise kovboy veya gangster hikayeleri anlatan resimli mecmualardır. Bu bilgisizlik ve zevksizlik sürüp gittikçe diploması bulunan, fakat kültürü ve görüşü eksik yarı münevverlerin günden güne çoğalacağına hiç şüphe yoktur. Halbuki, gerçek münevverlerin yapacağı hamlelerle bir an önce ileri memleketlerin seviyesine ulaşmak zorundayız. Batı âleminin ilerleme yolundaki hızı o kadar fazla ki boşuna geçen her gün, her yıl bizi gayeden biraz daha uzaklaştırıyor. Hâlâ en basit hak ve hürriyetlerin münakaşasını yapıyoruz. Kültürü seçen memleketler için bu gibi meseleler çoktan halledilip aşıldığına göre, bizi geride bırakan şeyin sadece kültürsüzlük olduğunda hiç şüphe yok. Hiç değilse yeni yetişenlere önderlik edip, memleketimizin bilgisizlik yüzünden geri kaldığını, yüksek okullardan mezun olup, sadece diploma elde etmenin istediğimiz manâda kültür olmadığını, okulda edindiği bilgiyi genişletip derinleştiren, düşünce ve görüş sahibi gerçek münevverlere ihtiyacımız bulunduğuna, eğer memleketimizin hayrına hareket etmek istiyorlarsa gençlere bu yolu seçmenin icap ettiğini anlatalım.

tadır. Temizlik, mutfak, çamaşır ve dikiş her evin büyük işlerindendir. Fakat bazı ufak tefek işler vardır ki, bütçesi hudutlu olan aileler için düşündürücü olur. Meselâ erkek elbiselerinin temizliği, gömlek kolası yahut eşarp ve eldiven temizliği gibi. Bu işleri dışarıda yaptırmak bir iki seferde eşyanın bedeli kadar para sarfetmeyi gerektireceğine göre bunları kolay bir yoldan evde yapmak hem karlı, hem de eğlenceli bir iş olabilir. Kirlendiği için işe yaramaz diye düşünülüp ortadan kaldırılan eldivenler bir kaç basit usulle işe yarar bale getirilebilir. Bir kaç giyişte kirlenen ve güzelliğini kaybeden açık renk eldivenler evde temizlenmek suretiyle daha uzun zaman ihtiyacımızı karşılıyabilir ve böylece masraf kapılarından biri kapanmış olur. Son yıllarda güzel giyinmede aksesuara verilen ehemmiyet bilhassa eldiven üzerinde toplandığına göre bir kaç eldiven, giyimi çeşitlendirmeye yardım edecektir.

Basit usuller

Kumaş eldivenler deri eldivenlere nazaran daha ucuzdur. Fakat kullanılışları pratik olmadığı gibi görünüşleri de pek güzel değildir. Sağlam olmadıkları da söylenebilir. Her halde, devamlı eldiven giyenler için hiç de elverişli sayılmazlar. Süet eldivenler çabuk genişler, bu bakımdan süet eldiven, alınırken daima ele en uygun olanı alınmalı, kolay giyilebileceği düşüncesiyle biraz büyüğü tercih edilmemelidir. Yeni eldivenler ilk günlerde içleri pudralanmak suretiyle giyilmelidir. Önce dört parmağı yerleştirmek, sonra baş parmağı geçirmek en iyi eldiven giyme usulüdür. Bu şekilde giymekle deri fazla çekilip gerilmiyeceğinden, eldivenin şekli bozulmaz. Yıkanabilen eldivenler çok kirlenmemişse, bir parça bayat ekmek içiyle uğulmak suretiyle de temizlenebilir. Fazla kirli eldivenler ise, ılık su içinde yıkanabilir. Bunun için iyi bir sabunla köpürtülmüş ılık su hazırlanmalıdır. Hazırlanan köpüklü suya gliserin ilave edilmelidir. Eldivenler ele geçirildikten sonra, el yıkarken yapılan hareketlerle eldivenli eller sabunlu su içinde oğuşturulmalıdır. Eğer eldivenler çok kirli ise, yeniden hazırlanacak köpüklü su içinde aynı usulle ikinci defa yıkanmalıdır. Böyle temizlenen eldivenler sabunsuz ılık suda bastıra bastıra çalkalanmalıdır. Yıkama işi bittikten sonra eldivenler bir havlu arasına konarak ateşten uzak ve güneşsiz bir yerde kurutulmalıdır. Deri kuruma esnasında daima daralma tehlikesine maruz kaldığından parmakları germek daha iyi olur. Fakat iyice kurumadan birkaç defa giyip çıkarmak ve sonra da içini liflemek suretiyle şişirerek asmak deriye eski yumuşaklığını vermek bakımından lüzumlu dur. Yıkanmaya gelmeyen eldivenler benzinle temizlenebilir. Ele geçirilen eldivenler benzine daldırılarak kirli yerleri hafifçe oğusturulmalıdır. Sonra yeniden temiz bir benzin içinde aynı şey tekrarlanmalıdır. Elde ya da elin seklini verecek bir kalıpda kurutulmalıdır. Kurutulmadan önce kuru ve temiz bir bezle nemini almak uygun olur. Beyaz deri eldivenleri de evde temizlemek mümkündür: İyi cins bir kalıp beyaz sabun rendelenmelidir. Rendelenen sabun çiğ süt içinde eritilerek bulamaç haline getirilmelidir. Temiz bir bezle bulamaç bütün eldivene sürülmeli ve diğer temiz bir bezle iyice yedirilip oğulmalıdır.

S A N A T

Ressamlar

New York'ta bir Türk

Geçen hafta New York'un Fleischmann galerisinde, birçok Amerikan ressamının eserleri arasında bir Türk ressamının tablosu da teşhir edilmekteydi. Aralık ayı başında açılan bir ay kadar açık kalacak sergide yer almaya lâyık görülmüş bu resmin adı "Umudu Askıntıda Üçleme" (İngilizce adıyla "Trilogy With Suspended Hope"), ressamınınki ise Selma Areldi. Resme bu adı Amerikalı ressam Sidney Delevante uygun görmüş ve resmin sahibi de itiraz etmemişti.

Halen Amerikada, Rockefeller Vakfının davetlisi olarak elektronik musiki sahasında çalışmalar yapan besteci Bülent Arelin karısı Selma Arel, eserlerinden bilinin Fleischmann galerisine kabul edilmesiyle profesyonel ressamlık sahasında yeni bir adım daha atmış, aynı zamanda bu eseriyle bir sanatçı olarak yeni bir merhale aşmış bulunduğunu ve çağdaş Türk resminde adı artık önemle geçmesi gereken ressamlardan biri olduğunu ortaya koymuştur. Resmin Fleischmann galerisine girmesine bir tesadüf yol açmış, Bülent ve Selma Arel bir akşam New York'taki apartman dairelerine dönerken, civardaki evlerden birinin açık penceresinden, içerinin bir ressam atölyesi olduğunu görmüşler, pencerenin önünde durup merakla içeri bakmışlar, az sonra da atölyenin sahibiyle ahbap olmuşlardır. Atölye sahibi ressam Sidney Delevante -New York'un ileri gelen ressamlarındandır ve şehrin başlıca sanat müesseselerinden Cooper Union'un öğretmenlerindendir- Selma Arelin ressam olduğunu öğrenince eserlerini görmek istemiş ve genç Türk sanatçısının o sıralarda üstünde çalışmakta olduğu resimle bilhassa ilgilenmiş, resmin Fleischmann galerisinde açılacak sergide teşhir edilmesini teklif etmiş ve bunun için de imkânları hazırlamıştır. Fleischmann galerisi, New York'lu ressamların kurdukları ve maddi bakımdan destekledikleri bir galeridir. Bu galeriye dışardan bir resmin girdiğine pek seyrek raslanır.

Mücerret -abstrait- tarzda, fakat duygu ve ifade bakımlarından dikkat çeken, bununla beraber duygu ve heyecan uğruna muvazene ve nisbet kaidelerinin asla feda edilmediği resimler yapan Selma Arel resme bundan dört yıl kadar önce Ankarada Bingölün öğrencisi olarak başlamış, resimlerini birkaç kere Helikon Derneğinde teşhir etmiş ve bunlardan biri, Ankarayı ziyaret eden bir Ford Vakfı temsilcisi tarafından alınıp Amerikaya götürülmüştür.

Selma Arel
Adını duyurdu..

Mimarlık

Wright'ın Saatli Bombası

Amerikanın sanat çevrelerinde bugünlerde üstünde en şiddetli münakaşaların cereyan ettiği mevzu, büyük mimar Frank Lloyd Wright'ın son eseri olan Guggenheim Müzesi binasıdır. Wright geçen ilkbaharda ölmüştür. Altı ay kadar sonra, Ekim ayında halka kapılarını açan Guggenheim müzesi için şimdi "Wright geriye bir saatli bomba bıraktı" denilmektedir Nitekim müzenin açılışı bir bomba tesiri yapmış, gelenekleri, alışkanlıkları her zaman hiçe saymış, mimari gibi alışkanlıklara, hele ihtiyaçlara sıkı sıkıya bağlı bir sanata yeni yollar seçmiş olan Wright, Guggenheim müzesiyle bütün sanat hayatına karakterini vermiş olan gözü pek davranışını bir kere daha tekrarlamış olmaktadır. Bugünlerde, New York'un Beşinci Caddesi üzerinde ve Doksanıncı sokağın yakınında bulunan Guggenheim Müzesi binasının karşı kaldırımında, binayı şaşkın bir hayranlıkla seyredeni Wright takdirkârlarına olduğu kadar kahkahalarla gülen alaycılara da rastlanmaktadır. Muhakkak olan bir husus, Wright'ın mimariyi bir kere daha halkın şuuruna yerleştirmiş olduğudur.

Guggenheim müzesinin mimarisini tenkid edenler mimarinin, müzede teşhir edilen sanat eserlerini gölgelemekte olduğu hususunu bilhassa ileri sürmektedirler. Aslında, bu tenkide aklın yatması çok güçtür. Çünkü Wright'ın çözümü resim ve heykellerin en uygun ışıklandırmayla, sergi gezicisinin bir resim veya heykelden yahut bir gruptan ötekine rahatça geçmesine imkân verecek bir sıralandırmayla eserlerin teşhirini göz önünde tutmuştur. Müzeye girenler doğru bir asansöre binip en üst kata çıkmakta ve oradan, bir elmanın soyulmuş kabuğunu andırırcasına aşağı doğru inen katların duvarlarına sıralanmış resimleri görerek yeniden en alt kata inmektedirler. Müzenin tertibini anlatırken "kat" kelimesini kullanmak belki uygun değildir, çünkü müze gezicisi yukardan aşağı merdivenlerden değil, yokuş aşağı bir yoldan inmektedir. Tabii ki yokuş yukarı yürümeyi göze alanlar, resimleri alt kattan başlayıp üste doğru sıralanışlarıyla da görebilirler. Serginin oda oda ayrılmayıp yol boyunca devamlı bir teşhir halinde sıralanmış olması, bir eserin karşısında bir başkasının yer almasına imkan verilmeyip hepsinin aynı sırada olması sergi gezicisinin fuzuli dolaşmalarını ve aramalarını önlemekte, serginin rahatça gezilmesini sağlamaktadır. Çoğu günlerde Guggenheim müzesinin önünde, içeri girmek için sıra bekliyenlerin meydana getirdiği uzun bir kuyruk vardır. Halkın gösterdiği büyük rağbet yüzünden -açılış sergisinde Kandinski, Klee, Mondrian, Hartung, Arp, Chagall, Calder, Brancusi ve daha birçok çağdaş ressam ve heykeltraşın eserleri teşhir edilmektedir- içerisinde aşırı derecede kalabalık olmaktadır. Müzenin plânlarında Wright'ın herhalde aklına gelmiyen şey, bu kadar çok insanın müze gezmiye geleceği, müzenin içinde bir anda yüzlerce kişinin bulunacağıdır. Eserlerin rahatça görülmesini bugünlerde önleyen tek sebep, müzenin aşırı kalabalığıdır. Guggenheim Müzesini, sergi gezicisinin kendi başına kalıp bir eseri sükûnetle, kalabalığın itiş kakışı olmadan inceleme imkânını bulmasını öne sürerek tenkid edenler, ilk günlerin aşırı kalabalığının tesiriyle bu görüşü ileri sürmüş olmalıdırlar; nitekim şimdilik Guggenheim Müzesinde, sergi gezicisi ancak bakmaya fırsat bulmakta, görme imkânını elde edememektedir. Serginin, odalar halinde değil, fakat üç dört eseri aşmıyan bölümler halinde, duvarlarla ayrılmış olması, tenha günlerde seyircinin tek başına kalmasına ve eserleri rahatça görmesine herhalde imkan verecektir.

S P O R

Klüpler

Fenerbahçede şaşkınlık

Saçları kısa kesilmiş, uzun yüzlü, uzun burunlu, şık giyinmiş bir genç gümrük muayenesini yaptırdıktan sonra, muayenesi bitenlerin takip ettiği yolu bırakıp sessizce yan taraftaki parmaklıklardan atlıyordu ki bir flaş parladı. Genç adam dudakları arasından "tuh" diye mırıldandı ve parmaklığı aşarak yolcu salonuna doğru yürüdü.

Hâdise geçen haftanın sonlarında Yeşilköy hava alanında cereyan ediyordu. Sessiz sedasız sıvışmak isteyen genç Fenerbahçe takımının as oyuncusu Can Bartu idi. Meşhur futbolcu Cenevre dönüşü her nedense kimseye görünmemek istemişti. Diğer futbolcuların yüzünde de aynı isteksizliği okumak mümkündü. Ne var ki karşılayanlara -gazetecilerle birkaç klüp idarecisi- görünmek istemeyen, ancak vücut ölçüleri bakımından böyle bir işi başarması imkânsız olan biri daha vardı: Fenerbahçe Kulübü başkanı Agâh Erozan.

Cenevreye giderken pek neşeli ve ümitvar görünen, bol prim ve vaad dağıtan Erozan, konuşmayı o kadar sevdiği halde dönüşte uzun bir beyanat verecek kuvveti kendinde bulamadı. Gazetecilere söylediği tek söz "Bizim yenilmemiz, yolda giden bir adamın başına kiremit düşmesine benzer" cümlesi oldu. Gazeteciler şaşırmışlardı. Gidişin o cevval beyanat kumbarası bakan ne olmuştu? Macaristan dönüşü "Aya füze attık" diyen ve galibiyetin tadını futbolculardan fazla çıkaran Erozan neden susuyordu? Erozan susuyordu, çünkü futbolda gol atmanın aya füze atmaktan daha ehemmiyetli olduğunu öğrenmişti.

Fenerbahçe idarecilerinin ve antrenörünün konuşmalarına bakılırsa bütün kabahat, sahada ve hava şartlarındaydı. Saha balçık yığınıydı. Hava çok kötüydü. Çocuklar onun için oynayamamışlardı. Bu sözler Mithatpaşa stadını görmiyenlere söylense belki inanılacak sözlerdi. Ama o Fenerbahçe takımı ki Mithatpaşada ne maçlar oynamış, ne maçlar kazanmıştı! Bütün, bunların yanında Nice ile yapılan ikinci maçın arifesinde Fransız şampiyonunun idarecilerini endişeye düşüren bir husus hala hatırlardaydı. O sıralarda devamlı yağan yağmurlar dolayısıyla Nice antrenörü bir hayli korkmuştu. Nice takımı için çamur iyi değildi. Akdenizin güneşli iklimine alışık futbolcuları çamur ve soğuk yıldırıyordu. Demek ki en az Fenerbahçe kadar Nice için de çamur bir handikaptı.

Ne var ki Nice antrenörü senelerdir bu işi yapıyordu. Mesleği futbol antrenörlüğü idi. Nitekim çamurda verilecek en iyi taktiği vermiş ve kontrataklara neticeye gitmeğe çalışmıştı. Neticeye de oldukça rahat bir şekilde ulaşmıştı. Fenerbahçe idarecileri "Biz oynadık, onlar kazandı" diyorlardı. Bu madalyonun bir yüzüydü. Öbür yüzü, Nice'in bilerek, antrenörünün taktiğine göre oynamış olmasıydı. Saha çamurdu, böyle oynanması lâzımdı, öyle oynamışlardı. Fenerbahçenin vaâdkâr -Erozan D.P. milletvekilidir- başkanı, işte bunları bilmiyor, onun için düşen kiremitten dem vuruyordu.

Ümitler Beşiktaş maçında..

Küçük bir taktik hatası neticesinde en azından yarım milyon lira kaybeden Fenerbahçe kulübünün şimdi yapacağı tek şey Milli Lige kuvvetle sarılmaktır. Esasen Erozan bunu yurda döner dönmez ifade etmiştir. Fenerbahçe onbirinin bugün Türkiyede en kuvvetli ekip olduğu inkâr edilmemektedir. Ama futbolcularla idareciler arasındaki sıkıfıkılık, aşırı samimiyet oyuncuları atalete sevketmekte, bir çok maçlar bu yüzden verilmektedir.

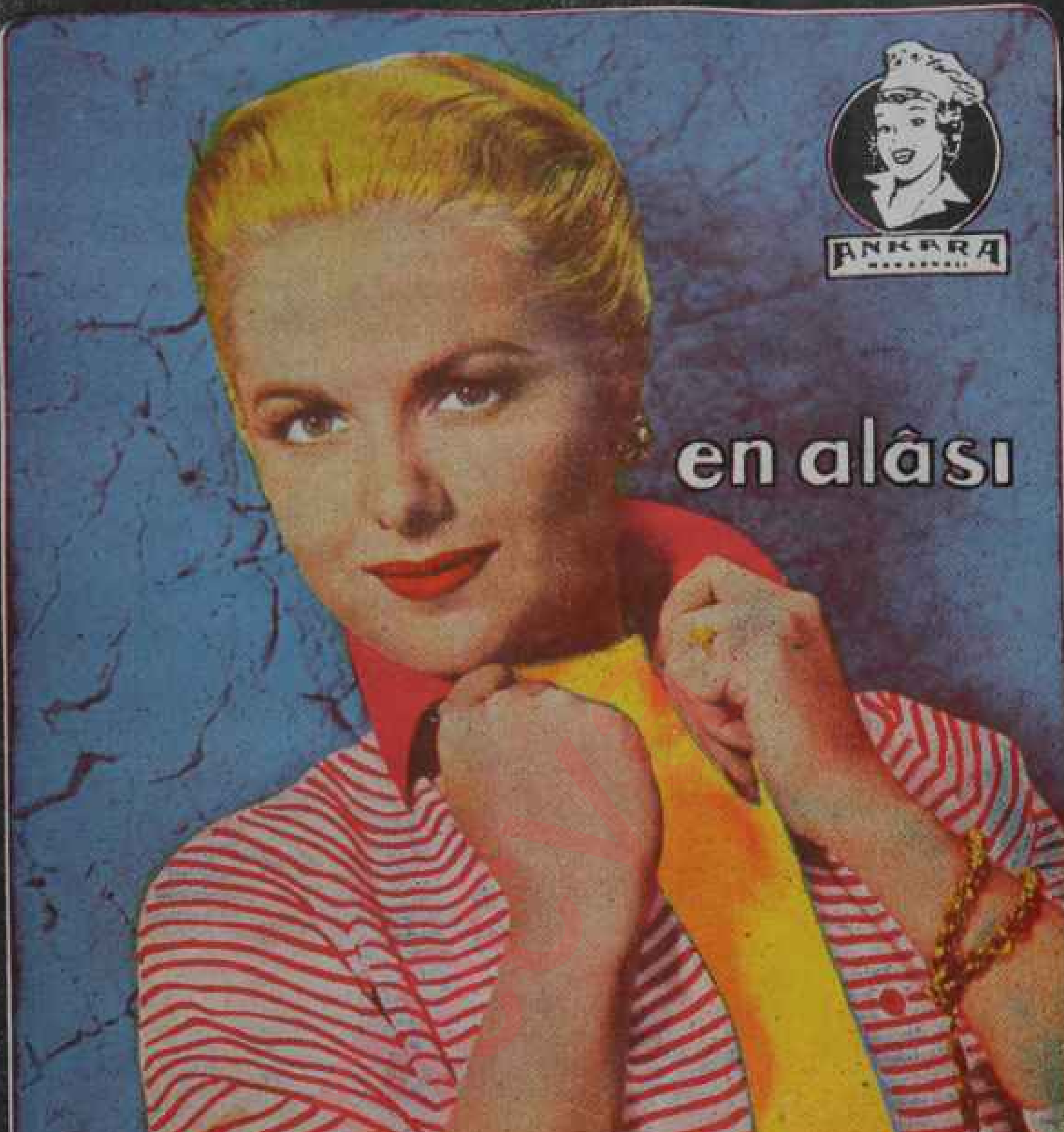
Fenerbahçe takımının bu yılki şanssızlığından biri de genç kalecileri Özcanın form düşüklüğüdür. Yeni nişanlanan Özcanın bu ani form düşüklüğünü gidermesi için kendisine bir müddet istirahat verilmesi bile düşünülmektedir.

Beşiktaş maçının kazanılması Erozan ve Fenerbahçe idarecilerine belki biraz rahat nefes aldıracaktır. Yoksa onların da Galatasaraylı Sadık Gizi takip etmeleri kuvvetle muhtemeldir.

Fenerbahçe takımı

Erozan çarptı

ANKARA
en alâsı